Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0001-1

Be 2953.
8°

ULB Halle 3
004 058 321

19.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0002-6

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0004-7

סדר עולם רבא

hoc est,

Chronologia Hebræorum maior.

CVI ACCESSIT E REgione Gil. Genebrardi diuinarum Hebraicarumq; literarum profess. Regij uersio Latina.

Basileæ,
APVD AMBROS. FROBEN.
1580.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0005-3

K. PRED. SEM.
BIBLIOTHEK
ZU
WITTENBERG

KOEN. FRIED.
UNIVERS.
ZU HALLE

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0006-8

DOCTISSIMO ET NOBILISSIMO D. IACOBO Billio, Prunæo, S. Michaelis in Eremo Cænobiarchæ Gil. Genebrardus Theologus Parisiensis diuinarum Hebraicarúmque literarum professor Regius.

QVONIAM te Hebraica nostra literatura delectat, ac varia rerum sacrarum historia afficeris, Prunæe doctissime, accipe hunc libellum mole quidem perexiguum, at argumento amplissimum. Res enim quatuor ferè millium annorũ maximas perstringit, quas antea Rabbinorum nemo satis apto distinctóque ordine explicauerat. Occurret fortasse aliquid controuersum, minusq́ certò & probatè constitutum, vt fieri non potest, quin in tanta temporis longinquitate multi nodi, vt in senili corpore, non enascantur: verùm id obiter indicabimus in nostra

ſaltem Chronographia, quam propediem locupletiſsimã, & ſi poſſumus, probè meditatam emittere ſtatuimus. Operis huius fructum exaggerando pluribus commemorare nolo, ne ſimul meam operam & ſtudium prædicare videar. Hoc vnum dicam, tanti ab Hebræorum doctoribus & magiſtris fieri, vt ſine eo cæca & incognita ſuorum ſcriptorum veſtigia non dubitent confiteri. Quod me ad ipſius interpretationem non tam auidè adduxit, quàm vt me olim fide diſcipulis noſtris data plenè liberarem. Memini me anno ab hinc quinto me voti reum conſtituiſſe, dum Seder Olam Zutá, id eſt, breuius Chronicon, Latinè ex Hebraico proferrem, vt maius exemplum, nempe Seder Olam Rabbá, è quo illud erat excerptum, ſiquidem alicunde nanciſcerer, etiam verterem, vt quod vno duntaxat fuerat indicatum, copioſiùs altero explanatum conſequeremur. Si auctoris nomen expectas, liber eſt anonymus, nec ſatis teneo, cuinam certò attribui debeat. Seculum mihi videtur

liquidius. Quanquam ne id quidem ſatis, quoniam obiter duntaxat citatur à Rabbinis quadringentorum annorum, vt Selomone Iarhi, Abben Eſra, Kimhi. Qui ex eo deſcripſit Zutá, circa annum milleſimum centeſimum vigeſimum quintum in Hiſpania vigebat, vt & R. Abraham Leuita Cabbalæ hiſtoricæ & aliorum librorum auctor, quando Alphonſus ſeptimus, qui ſe Imperatorem Hiſpaniarum appellauit, heroicis virtutibus clarebat, Saracenis Cordubam eripiebat, & ſæpius de illis triumphabat, vt proinde ab hoc poſteriore Rex regum cognominetur. An verò idem ſit vtriuſque Seder, breuioris ſcilicet & copioſioris, artifex, non facile affirmauerim. Hoc mihi probabile videtur, vtrumque, ſi modò duo fuerunt, eadem extitiſſe ætate, vel certè alterum alterius ætatem proximè attigiſſe. Quicquid ſit, methodus eſt recens, nec excedit, opinor, annum Domini milleſimum, ſententia autem vetus. Nihil enim hîc pronuntiatur, quod non vel Scripturæ

auctoritate constet, vel veterum doctorum, præsertim Talmudicorum traditione & testimonio sustentetur. Si quid fructus inde res literaria consequitur, id tibi totum acceptum ferat, cui nos hanc qualemcumque interpretationem in præsens dedicamus. Vale & Deum habe propitium, pridie Natalitiorum 1577.

CHRONOLOGIÆ HEBRAEORVM MAIORIS Caput I.

Interprete G. Genebrardo Theologo Parisiensi professore Regio.

AB Adam vsq; ad diluuium mille sexcenti quinquaginta sex anni, qui singulatim hoc modo numerantur. Adam huius summæ primos annos 130. præbet, quib. filiũ suum Seth antecessit. Seth annos 105. Enos 90. Cainan 70. Maalaleel 65. Iared 162. Enoch 65. Mathusale 187. Lamech 182. Noe denique annos 600. quot erat natus propinquante diluuio. Enoch Adamũ sepeliit, vixitq; post eum quinquaginta septem ann. Mathusale dies suos ad diluuium ipsum protendit. A diluuio ad diuisionem vsq; (gentium & linguarũ) 340. anni. Post hanc diuisionem Noe communis omnium parens annos decem vixisse comperitur. Abraham pater noster diuisionis tempestate attigerat 45. annum. Heber, vt scriptum reliquit Rabbi Iose, magnus fuit propheta, quoniam afflatu Spiritus sancti filium suũ Phaleg nominauit. Nam scribitur, Quia diebus eius diuisa est terra &cæt. Non quidem dierum vitæ eius initio. Nam certè Iectan frater eius natu erat minor, qui tamen tredecim cognationes siue stirpes & familiarũ capita, quæ in hanc venerunt diuisionẽ, procreauit. Non in medio. nam id minimè occultasset Mosaica Genesis historia, sed indicasset. Quod ergo ait dieb. eius diuisã fuisse terrã, ad finem dierũ & vitę ipsius pertinet. Abraham pater noster, quando ipsum Deus est colloquio suo dignatus inter diuidendũ victimas, peruenerat ad annum 70. Id liquet ex eo quod in Exodo legitur, Fuitq; in fine quadringentorũ 30. ann. vt egrederetur omnis exercitus domini de terra Ægypti. Post hoc colloquiũ descẽdit in Harã, ibiq; cõmoratus est an. 5. Hinc illud, Et Abram erat 75. ann. cũ egrederetur de Harã. A generali diuisione gentiũ ad Abrę exitũ

מאדם

עד המבול אלף ותרנ״ו שני׳ · וזה פרטן · אדם ק״ל · שת קה׳ · אנוש צ׳ · קינן ע׳ · מהללאל ס״ה · ירד קס״ב : חנוך ס״ה · מתושלח קפ״ז · למך קפ״ב · ונח בן שש מאות שנה וגו׳ · חנוך קבר את אדם וחיה אחריו נ״ז שנה · מתושלח מיצה ימיו עד המבול · מן המבול עד הפלגה ש״מ שנה · נמצא נח חיה אחר הפלגה עשר שנים אבינו אברהם היה בפלגה בן מ״ה שנה · א״ר יוסי נביא גדול היה עבר שקרא שם בנו פלג ברוח הקודש שנ׳ כי בימיו נפלגה הארץ וגו׳ · אם בתחילת ימיו והלא יקטן אחיו היה קטן ממנו והוליד י״ג משפחות ונתפלגו · ואם באמצע ימיו והלא לא באה לסתו׳ אלא לפרש · הא אינו או׳ כי בימיו נפלגה הארץ אלא בסוף ימיו · אברהם אבינו היה בשעה שנדבר עמו בין הבתרים בן ע׳ שנה שנ׳ ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה וגו׳ · לאחר שנדבר עמו ירד לחרן ועשה שם חמש שני׳ שנ׳ ואברם בן חמש שני׳ ושבעי׳ שנה בצאתו מחרן נמצא מן הפלגה ועד שיצא אברהם אבינו

de Haran anni viginti septem reperiuntur. Istis duodecim annis Sodomitæ & reliqui pentapolitani seruierunt Codorlaomer Elamitarum regi, tredecimo rebellarunt. decimo quarto ab eo superueniente superati sunt. Is ipse annus, quo exijt Abram pater noster de Haran est annus famis, cuius causa descendit in Ægyptum, vbi transegit tres menses. Deinde ascendens, redijt in terram Chanaan, seditque in Alone Mamre, quę in Hebron. Atque iste est annus, quo supradictũ Codorlaomerẽ & reliquos reges deuicit. Illic mansit annis decem priusquam duceret Hagarem. Nam scriptum, Accepitque Sara vxor Abram Hagarem Ægyptiam ancillam suam post annos decem, quàm habitare cœperat in terra Chanaan, & dedit eam viro suo vxorem, præterea scriptum extat, Abram autem octoginta sex annorum erat, quando peperit ei Hagar Ismalem. Ismael maior natu Isaaco reperitur annis quatuordecim. A diuisione gentium ad patris nostri Isaac ortum quinquaginta duo anni. Habitata fuit Sodoma quinquaginta vno annis. Ex illis floruit & beatè tranquilleque stetit tam ipsa quàm ipsius vicina oppida viginti sex. (Nam proditum est à Mose sicut paradisus domini & sicut Ægypti venientibus in Soar.) A diluuio, ad natiuitatem Isaac anni trecenti nonaginta duo, quorum hæc est singularis enumeratio. Istæ sunt generationes Sem. Sem centenarius erat & procreauit Arphaxad biennio post diluuium. Arphaxad triginta quinque annorum erat, dum genuit Sale. Sale triginta ann. Heber triginta quatuor. Phaleg triginta. Rehu 32. Sarug triginta. Nahor viginti nouem. Thare septuaginta. Abraham postremo centenarius erat, quando sustulit Isaac filium suum. Isaac pater noster peruenerat ad trigesimum septimum annum, quando super altare ligatus est. Abraham autem peregrinatus est in terra Philistinorum multis diebus. Hi dies superarunt eos, quibus hæsit in Hebron. Nam in Hebron mansit annis viginti quinque tantùm, at apud Philistinos annos viginti sex. Hoc ipso temporis articulo nata est Rebeca. Constat patrem nostrum Isaac accepisse in matrimonium Rebecam dum quartum decimum ageret. Pater noster Abraham Thare patrem suum sepelijt duobus annis ante mortem Saræ. Iacob pater noster ministrauit patri nostro Abrahæ annis quindecim & Patriarchæ Sem annis

מחרן כ״ז שנים הן הן שתים עשרה שנה עבדו את
כדר לעמר וי״ג שנה מרדו ובארבע עשרה שנה בא
כדר לעומר ׳ אותה השנה שיצא בה אבינו אברהם
מחרן היא היתה שנת הרעב וירד למצרים ועשה שם
שלשה חדשים ועלה ובא וישב באלני ממרא אשר
בחברון והיא השנה שכבש בה את המלכים ועשה
שם עשר שנים עד שלא נשא את הגר שנ׳ ותקח שרי
אשת אברם את הגר המצרית וגו׳ מקץ עשר שנים
לשבת אברם בארץ כנען וגו׳ ׳ וכתיב ואברם בן
שמנים שנה ושש שנים בלדת הגר את ישמעאל :
נמצא ישמעאל גדול מיצחק י״ד שנה׳ נמצא מן
הפלגה ועד שנולד אבינו יצחק נ״ב שנה : ישיבתה
של סדום נ״א שנה מהן שלוה והשקט היה לה
ולבנותיה כ״ו שנה׳ ומן המבול ועד שנולד יצחק שצ״ב
שנה : וזה פרטן אלה תולדות שם שם בן מאת שנה
ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול ארפכשד
לה׳ שלח ל׳ עבר לד פלג ל׳ רעו לב׳ שרוג ל׳ נחור
כ״ט ׳ תרח ע׳ ׳ ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את
יצחק בנו : אבינו יצחק היה כשנעקד על המזבח בן ל״ז
שנה׳ ויגר אברה׳ בארץ פלשתי׳ ימי׳ רבים הימים הללו
מרובי׳ על של חברון שהיו עשרים וחמש שנה והללו
עשרים ושש שנה בו בפרק נולדה רבקה נמצא אבינו
יצחק נשא את רבקה בת י״ד שנה : אבינו אברהם
קבר את תרח אביו לפני מיתתה של שרה שתי שני׳
יעקב שימש את אבינו אברהם ט״ו שנה ואת שם

annis quinquaginta. Ex his colligitur omnibus, Iacob patrem nostrum versatum esse cum Sem annis 50. & Sem cũ Mathusale annis 98. & Mathusale cum Adamo 243. atque ita hos quatuor viginti duas generationes esse emensos. Quinimo septem sunt homines, qui metiuntur totã ipsius mundi durationem, Adam primus videlicet, Mathusale, Sem, Iacob, Amram, Ahaia Silonites, & Elias, qui adhuc est superstes & viuit.

Caput 2.

PATER noster Iacob, quando benedictionem patris est adeptus, complebat sexagesimum tertium annum, quo temporis puncto mortuus est Ismael, vt indicat iste locus. Videns Esau, quòd benedixisset Isaac Iacob, misissetq; eum in Mesopotamiam, vt inde vxorem duceret, quodque obediens Iacob patri suo isset in Syriam, probansq; Esau quòd non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus, iuit ad Ismaelem & duxit vxorem Melech filiam Ismael filij Abrabraam sororem Nabaioth; Nam nisi mortuus fuisset Ismael, non erat operæpretium dicere Sororem Nabaioth. Cùm verò id pronuntiauit Scriptura, docuit Ismaelẽ quidem eam desponsasse ipsi Esau, posteaque esse mortuum: At Nabaioth fratrem matrimonium absoluisse, ipsique Esau suam sororem à patre desponsatam collocasse. Degit pater noster Iacob in terra Israel annos duodecim absconditus & ministrans Patriarchæ Heber. Heber autem decessit ex hac vita, postquam descendisset Iacob in Mesopotamiam. Iam à duobus annis egressus fuerat inde & peruenerat in Mesopotamiam. Cùm stetit ad puteum septuaginta septem erat annorum. viginti annis subsidit in domo Laban. Nempe septem, priusquam duceret matres Liam & Rachelem, septem alios ex quo eas duxit, sex deniq; postquam geniti sunt vndecim tribuum principes & Dina. Inueniuntur enim omnes tribuum Patriarchæ intra septẽ annos procreati, prętcr Beniamin, singuli singulis septem mensibus. Egressus est Iacob de Mesopotamia perueniensque in Succoth, ibi hæsit mensibus octodecim. Nam scriptum, Iacob venit in Succoth, vbi ædificata domo & fixis tentorijs appellauit nomen loci Succoth. Relicto illo loco, accessit Bethel, ibique est commoratus sex

חמשים שנה׳ נמצאת או׳ אבינו יעקב שמש את שם
ג׳ שנה ושם שמש את מתושלח צ״ח שנה ומתושלח
שמש אדם הראשון רמ״ג שנה נמצאת אומ׳ ארבעה
מתוך כ״ב דורות ושבעה בני אדם שקפלו את העולם
כולו ואלו הן אדם הראשון ומתושלח ושם ויעקב
ועמרם ואחיה השילוני ואליהו ועדיין הוא קיים:

פרק ב

אבינו יעקב היה בשעה שנתברך בן ס״ג שנה׳ בו
בפרק מת ישמעאל שנ׳ וירא עשו כי ברך
יצחק וגו׳ וישמע יעקב אל אביו וגו׳ וירא עשו כי רעות
וגו׳ וילך עשו אל ישמעאל וגו׳ שאין תלמוד לומר
אחות נביות ומה תלמוד לומר אחות נביות מלמד
שקדשה ישמעאל ומת והשיאה לעשו נביות אחיה:
עשה אבינו יעקב בארץ ישרא׳ י״ד שנה מוטמן ומשמש
את עבר׳ ועבר מת אחר ירידתו של יעקב אבינו
לארם נהרים שתי שנים יצא משם ובא לו לארם
נהרים׳ נמצא עומד על הבאר בן ע״ז שנה: וכ׳ שנה
עשה בבית לבן ז׳ עד שלא נשא את האמהות וז׳
משנשא את האמהו׳ ושש שני׳ אחר שנולדו י״א שבטי
ודינה נמצאו כל השבטים נולדו בז׳ שנים חוץ מבנימן
כל אחד ואחד לז׳ חדשים: יצא מארם נהרים ובא
לסוכות ועשה שם י״ח חדשים שנ׳ ויעקב נסע סכות׳
וגו׳ יצא מסוכות ובא לו לביתאל ועשה שם ששה

menses oblatis Deo sacrificijs. Inde digresso natus est Beniamin, mortuaq; Rachel. Eodem etiam tẽporis puncto vitam cum morte cõmutarunt Rebeca & Debora. Constat Rachelem egressam ex hac vita anno ætatis 36. Lia autem non excessit annum 46. Quin inueniuntur Rachel & Lia in matrimonium acceptæ anno ætatis 22. Nam eodẽ partu sunt æditę. Peruenit Iacob ad Isaac patrem suum in terram Chanaan, eiq; ministrauit 22. annis. At Ioseph nouẽ duntaxat cum auo est versatus. Istæ sunt generationes Iacob. Ioseph septemdecim erat annorum, quo tempore hoc reliquit seculum Lia. Descendit Ioseph in Ægyptum, & mansit apud Putipharem mensibus duodecim. Nam Scriptura proditum, A quo præpositus omnibus gubernabat creditam sibi domum & vniuersa, quæ ei tradita fuerant. Benedixitque Dominus domui Ægyptij propter Ioseph, & multiplicauit tam in ædibus, quàm in agris cunctam eius substantiã. In ędib. quidẽ propter æstũ, in agris verò ꝓpter frigus. In carcere mansit annis 12. Vnde Psalmographus, Afflixerunt compedib. pedem eius, &c. donec venit verbũ eius &c. Anno 30. exijt de carcére. Nam legitur, Ioseph aũt triginta erat annorum quando stetit in conspectu Pharaonis & circuiuit omnes regiones Ægypti. Eo tempore obijt Isaac. Hinc septẽ anni vbertatis & duo anni famis. Ioseph, quãdo descenderũt patres nostri in Ægyptũ, agebat annũ 39. Leui autẽ erat annorũ 44. Sic inuenitur Ioseph à patre suo Iacob fuisse separatus, vt ei non ministraret, 22. annis. Quo temporis interuallo duxit Iuda filiam Suæ Chananęi, dicente Scriptura, Factũq; est illo tempore vt descenderet Iuda à fratrib. suis, videretq; ibi filiã hominis Chananęi vocabulo Suæ. Et accepta vxore ingressus est ad eã. Anno primo satus est Her, annis 7. educatus auctusq;, & accepit vxorẽ, Habes 8. annos. Annũ vnũ Her potitus est illo cõiugio, deinde Onan, q fratris relictã duxit, annũ alterũ. Anno sequẽti dictũ est Thamari, Sede vidua in domo patris tui. Anno præterea pòst impletũ est, quod eodẽ Genesis loco seqtur, Euolutis aũt multis dieb. mortua est Sue vxor Iudæ; Anno primo cõceptus Phares, qui postea creuit 7. annis, deindeq; vxorẽ accepit. En anni 18. Annus sequẽs fuit Hezronis postremus Hamol. Hezrõ aũt & Hamol descenderũt cũ eo in Ægyptũ. Simile est quod legitur, Harã genuit Lot. Quot annis Abrã ꝓuectior fuit Sarą? decẽ. nã sic scribitur, Et dixit

חדשים מקריב למקום ׳ יצא משם ונולד לו בנימן
ומתה רחל ובו בפרק מתה רבקה ודבורה : נמצאת
רחל מתה בת לו״ שנה ולאה לא עברה על מ״ד שנה :
נמצאו רחל ולאה נשאו בנות כ״ב כ״ב שהיו תאומות׳
בא לו אצל יצחק אביו ארצה כנען ושימשו כ״ב שנה
ויוסף שימשו ט׳ שנים : אלה תולדות יעקב יוסף בן
שבע עשרה שנה ׳ ובו בפרק מתה לאה ירד יוסף
למצרים ועשה בבית פוטיפרע י״ב חדשים שנ׳ ויהי
מאז הפקיד אותו וגו׳ בבית מפני החמה ובשדה מפני
הצינה : ועשה בבית האסורים י״ב שנה ׳ ענו בכבל
רגלו וגו׳ עד עת בא דברו וגו׳ בשנת ל׳ שנה יצא מבית
האסורים שנ׳ ויוסף בן שלשים שנה בעומדו וגו׳ ׳ בו
בפרק מת יצחק ושבע שני השבע ושתים שני רעב :
נמצא יוסף כשירדו אבותינו למצרים בן ל״ט שנה ולוי
בן מ״ד שנה ׳ נמצא שפירש יוסף מיעקב אביו שלא
שימשו כ״ב שנה : בתוך אלו השנים נשא יהודה את
בת שוע שנ׳ ויהי בעת ההיא וירד יהודה וגו׳ וירא שם
יהודה וגו׳ שנה אחת לעיבורו של ער ׳ הגדיל ער ז׳
שנים ונשא אשה הרי שמנה ׳ שנה אחת לער שנה
אחת לאונן שייבם שנה אחת לשבי אלמנ׳ בית אביך ׳
שנה אחת לוירבו הימי׳ ותמת בת שוע שנה אחרת
לעבורו של פרץ הגדיל פרץ ז׳ שנים ונשא אשה הרי
י״ח שנה אח׳ לחצרון שנה אחת לחמול וחצרון וחמול
ירדו עמו למצרים : כיוצא בו אתה או׳ הרן הוליד את
לוט ׳ כמה גדול אברהם משרה עשר שנים שנ׳ ויאמר

in corde suo, Nunquid centenario nascetur filius, & Sara nonagenaria pariet? Abraham autem duntaxat superauit anno Nachorem. Et Nachor altero fratrem suum Haran, qui post septennium ab ablactatione accepit vxorem, anno certè vitæ octauo; hinc natus est Lot, sequenti demum anno Ieſcha, quæ & Sara. Vocata verò est Sara Ieſcha, à conspiciendo, quoniam eam omnes intuebantur, pulchritudinis gratia. Hinc illud, Et laudauerunt eam apud Pharaonem. Vel etiam quia cernebat futura, attentaque erat ad prophetiam, quod indicauit Deus Abrahæ, Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara, fac & audi vocem eius. quia in Isaac tibi vocabitur semen. Pater noster Abraham hora circumcisionis suæ erat annorũ nonaginta nouem, vt his verbis Scripturæ declaratur, Abraham autem nonaginta nouem annorum erat, quando circumcidit carnem præputij sui: vita verò fungitur centesimo septuagesimo quinto ætatis anno. Sara moritur anno vitæ suæ 127. Eò enim pertinet illud Genesis, Et fuit vita Saræ centum viginti septẽ annorũ & mortua est in ciuitate Arbee. Isaac moritur 180. anno. Iacob 147. dicente Scriptura, Factique sunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta septem annorum.

Caput 3.

DICTVM est Abrahæ dum diuideret victimas, Cognoscendo cognosces quia peregrinum erit semen tuum quadringentis annis. Quodnam verò semen? Isaac, de quo pronuntiatum, In Isaac vocabitur tibi semen. Quæ promissio contigit anno vno ante eius ortum. Deinde Isaac legitur sexagenarius, quãdo procreauit Iacob & Esau. Iacob autem testificatus est apud Pharaonem, dies suę peregrinationis peruenisse ad annos 130. qui omnes summam 190. exhibent. Restant igitur 210. qui exprimuntur annis vitæ Iob, illa tẽpestate orti. Quod sic demõstrari potest. Vixit Iob (ait Scriptura) post flagella hæc 140. annis. Cũq; pręmissum sit, Et addidit Dominus omnia, quæcunq; fuerãt Iob, duplicia, ante flagella attigisse eum oportet annũ 70. sicq; constat quando descenderunt Israelitæ in Ægyptũ natum fuisse Iob, quãdo aũt ex Ægypto ascenderũt, iam mortuũ. Sed fortasse inquies, totis 400. annis fuerunt Israelitæ in Ægypto. At nõne Caath fuit de descẽdentib. in Ægyptũ: Nõne etiã scriptũ est, Anni vitę Caath 133. & anni vitę Amram

בלבו הלבן מאה שנה יולד ואם שרה הבת תשעים
שנה תלד: כמה אברהם גדול מנחור שנה כמה נחור
גדול מהרן שנה׳ הגדיל הרן ו׳ שנים ונשא אשה הרי
ח׳ שנה אחת ללוט שנה אחת ליסכה שהיא שרה
ולמה נקר׳ שמה יסכה שהכל סוכין בה שנאמ׳ ויהללו
אותה אל פרעה: ד״א יסכה שהיתה סוכה בנבואה
שנ׳ כל אשר תאמר אליך שרה וגו׳ אבינו אברהם
היה בשעה שמל בן צ״ט שנה שנ׳ ואברהם בן תשעים
ותשע שנה בהמלו וגו׳ ומת בן קע״ה שנים ושרה מתה
בת קכ״ז שנה שנ׳ ויהיו חיי שר׳ וגו׳ יצחק מת בן ק״פ שנה
ויעקב מת בן קמ״ז שנה שנ׳ ויהיו ימי יעקב שני חייו וגו׳

פרק ג

נאמר לאברהם אבינו בין הבתרים ידוע תדע כי גר
יהיה זרעך וגו׳ ואי זה זרע זה יצחק שנ׳ כי
ביצחק יקרא לך זרע וביצחק הוא א׳ ויצחק בן ששים
שנה בלדת אותם: ואבינו יעקב אמר לפרעה ימי שני
מגורי שלשים ומאת שנה וגו׳ הרי ק״ץ נשתיירו שם
ר״ו שני׳ סימן שנותיו של איוב שבאותו פרק נולד שנ׳
ויחי איוב אחרי זאת ק״מ שנה׳ ואו׳ ויסף ה׳ את כל
אשר לאיוב למשנה: נמצאת או׳ כשירדו ישראל
למצרים נולד איוב וכשעלו מת או יכול כל ת׳ מאות
שנה היו ישראל במצרים והלא קהת מיורדי מצרים
היה וכתיב ושני חיי קהת קל״ג שנה ושני חיי עמרם

rū 137.qui ad 80.Mosis additi,duntaxat reddūt annos 350. Tot .n. natus erat Moses, cùm Israelē ex Ægypto eduxit. Quid,igitur respondendū? Quo pacto hęc inter se cōciliandę? Nēpe quod dicitur, Et seruient eis & affligēt eos 400. annis, docet totū tēpus quo semē Abrahę fuit in terra non sua comprehēsum quadringentis annis. Dum ait, Seruient, respicit dies seruitutis. dum verò, Affligent, dies quibus oppressi afflictiq; sunt à Pharaone, qui quidē omnes, (ab Isaac nato & versato cū suo semine in aliena ditione vsq; ad Mosis liberationē) 400. annos cōplent. Mortuus aūt est Ioseph & cuncti eius fratres. Ioseph mortuus est anno vitæ 110. Nec est qui minus diu vixerit inter omnes fratres, quēadmodū nullus est qui inter eos diutius vixerit ipso Leui. Quandiu Leui fuit in viuis, Israelitæ nō sunt oppressi Ægyptiorū seruitute. Nā scriptū, Mortuusq; est Ioseph & cuncti fratres eius, surrexitq; rex nouus qui nō cognouit Ioseph. Postq̄ uerò fatis Leui cōcessit, cœperunt Ægyptij seruituti eos subijcere. hinc manauit prouerbiū, Vno fratrū mortuo dolēt cūcti fratres, vno sociorū fatis functo, dolet vniuersa societas. Filij aūt Israel creuerūt & quasi germinātes multiplicati sunt, ac roborati nimis impleuerūt terrā. Surrexit interea rex nouus &c. numerātur anni ab obitu Leui ad exitū Israelis de Ægypto 116. Proinde seruitus Ægyptiaca nec plus nec minus 87. annis durauit, quantus fuit annorū Mariæ sororis Mosis numerus. Vnde Maria appellata est ab amarore (quē tota ipsius ætate senserūt). Plagæ Ægypti 12. fuêre mensiū. Nā scriptū, Et dispersus est populus in omnē terrā Ægypti ad colligēdas paleas. Quando verò itū est ad paleas? In mense Iiar siue Aprili, ipsi verò exierūt ex Ægypto mēse Nisan, q̄ est Martius. Percussi sunt vicissim Ægyptij 10. plagis p̄ 12. menses. (Sic) Plagæ Iob 12. fuerūt mēsiū. Nā in eius lib. cōmemoratū est, Hęreditare factus sum menses vanitatis, & noctes laboris cōstituerūt vel numerarunt mihi. Sicut noctes cōstitutę fuêre & numeratę, ita & menses. Iudiciū Gog futuris tēporib. 12. quoq; mēsiū erit. Eò.n. pertinet istud Esaiæ, & æstiuabit sup eo ales, cūctaq; bestia agri sup eo hyemabit. Iudiciū impiorū in Gehēna tot vigebit mēsib. Nā scriptū, A mēse in mēsē, & à sabb. in sabb. &c, R. Iohanan Nuri filius à Paschate interpretatur ad octauā eius, q̄a additū est, & à sabbato in sabbatū. Post duodecim mēses præuaricatorum Israelis, qui violauerunt legem &

præ-

קל״ז שנה ופ׳ שנים של משה הרי ש״נ שנה: אלא מה תלמוד לומר ועבדום וענו אותם ת׳ שנה ללמדך שכל זמן שזרעך בארץ לא להם ת׳ שנה: ועבדו׳ אלו ימי השעבוד וענו אותם אלו ימי העינוי וכולם ת׳ שנה׳ וימת יוסף וכל אחיו: יוסף מת בן ק״י שנה אין לך בכל השבטים שקצר ימים פחות מיוסף ואין לך בכל השבטים שהאריך ימי׳ יותר מלוי׳ וכל זמן שהיה לוי קיים לא נשתעבדו ישראל למצרים שנ׳ וימת יוסף וכל אחיו ויקם מלך חדש וגו׳: ומשמת לוי התחילו המצרי׳ לשעבדם׳ מכאן אמרו אחד מן האחים שמת ידאגו כל האחים אחד מן החבורה שמת תדאג כל החבורה: ובני ישראל פרו וישרצו וגו׳ ויקם מלך חדש וגו׳: נמצא משמת לוי ועד שיצאו ישר׳ ממצרים קי״ו שנה ואין השעבוד יותר על כן ולא פחות מפ״ז שנים כשנותיה של מרים׳ ולמה נקרא שמה מרים על שם מירור: מכות מצרים י״ב חדשים שנ׳ ויפץ העם וגו׳ אימתי דרכו של תבן באייר והם יצאו בניסן׳ לקו המצריים עשר מכות כל י״ב חדש: מכות איוב י״ב חדשים שנ׳ כן הנחלתי לי ירחי שוא ולילו׳ עמל מנו לי מה לילו׳ למנוי שלהן אף ירחים למינוי שלהן:

משפט נוג לעתיד לבוא י״ב חדש שנ׳ וקץ עליו העיט וכל חית השדה עליו תחרף׳ משפט רשעים בגיהנם י״ב חדש שנ׳ והיה מדי חדש בחדשו וגו׳׳ ר׳ יוחנן בן נורי א׳ מן הפסח ועד העצרת שנ׳ ומדי שבת בשבתו׳ לאחר י״ב חדש פושעי ישראל שעברו על התורה ועל

præcepta, animæ veteraſcent & corpus conſumetur, redigenturque in cineres. Et Gehenna eijciet eos foras, ventus autem diſperget ſubter plantas pedum iuſtorum. Nam pronuntiatum à Malachia, Et conculcabitis impios, (cùm fuerint cinis ſub planta pedum veſtrorum, in die, quã ego facio, dicit Dominus exercituum.) Qui autem ſe ſepararũt à communione fidei, exempli gratia, hæretici, apoſtatæ, proditores populi Dei, hypocritæ, Epicurei, & qui terrorem ſui incuſſerunt in hac viuentium terra, item qui negarunt mortuorum reſurrectionem, & prædicarunt nõ eſſe legem traditam diuinitùs atque riſerunt ſapientum dicta, in ſua præſentia Gehennam ſera claudi cernent, intra eam luant vt pœnas in ſæculorum ſæcula. Scribitur enim, Egredientur & videbunt cadauera virorum qui præuaricati ſunt in me. Præterea, quod grauius eſt, infernus veteraſcet, ipſi autem non veteraſcent. Hinc illud Pſalmi, Et forma eorum ad veteraſcendum in inferno ab habitaculo ſuo hoc eſt, propter habitaculum ſuum vetuſtate cõficiet formam eorum, & forma eorum erit ad infernum vetuſtate conficiendum. Quidnam huic rei cauſam attulit? Quia extenderunt manus ſuas in tabernaculum, ſicut ſcriptum eſt, ab habitaculo ſuo. Nec verò per tabernaculum ſiue habitaculum iſtud quicquam aliud intelligendum præter ædem ſanctuarij: Nam ſcripto proditum, Ædificando ædificaui domum tabernaculi tibi.

Caput 4.

DILVVIVM durauit menſes duodecim, vt liquet è diſcurſu hiſtoriæ Noe Nam cœpit anno ſexcenteſimo vitæ Noe. Vbi obſeruandum homines ætatis illius non frui æterna vita, ſed nec eſſe iudicatos ſiue damnatos, quoniam ſcriptum, Non iudicabit ſpiritus meus in homine in ſæculum. R. Ioſue tradit decimo ſeptimo die menſis ſecundi Iiar ſiue Aprilis, qui ſequitur Niſan ſiue Martiũ, quo productus eſt mundus, quo & hyades, ſiue oculus Tauri occidit, cœpiſſe diluuium. Ac Deum euertiſſe mundi ordinem, propterea quòd homines opera ſua ante ſe peruerterant. R. Eliezer mauult decimo ſeptimo die menſis ſecundi Marheſvan, ſiue Octobr. qui ſecundus eſt à Tizri ſiue Septembri, quo creatũ mundum aſſerit, quo & hyades ſiue oculus Tauri oritur, vt quod tẽpus ſit pluuiæ atq; imbriũ. Sapiẽtes

המצות נפשן כלה וגופן בלה והן נעשין אפר וגיהנם פולטתן והרוח מפזרתן תחת כפות רגלי הצדיקים שנאמר ועסותם רשעים וגו׳ : אבל מי שפירשו מדרכי צבור כגון הצדוקין והמסורות והחניפין והאפיקורוסין ושנתנו חיתיתם בארץ החיים ושכפרו בתחיית המתי׳ והאומרין אין תורה מן השמים ויהודי׳ המלעינין על דברי חכמים גיהנם נגלעת בפניהם ונידונין בתוכה לעולמי עולמים שנ׳ ויצאו וראו וגו׳ : ולא עוד אלא ששאול בלה והן אינן בלין שנ׳ וצורם לבלו׳ שאול מזבול לו מזבולו מבלה צורתם וצורתם לבלות לשאול ׳ מי גרם להם מפני שפשטו ידיהם בזבול שנאמר מזבול לו ואין זבול אלא בית המקדש שנאמר בנה בניתי בית זבול לך ׳

פרק ד

המבול היה כל י״ב חדש שנאמר בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגו׳ : ודורו אינן חיין לעולם הבא ואינן נדונין שנא׳ לא ידון רוחי באדם לעולם : ר׳ יהושע א׳ בחדש השני בי״ז לחדש זה אייר שהוא שני לניסן שבו נברא העולם ובו כימה שוקעת ולפי ששינו את מעשיהן לפני המקום שינה עליהן סדר בראשית ׳ ר׳ אליעזר או׳ בחדש השני בי״ז לחדש זה מרחשון שהוא שני לתשרי שבו נברא העולם ובו כימה עולה והיא היתה זמנה של רביעה : חכמים

sequuntur sententiam Rabbi Eliezer, quantum ad diluuium, at Rabbi Iosuæ, quantum ad anni tempestates. Facta autem est pluuia per quadraginta dies & quadraginta noctes vsque ad vigesimum septimum mensis Cisleu, qui Decembri consonat. Et inualuerunt aquæ super terram centum quinquaginta diebus, vsque ad primum mensis Siuan, id est Maij. Tum aquæ consistebant & silentes conquiescebant, impijs intra eas supplicium debitum luentibus, prout quisque suis operibus commeruerat. Expletis centum quinquaginta diebus minui cœperunt aquæ, cumq; sensim deficerent requieuit arca mense septimo vicesimo die mensis super montes Armeniæ. Aquæ celsiores erant terra quindecim cubitis, & per sexaginta dies consumebantur, singulis quaternis dieb. cubito, quotidie sesquipalmo. Et requieuit arca mense septimo, decimo septimo die mensis Siuan siue Maij. Quando verò numerare incipis à tempore quo cessarunt pluuiæ descendere, reperitur quieuisse ad decimum sextum diem. Erat autē eleuata à terra quatuor cubitis, mersa autem intra aquas vndecim. Cumque transijssent quadraginta dies, id est, post quadraginta dies, quibus cœperunt aquæ deficere, nempe decimo die mensis Tammuz seu Iunij, Aperiens Noe fenestram arcæ quam fecerat, emisit coruum &cæt. Expectatis autem septem diebus alijs emisit columbam ex arca, quæ non inuenit &cæt. Distulit adhuc septem dies & decimo emisit columbam, quæ non est reuersa vltrà ad eum, sed abijt & consedit in montium cacuminibus. Decimi mensis primo die apparuerunt montium cacumina. Iste verò decimus mensis erat Ab siue Iulius. A primo tempore, quo cœperunt pluuiæ descendere, à primo die Iulij vsque ad Septembris siue Tizri diem primum absorptæ sunt aquæ. Et factum est sexcentesimo primo anno vitæ Noe, primo mense prima die mensis imminutæ sunt aquæ super terram. Pars mensis habetur pro toto, hinc discimus, vbi dies vnus mensis effluxit mensem numerari pro integro. item, vbi mensis vnus inijt annum, annū illum censeri integrū & completum. Nam pars mensis pro integro & completo mense æstimatur, & anni pars

כדברי ר׳ אליעזר למבול וכדברי ר׳ יהושע לתקופו׳׳
ויהי הגשם וגו׳ עד מתי מ׳ יום ומ׳ לילה עד כ״ז בכסליו :
ויגברו המים על הארץ חמשים ומאת יום ׳ עד מתי
חמשי׳ ומאת יום עד אחד בסיון ׳ והמים היו עומדין
ודמומי׳ והרשעי׳ נדוני׳ בהן כל אחד ואחד לפי מעשיו:
ויחסרו המים מקצה חמשי׳ ומאת יום׳ והמי׳ היו הלוך
וחסור וגו׳ המים היו גבוהי׳ מן הארץ ט״ו אמה וכלו
לששי׳ יום אמה לד׳ ימים טפח ומחצה בכל יו׳: ותנח
התבה בחדש השביעי בי״ז יום זה סיון וכשאת׳ מתחיל
למנות משפסקו הגשמים מלירד נמצאת נחה לששה
עשר יום הא כמה היתה גבוהה מן הארץ ד׳ אמות
וכמה היתה משוקעת בתוך המים י״א אמה : ויהי מקץ
ארבעים יום : לקץ שהתחילו המים לחסור בעשרה
בתמוז : ויפתח נח את חלון התבה וגו׳ וישלח את
העורב וגו׳ שהה ז׳ יום וישלח את היונה וגו ולא
מצאה וגו׳ שהה עוד ז׳ ימים ויוסף שלח היונה וגו׳
ותבא אליו היונה וגו׳ שהה עוד ז׳ ימים וישלח את
היונה ולא יספה שוב אליו עוד : הלכה וישבה לה על
ראשי ההרים : בעשירי באחד לחדש נראו ראשי
ההרים זה אב ׳ כשאתה מתחיל למנות משהתחילו
הגשמים לירד מאחד באב ועד אחד בתשרי נבלעו
המים ׳ ויהי באחת ושש מאו׳ שנה בראשון וגו׳ מקצת
החדש ככולו למדנו שכיון שנכנס א׳ יום בחדש מונין
אותו חדש שלם וחדש אחד נכנס בשנה מונין אותה
שנה שלימה שמקצת החדש ככולו ומקצת השנה
ככולה:

pro toto anno. Exiccatæ ſunt aquæ ſuper terram. aquas, quæ ſupernè deſcenderant, deſiccauit ventus. Quæ vero infernè eruperant & ſuper terrã aſcenderãt, in loço ſuo ſub ſe abſorptæ ſunt. Adhuc aũt terra erat humida, & ad ſpeciem turbidi & craſſi limi redacta. Vnde dilata eſt ſatio, donec deſcenderent pluuiæ. Aquæ enim diluuij argumentum & ſpecimen præbebant maledictionis. Nec vero cum maledictione ſtat benedictio. Menſis autem ſecundi 27. die nẽpe Marheſvan ſiue Octobris, aruit terra & ad ſiccitatem reducta eſt. Sic voluti ſunt duodecim menſes integri & dies præterea vndecim. Nempe, ſi rationem poſtulas, vt doceremur annum ſolarem excedere lunarem diebus vndecim. Atqui, ait R. Eleazar, nonne ab initio mundi cõditi annus ſolaris excedebat lunarem diebus vndecim? Cùm præſertim Sol & Luna creata ſint plena (in plenilunio) decimo quinto die, è quo numero, ſi tollis quatuor, qui eorum procreationem anteceſſerant (nam quarto die tantùm producta ſunt) ſupererunt vndecim. Cui cùm dixiſſent auditores, At poſt primum emboliſmum peruenit luna ad ſolem: ipſe reſpondit, Luna ipſa progreditur & retrocedit. Rabban Simeon Gamalielis filius, Qui vult (inquit) ſcire, an annus Solis ſit maior lunæ anno diebus vndecim, notet punctum in ſolſtitio æſtiuo, menſe Iunio. Tum percipiet anno ſequenti lunam non peruenturã ad illud idem punctum, ante vndecimum diem. Sic curſum ſolis lunarem diebus vndecim excedere deprehendas.

Caput 5.

TOTIS ſeptem diebus collocutus eſt Deus cum Moſe in Rubo, vt ex his verbis colligi poteſt. Dixitq; Moſes ad dominũ, Obſecro Domine, nõ ſum eloquens & ab heri & nudiuſtertius & ex quo locutus es ad ſeruũ tuũ. Nã nudiuſtertius tres dies exhibet, tres aũt coniunctiones Et, Et, Et, tres alios, q̃ iuncti diei, quo cũ Moſe loquebatur, ſeptẽ efficiũt.

Erat

כבולה: חרבו המים מעל הארץ: המים היורדין מלמעלה ננבה אותן הרוח והעולים מלמטה נבלעו במקומן ועדיין הארץ לחה ועשויה כמקפה המתינו ולא זרעו עד שירדו להם גשמים שמימי המבול סימן קללה היו ואין בכלל קללה ברכה: ובחדש השני בשבעה ועשרים יום לחודש זה מרחשון יבשה הארץ ונעשית גריד׳ הרי י״ב חודש שלימין וי״א יום היתירין מה טיבן מלמד שימות החמה יתרין על ימות הלבנה י״א יו׳ אמר ר׳ אלעזר והלא מתחלת ברייתו של עולם ימי החמה יתירי׳ על ימות הלבנה י״א יום שנבראו מלאין חמשה עשר צא מהן ארבעה לפנים מיכן הרי אחד עשר אמרו לו וכיון שעברו עבור ראשון הגיעה לבנה לחמ׳ אמר להן חוזרת היא ומשיבה רבן שמעון בן גמליאל אומר הרוצה לידע סימן ימי החמה שהן יתירין על ימות הלבנה אחד עשר יום ישרוט שריטה בתקופת תמוז ולשנה הבאה אין מגעת לשם עד אחד עשר יום וכן אתה יודע שימות החמה יתירין על ימות הלבנה אחד עשר יום:

פרק ה

כל שבעת הימי׳ היה הקב״ה מדבר עם משה בסנה שנ׳ ויאמר משה אל ה׳ בי אדני לא איש דברי׳ אנכי גם מתמל גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך׳ שלשם ג׳ ימים וג׳ גם גם גם ויום שהיה מדבר הרי ז׳

dies. Erat aũt agni paschalis hora. Nã eũ pparabãt ad 15. Nisan siue Martij. Quo tẽpore anno proxime sequenti egressi sunt Israelitæ de Ægypto. Sic etiã 15. die Nisan cõuenit Abrahamũ Deus inter sectas victimas. 15. Nisan venerũt Angeli ad patrẽ nostrũ Abrahã ad nunciandũ Isaaci conceptũ & eodẽ tẽporis puncto anno sequenti natus est Isaac pater noster. Nam scriptum, Reuertens veniã ad te tempore isto. 15. itẽ die Nisan exierũt Israelitæ de Ægypto. Nam scriptũ: Expletis 30. & 400. annis, quibus manserunt in Ægypto, eodem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti. Istorum aũt omnium vnus idemq; (terminus. Decimo quarto die immolarunt Israelitæ agnos suos paschales in Ægypto, qui dies erat quintus (.i. Iouis). Hac ipsa nocte percussi sunt primogeniti. A crastino paschatis, vespere sabbati profecti sunt de Ramesse. Nã scriptũ, Profectiq; sũt filij Israel de Ramesse in Succhot: Itẽ, Et pfecti sunt de Ramesse mense primo 15. die mensis. & paulo pòst, Videntib. cunctis Ægyptijs & sepeliẽtib. primogenitos, quos percusserat dominus. Et, de Ramesse in Succhot, de Succhot autẽ in Ethan, q̃ est ante Pihahiroth. Sic tres dies cõsumpti sunt. Quarto die, & nunciatũ est regi Ægyptiorũ ꝙ fugisset populus. Quinto & sexto persecuti sunt Ægyptij &c. vbi illuxit septimus, descẽderũt ad mare. Nã scriptũ, Et erat nubes tenebrosa & illuminãs noctẽ, sub aurorã ascenderũt Israelitæ de mari, Ægyptij aũt submersi sunt. Illaq; hora cecinerunt Israelitę canticũ, quoniã dictũ est, Tunc cecinit Moses & filij Israel carmẽ Domino, & dixerũt, Cãtemus Domino. Gloriosè .n. magnificatus est &c. Iste aũt dies septimus erat quintus hebdomadæ, itẽq; festus, nempe extremus celebritatis paschalis. De mari rubro profecti sunt in Mara, iuxta illud, Et venerũt in Mara, nec poterãt bibere aquas eius loci, quoniã amarę erãt. de quo loco paulo pòst pditũ est, Ibiq; cõstituit præcepta & iudicia. Ibi .n. traditus est decalogus, cuius 7. præcepta fuerãt iam imperata filijs Noe. Siq̃dẽ legitur, Præcepitq; dominus Deus homini dicens, De omni arbore Paradisi comedẽdo comedes. Vox .n. Præcepit respicit iudicia, vt qdem è Gen. declaratur. Scio .n. ꝙ præcepturus sit, &c. & scribitur, vt faciant iustitiam & iudicium. Dominus respicit benedictionem nominis Domini, itaq; in Leuit. dicitur, Et maledicens nomini domini morte moriatur. Deus idololatriã spectat. Nam scriptum, Non erunt

ימים: ופרק הפסח היה׳ ומכוונין אותו לט״ו בניסן ובאותו הזמן לשנה הבאה יצאו בני ישראל ממצרים:
וכן בחמשה עשר בניסן נידבר עם אברהם אבינו בין הבתרים בט״ו בניסן באו המלאכי׳ אצל אבינו אברהם לבשרו׳ ובאותו הפרק לשנה הבא׳ נולד אבינו יצחק שנ׳ למועד אשוב: ובט״ו בניסן יצאו יש׳ ממצרי׳ שנאמ׳ ויהי מקץ שלשים שנה וגו׳ קץ אחד לכולן׳ בי״ד יום בו שחטו ישראל את פסחיהן במצרים ויום חמישי היה ובו בלילה לקו הבכורו׳ ממחרת הפסח ערב שבת היה נסעו מרעמסס שנא׳ ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה וכת׳ ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יו׳ לחדש וכתיב ומצרים מקברים וגו׳ ומרעמסס נסעו לסוכות מסוכות לאיתם לפני החירות הרי ג׳ ימים׳ ברביעי ויגד למלך מצרי׳ כי ברח העם בחמישי ובששי וירדפו מצרי׳ וגו׳ אור שביעי ירדו לים שנאמר ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה לשחרית עלו ישר׳ מן הים ונשקעו מצריים ובאותה שעה אמרו ישראל שירה שנ׳ אז ישיר וגו׳ ויום חמישי בשבת היה והוא היה יום טוב אחרון של פסח מים סוף נסעו למרה שנ׳ ויבאו מרתה וגו׳ ואומר שם שם לו חק ומשפט:
שם נתנו לישראל עשר מצו׳ שבע מהן שנצטוו עליהן בני נח דכת׳ ויצו ה׳ אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל: ויצו אלו הדינין וכן הוא או׳ כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו׳ וכת׳ לעשות צדקה ומשפט ה׳ זו ברכת השם שנ׳ ונוקב שם ה׳ אלהי׳ זו ע״א שנ׳ לא יהיה

tibi dij alieni coram me, vt vtrobique eadem vox Elohim occurrat. Vox Homini, sanguinis effusionem siue cædem insinuat. Nam commemoratum alibi, Qui fuderit sanguinem hominis, per hominem sanguis eius fundetur. Dicens, ad impuros concubitus pertinet. Nam Ieremiæ scriptis est consignatum. Si dimiserit vir vxorem suam & ab eo discesserit, factaque fuerit alterius, an reuertetur ad eam. Nonne contaminando contaminabitur terra illa. Tu autem scortata es cum amatoribus multis, dicit Dominus. De omni arbore paradisi. ad rapinam. Sic enim scriptum, De omni super quo falsò iurauerit, reddet solidum & quintam insuper partem. Quinetiam sic commentatur Rabbi Haiá, Quod seruatur in horto prohibitũ est rapinę nomine. Quod verò nõ seruatur in horto, permissum est rapinę nomine. Comedendo comedes, ad membrum animalis viuentis refertur. Siquidem scriptum reperitur, Verùm carnem in anima sua (&) sanguine suo non comedetis. His verò præceptis (naturæ) septem addiderunt Israelitæ super se tria alia isto tempore, Sabbatum, iudicia, & parentum honorationem. A Mara profecti sunt in Elim. Nam sic legitur, Profecti de Mara ad Elim venerunt, vbi erant duodecim fontes aquarum. Ex quo colligimus, Israelitas duntaxat mansiones collocasse iuxta aquas. De Elim porrò castra metati sunt in Alus. vt ibidem declaratur, profectique de Elim venerunt Israelitæ in desertum Sin, id est, Alus, decimo quinto die mensis septimi ab exitu Israelitarum de Ægypto, qui primus dies fuit Hebdomadæ. Vnde docemur principium mensis Iiar, id est, Aprilis incurrisse in primum hebdomadis diem. Præterea Israelitas victitasse panibus subcineritijs, quos exportauerant de Ægypto, totis triginta diebus, isto autem die panes illos defecisse, & ad vesperam coturnices esitasse, manè verò collegisse manna. Cæterùm in Alus acceperũt sabbatum, ibique primam sabbati celebritatem agitarunt. Eò enim pertinet istud Exodi, Et sabbatizauit populus die septimo. Sequenti die, qui primus erat hebdomadæ & vicesimus tertius Iiar siue Aprilis, descendentes de Alus accesserunt ad Raphidim, vbi putei miraculũ sunt consecuti, pugnarũt cõtra Amalechitas, celebrarũt secundũ sabbatũ. Hinc è Raphidim progressi sunt ad desertũ Sinai, in quo repererunt nubes diuinæ maiestatis. Omnibus 5. dieb. Moses ascen-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0032-2

לך אלהי׳ אחרי׳ על פני: על האדם זו שפיכות דמים
שנ׳ שופך דם האדם באדם דמו ישפך׳ לאמר זה
גילוי עריות שנאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה
מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד הלא חנף
תחנף הארץ ההיא ואת זנית ריעים רבי׳ נאם ה׳: מכל
עץ הגן זה הגזל שנ׳ או מכל אשר ישבע עליו לשקר
ושלם אתו בראשו וחמישיתו יוסף עליו: ותאני ר׳
חייא הנשמר בגנה אסור משום גזל ושאינו נשמר
בגנה מותר משו׳ גזל׳ אכל תאכל זה אבר מן החי שנ׳
אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו׳ הוסיפו עליהן ישר׳
באותה שעה שבת ודיני׳ וכיבוד אב ואם׳ ממרה נסעו
לאילים שנ׳ ויסעו ממרה ויבאו אילימה וגו׳ הא למדנו
שלא היו ישראל חונין אלא על המים ומאילים נסעו
לאלוש שנ׳ ויסעו מאלים ויבאו עדת בני יש׳ מדבר סין
הוא אלוש בחמש׳ עשר יום לחדש השביעי לצאת בני
ישראל ממצרי׳ ואחד בשבת היה: הא למדנו שראש
חדש אייר באחד בשבת היה ועוד למדנו שהיו ישר׳
אוכלין מעונה שהוציאו בידם ממצרי׳ כל שלשים יום
ובו ביו׳ כלתה ולערב אכלו את השליו ולמשכים
לקטו את המן׳ ובאלוש נתנה להם השבת ושם עשו
שבת ראשונה שנ׳ וישבתו העם ביום השביעי: אחד
בשבת בכ״ג באייר נסעו מאלוש ובאו להם לרפידים
ושם נתנה להם הבאר ונלחמו עם עמלק ושם עשו
שבת שנייה׳ נסעו מרפידים ובאו להן למדבר סיני
ומצאו עליו ענני כבוד׳ כל חמשת הימים היה משה
עולה

ascendebat ad montis verticem & descendebat vt populo Dei oracula declararet, & responsa populi Domino renuntiaret. Sexto die mensis tertij traditus est Decalogus. Erat autem sabbatum.

Caput 6.

POST datum decalogum die septimo Moses in montem conscendit. Nam scriptum, Et habitauit gloria Domini super montem Sinai, eumque texit nubes senis diebus ad purificandum Mosem. Die autem septimo Dominus clamauit ad Mosem de nubis medio, sicque Moses ingressus medium nubis ad montem ascendit, illicque hæsit quadraginta diebus & quadraginta noctibus. Decimo septimo mensis Tammuz, qui ferè cadit in Iunium, descendit fregitque tabulas, & crastino conuocatam plebem arguit sceleris, Vos peccastis &cæt. Iterum ascendit decimo octauo eiusdem mensis Iunij & misericordiam Dei pro Israele implorauit. Nam legitur, Et procidi ante Dominum 40. dieb. & 40. noctibus, quibus eum suppliciter deprecabatur. Nam dicit Dominus &c. Qua hora placatus est Dominus Israelitis, iussitq; Mosen alteras tabulas sculpere & denuò ascēdere. Hinc illud, Tempore illo dixit Dominus ad me, Sculpe tibi secūdas tabulas lapideas prioribus similes, & ascende ad me ad montē, & facies tibi arcā ligneam. Descendit 28. mensis Ab, qui est Iulius, & sculpsit duas tabulas lapideas, quia dicitur Et sculpsit duas tabulas lapideas priorib. similes. Et summo mane iuit Moses, &c. Ascnedit autem vigesimo nono mensis Ab, qui est Iulius, & iteratam renouatamque legem secundò est consecutus. Quod ille sic testatum reliquit, Ego steti in monte iuxta dies primos diebus quadraginta & noctibus totidem, exaudiuitque me Dominus etiam hac vice, & te perdere noluit. Cùm autem posuit, iuxta dies primos significauit diebus primis & postremis Deum fuisse placatum

inter

עולה לראש ההר ויורד מגיד לעם את דברי המקום
ומשיב דבריהם לפני המקום׳ בשלישי בששה לחדש
נתנו להם עשרת הדברות ויום השבת היה׃

פרק ז

ביום השביעי אחר עשר׳ הדברו׳ עלה משה להר
שנ׳ וישכן כבוד ה׳ על הר סיני ויכסהו הענן
ששת ימים לטהרו למשה׳ ויקרא אל משה ביום
השביעי מתוך הענן ויבא משה בתוך הענן ויעל אל
ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה׃
בי״ז בתמוז ירד ושבר את הלוחות׳ ויהי ממחרת
ויאמר משה אל העם אתם חטאתם וגו׳ עלה בשמנה
עשר בתמוז וביקש רחמים על יש׳ דכת׳ ואתנפל לפני
ה׳ את ארבעים היום ואת ארבעי׳ הלילה אשר התנפל
כי אמר ה׳ וגו׳ באותה שעה נתרצה הקב״ה לישראל
ואמר למשה לפסול לוחות שניו׳ ולעלו׳ שנאמר בעת
ההיא אמר ה׳ אלי פסל לך שני לחת אבנים כראשני׳
ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון עץ׃ ירד בעשרים
ושמנה באב ופסל שני לוחות שנ׳ ויפסל שני לחת
אבנים כראשנים וישכם משה בבקר וגו׳ ועלה בעשרי׳
ותשעה באב ונשנית לו תורה פעם שנייה שנ׳ ואנכי
עמדתי בהר כימים הראשני׳ ארבעי׳ יום וארבעי׳ לילה
וגו׳ לא אבה ה׳ השחיתך׃ כימים הראשונים מה
הראשונים מרוצין אף שניים מרוצין אמור מעתה

intermedijs verò iratum. Decimo die Tizri siue Septembris, qui quidem dies erat expiationum de monte descendit, rectitudinis eorum causa, ob quam in gratiã à Domino erant recepti, iuxta illud, Et vt auferas iniquitates nostras atq; peccata, nosq; possideas. Ex quo constitutus est dies solennis & memorabilis sequentibus generationibus. Nam scribitur, Et erit istud vobis in statutum sempiternum. Cumq; descendisset Moses venerunt etiã ad eum omnes filij Israel, quibus præcepit cuncta quæ audierat. Quænam verò sunt ista quæ illis imperauit Moses? nempe vt facerent tabernaculum. Atque ita cœperunt incumbere in opus tabernaculi, & singuli obtulerunt mente promptissima atque deuota &c. Quæ postquam Moses cuncta vidit completa, quemadmodum mandauerat Dominus, benedixit eis. Benedictio autem hæc erat, Maneat, obsecro, diuina maiestas in manuum vestrarum opere, populo respondente, Et sit suauitas domini Dei nostri super nos &c. R. Meir putat Mosem non hac fuisse vsum benedictione, sed ista, Dominus Deus patrum vestrorum adijciat, sicut estis, mille vicibus & benedicat vobis sicut locutus est. Præterea super vos, Beati Israelitæ estis qui ministerium tabernaculi meruistis. Quemadmodum autem illud meruistis, sic meritis vestris efficite, vt vobis ædes electa tribuatur, & habitet diuina maiestas in vestri medio. Nam scriptum, Et facient mihi sanctuarium & habitabo in medio eorum, iuxta omnem similitudinem tabernaculi, quod ostendam tibi.

Caput 7.

LOCVtusque est Dominus ad Mosem dicens. Mense primo, prima die mensis eriges tabernaculum conuentus & pones in eo arcam, dimittesq; ante illam velum, & illata mensa pones super eam &c. Cœperunt septem consecrationum dies, 23. die mensis Adar. i. Februarij, primoque die Nisan siue Martij expleti sunt. Cunctis septem diebus consecrationum erigebat Moses tabernaculũ mane quolibet & ad illud offerebat oblationes, posteaque disiungebat atque dissoluebat. At die octauo erigebat quidem, sed nõ disiungebat. R. Iosue filius R. Iehudæ in alia est sententia. Nam, inquit, etiam die octauo erigebat & deponebat.

אמצעיי׳ בכעס : ירד בי׳ בתשרי והוא היה יום הכיפורי׳
ובישרם שנתרצה לפני המקו׳ שנאמ׳ וסלחת לעווננו
ולחטאתנו ונחלתנו ׳ לפיכך נתקיים יום חוק וזכרון
לדרות שנ׳ והיתה זאת לכם לחקת עולם ויהי ברדת
משה וישובו אליו וגו׳ ואחריכן נגשו כל בני ישר׳ ויצום
וגו׳ מה צום צום לעשו׳ את המשכן התחילו לעסוק
במלאכת המשכן ויבואו כל איש אשר נשאו לבו וגו׳ ׳
וירא משה׳ את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר
צוה ה׳ כן עשו ויברך אתם משה : מה ברכה ברכם
אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעש׳ ידיכם והם
אמרו ויהי נועם ה׳ אלהינו עלינו וגו׳ ר׳ מאיר א׳ לא כן
אמר להם אלא ה׳ אלהי אבותיכם יוסף עליכם וגו׳
אמ׳ להם אשריכם יש׳ שזכיתם לעבודת המשכן וכשם
שזכית׳ לכך כך תזכו שינתן לכם בית הבחיר׳ ושתשר׳
שכינה בתוככם שנ׳ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם
:

פרק ז׳

וידבר ה׳ אל משה לאמר ביום החדש הראשון
באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד
ושמת שם וגו׳ והבאת את השלחן וגו׳ התחילו ז׳ ימי
המלואים בכ״ג באדר ובאחד בניסן שלמו׳ ׳ כל ז׳ ימי
המלואי׳ היה משה מעמיד את המשכן בכל בקר ובקר
ומקריב עליו קרבנות ומפרקו ובשמיני העמידו ולא
פרקו׳ ׳ ר׳ יוסי בר׳ יהוד׳ או׳ אף בשמיני העמידו ופירקו

Comedebant autem Aaron & filij eius carnes arietum & panes qui in canistro erant positi. Septem diebus nocte & die manebitis in tabernaculi ostio vsq; ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestræ, feceruntq; Aaron & filij eius cuncta quæ locutus est Dominus per manũ Mosis. Facto autem octauo die vocauit Moses Aaron, &c. post septem consecrationũ dies, qui primus erat hebdomade & principium mensis Nisan siue Martij. Illo verò die Aarõ & filij eius abluerunt manus pedesq; è concha & suis officijs atq; ministerijs iuxta ordinem constitutum functi sunt. Quin & ipso die cœpêre principes offerre. Sic enim scripto traditum est. Primo die obtulit oblationem suam Naasson filius Aminadab de tribu Iuda, fueruntq; in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum, &c. Primus dies orbis cõditi primus fuit dies oblationis principum. Primus, quo insedit diuina maiestas Israelitico populo, iuxta illud, Et habitabo in medio filiorum Israel. Primus, quo prohibita est idolorũ ara. Primus, quo institutum sacerdotiũ, primus, quo benedictus populus, primus solẽnium sacrorũ, primus mensiũ, primus immolatarũ hostiarum ad Septentrionẽ. Primus quo sacra manducata sunt, primus, quo ignis cœlitùs descendit, scribente Mose, & ecce egressus ignis à Domino deuorauit holocaustum & adipes, qui erant super altare. Illo ipso die Israelitæ iuge sacrificium, sacrificia votiua & spõtanea, sacrificia pro peccatis, pro delictis, primitias & decimas obtulerũt. Ac de isto die Salomõ scriptũ reliquit, Excitare Aquilo, veni Auster, perfla hortũ meum, fluant aromata eius. Nã excitatio Aquilonis est holocaustũ, quod in parte aquilonari immolabatur. Aduẽtus Austri pacifica, quæ in parte australi mactabãtur. Perflatio horti tabernaculũ cõuẽtus. fluxus aromatũ incensum odoramentorum. Quæ aũt apud Salomonem sequuntur, sic debent intelligi, Veniat dilectus meus in hortum suum, diuina maiestas & præsentia. Et cõmedat fructũ deliciarum eius, oblationem. Veni in hortum meũ soror mea sponsa. die octauo. Messui myrthã meam cũ aromate meo, incensum & thus oblationũ. Comedi fauum meũ cũ melle meo. membra holocaustorũ & adipes sacrorum solenniũ. Bibi vinum meum cum lacte meo, libamina & adipes cõmunium sacrorũ. Comedite socij, ô Mose & Aaron. Bibite & inebriamini dilecti, ô synagoga Israel. Ipso illo die

Elisabet

ואכל אהרן ובניו את בשר האיל ואת הלחם אשר
בסל: ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת
ימים וגו׳ ויעש אהרן ובניו וגו׳ ויהי ביום השמיני וגו׳
אחר ז׳ ימי המילואים ואחד בשבת היה וראש חדש
ניסן היה ובו ביום עמדו אהרן ובניו ורחצו את ידיהם
ואת רגליהם מן הכיו׳ ועבדו את כל העבודו׳ והסדירו׳
על הסדר ובו ביו׳ התחילו הנשיאי׳ להקריב שנ׳ ויהי
המקריב ביום הראשון׳ ראשון למעשה בראשית
ראשון לנשיאים ראשון לשכון שכינה בישראל שנ׳
ושכנתי בתוך בני ישראל ראשון לאיסור במה ראשון
לכהונ׳ ראשון לברכה ראשון לעבודה ראשון לחדשי׳
ראשון לשחיטת צפון׳ ראשון לאכילת קדשים׳
ראשון לירידת האש שנאמר ותצא אש וגו׳ בו ביום
הקריבו ישראל תמידין נדרי׳ ונדבו׳ חטאות ואשמות
בכורות ומעשרות: ועל אותו יום הוא א׳ עורי צפון
ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו עורי צפון זו עולה
הנשחטת בצפון ובואי תימן אלו שלמים הנשחטין
בדרום׳ הפיחי גני זה אהל מועד: יזלו בשמיו זה
קטורת הסמים: יבא דודי לגנו זו השכינה׳ ויאכל
פרי מגדיו אלו הקרבנות באתי לגני אחותי כלה זה
יום שמיני: אריתי מורי עם בשמי זו קטורת ולבונת
המנחות אכלתי יערי עם דבשי אלו איברי העולה
ואימורי קדשי קדשי׳ שתיתי ייני עם חלבי אלו הנסכי׳
ואימורי קדשים קלים אכלו ריעים זה משה ואהרן׳
שתו ושכרו דודים זו כנסת ישראל: בו ביום נשמצאת

Elisabet filia Amminadab affecta fuit in Israel quatuor insignibus gaudijs, & vno luctu. Nam leuir eius erat Rex, maritus pontifex sacerdotum maximus, frater princeps, filij secundum pontificatus gradum obtinentes. At duos filios suos igne cœlesti concrematos luxit. Quidā addunt nepotem ipsius vnctum etiam fuisse ad bellū, nempe Phineem. Secundo die mēsis Nisan siue Martij cremauit Eleazar sacerdos vaccam pro peccato, & aspersi sunt cuncti Israelitæ cocco, hyssopo & cedro. Decimo quarto die immolarunt agnos suos paschales. Erat autem sabbati dies.

Caput 8.

LOCVtusq; est Dominus ad Mosē in deserto Sinai in tabernaculo cōuentus prima die mensis 2. anno altero egressionis eorū ex Ægypto, dicēs, Tollite summā vniuersæ cōgregationis filiorū Israel per cognationes & domos suas & nomina singulorū, qcquid sexus est masculini à 20. anno & supra omniū virorū fortiū Israel, & numerabitis eos p turmas suas, tu & Aaron, eruntq; vobiscū. Et postea, Numera primogenitos sexus masculini de filijs Israel ab vno mense & supra. Et mox, Tolle summā filiorū Caath de medio Leuitarū per domos & familias suas à 30. an. & supra vsq; ad 50. an. Et iterū, Tolle summā etiā filiorū Gersō. Rursū, Tolle summā filiorū Merari, deniq;, Iuxta os Domini numerati sunt per manū Mosis principes tribuū ac domorū in cognationibus suis. Decimo quarto mensis Iiar immolarunt immundi pascha secundum. Quo pertinet, Factumque est vt viri qui erāt immundi anima, qui non poterant facere pascha in die illo, accedentes ad Mosen & Aaron dicerent illis, Immundi sumus super anima hominis, &c. Anno secundo, mense secundo vigesima die mensis eleuata est nubes de tabernaculo fœderis. Sic inueniuntur morati in deserto Sinai duodecim mensibus, demptis duntaxat diebus decem. Testante autem Scriptura, scripsit Moses exitus eorum per ipsorum profectiones, quas Domini iussione mutabant. Profecti autem sunt à deserto Sinai & venerunt ad sepulchra concupiscentiæ, vbi hæserunt diebus triginta, vt ex sequenti loco apparet, Comedetis non vno die, nec duobus vel quinque, sed vsque ad mensem dierum. De sepulchris concupiscentiæ profecti sunt

אלישבע בת עמינדב יתרה על ישרא׳ ארבע שמחו׳ ואבל אחד יבמה מלך ובעלה כהן גדול אחיה נשיא ובניה סגני כהונה ואבלה בשני בניה נדב ואביהוא׳ ויש או׳ אף בן בנה משוח מלחמה זה פינחס בשני׳ בניסן שרף אלעז׳ הכהן פרת חטאת והזו כל ישרא׳ ושנו : בארבעה עשר בו שחטו ישראל את פסחיהם ויום השבת היה :

פרק ח

וידבר ה׳ אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית וגו׳ שאו את ראש וגו׳ מבן עשרי׳ שנה וגו׳ ואתכם יהיו וגו׳ : ואחר כך פקוד כל בכור זכר בבני ישרא׳ וגו׳ ואחריכן נשא את ראש בני קהת וגו׳ ואחריכן נשא את ראש בני גרשון גם הם וגו׳ ואחריכן נשא את ראש בני מררי וגו׳ ואחריכן על פי ה׳ פקד אותם ביד משה : ב״ד באייר שחטו טמיאי נפש פסח שני שנ׳ ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש וגו׳ ויאמרו האנשי׳ ההמה אליו וגו׳ : וידבר ה׳ אל משה לאמר איש איש כי יהיה טמא לנפש וגו׳ ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן׳ נמצאו עושין במדבר סיני י״ב חדש חסר עשרה ימים׳ ואו׳ ויכתב משה את מוצאיהם למסעיה׳ וגו׳ : נסעו ממדבר סיני ובאו להם לקברות התאוה ועשו שם שלשים יום שנאמר לא יום אחד תאכלון וגו׳ עד חדש ימים וגו׳ נסעו מקברות התאוה

ad Haseroth, manseruntq; ibi septem diebus, vt hinc probari potest, Exclusa est itaq; Maria extra castra septem diebus. De Haseroth profectus est populus in desertū Pharan vigesimo quinto die mensis Siuan. vigesimo autem nono eiusdem mensis Moses exploratores misit; vt colligi potest ex eo quod scribitur, Erat aūt tempus, quando iam præcoquæ vuæ edi possunt. Redierunt vero ab exploratione terræ expletis 40. diebus, id est, nono die mensis Ab. Ex quo traditum à maiorib. nostris reperitur, Nono mensis Ab decretum est, ne patres nostri ingrederentur terram. Post exploratorū reditum accidit Choræ seditio, eiusq;, hiatu terræ, consumptio. Nam scribitur, Sane non induxisti nos in terrā affluentem lacte & melle, nec dedisti nobis possessiones agrorum & vinearum. & exarsit ira Domini in Israel. Porro in Deuteronomio legimus, Tempus aūt quo ambulauimus de Cades-barnea vsq; ad transitum torrentis Zared, 38. annorum fuit, donec consumeretur omnis congregatio hominū bellatorum de castris, sicut iurauerat Dominus. Decimo nono anno iterum insanierunt, & manserūt nouemdecim annis in Cades-barnea. Hinc illud, Sedebitis ergo in Cades-barnea, iuxta dies, quibus antea sederatis. Cum ergo prius illic mansissent 19. annis, & postea alijs nouemdecim manserint, ab exitu plane fluxerunt 38. Omnes autem mansiones inueniuntur quadraginta duæ numero.

Caput 9.

VENEruntq; filij Israel & omnis multitudo in desertū Sin mense primo, & mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria & sepulta in eodē loco. Cūq; indigeret aqua populus, conuenerūt aduersus Mosen & Aaronē, quia defecerat puteus. Quadragesimus voluebatur annus & principiū mensis Nisan. quo tēporis puncto misit Moses nuntios de Cades ad regē Edō &c. Ibi cōsederunt Israelitæ lucrū facientes 3. mensib. Ascendit aūt Aaron pontifex in montē Hor, ibiq; moritur, natus annos 123. Eo mortuo disparuerunt nubes gloriæ, & Chananęi accurrerūt ad pugnandum contra Israel. Hinc illud, Et audiuit Chananęus rex Arad, venisse Israel, & pugnauit cōtra eū, & victor existens duxit ex eo prædā. Quidnā, obsecro, audiuit? Certè mortuū fuisse fuisse Aaronem, & obijsse præcipuum Israelitarū ducem,

ובאו לחצרות ועשו שם שבעה ימים שנאמר ותסגר מרים שבעת ימים ׳ נסעו מחצרות ובאו להן למדבר פארן בכ״ה בסיון ובכ״ט בסיון שלח משה מרגלים שנ׳ והימים ימי ביכורי ענבים : וישובו מתור הארץ מקץ מ׳ יום וט׳ באב היה שתמצא אומר בט׳ באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ ׳ אחר מרגלים היתה מחלקתו של קרח ובליעתו שנ׳ אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש וגו׳ ויחר אף ה׳ ביש׳ וא׳ והימים אשר הלכנו מקדש ברנע עד אשר עברנו את נחל זרד שלשים ושמנ׳ שנה וגו׳ י״ט שנה היו חוזרין ומטורפין וי״ט שנה ישבו בקדש ברנע שנ׳ ותשבו בקדש ימים רבי׳ כימי׳ אשר ישבתם נמצאו כל המסעות מ״ב מסעות :

פרק ט׳

ויבואו כל העדה מדבר צין בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם : ולא היה מי׳ לעדה ויקהלו על משה ואהרן שנסתלקה הבאר ׳ שנת הארבעים היתה וראש חדש ניסן היה : בו בפרק וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום ׳ וגו׳ עשו שם יש׳ נכסין ג׳ חדשים ויעל אהרן הכהן וגו׳ ואהרן בן שלש ועשרי׳ ומאת שנה במותו בהר ההר : כיון שמת אהרן נסתלקו ענני כבוד ובאו הכנעניים להלחם עם ישראל : וישמע הכנעני מלך ערד וגו׳ ומה שמוע׳ שמע שמ׳ שמת אהרן והלך התייר הגדול שבהן

itemq; desijsse columnam nubis, quæ pro illis pugnabat. Irruit igitur,& bellū cū eis cōmisit,vertit fugauitq; adeò vt retrocederēt p 7. mansiones,& castra ponerent in Mosera. Sic.n.scriptum, Filij aūt Israel mouerunt castra ex Beeroth filiorum Iachan in Mosera,vbi Aaron mortuus & sepultus est. Vbi tamē quęstio est,quo pacto mortuus dicatur in Mosera,cum in Numeris obijsse tradatur in monte Hor.Nēpe è monte Hor, in quo vita excesserat Aaron, retrocesserant 7.mansiones,donec castra collocarēt in Mosera. Inde aūt venerūt in Gadgad, de quo loco profecti castrametati sunt in Iatbata terra aquarū atq; torrentiū.Et inde in Beer.nempe ad puteū,de quo locutus est Dominus ad Mosen,Cōgrega populū & dabo ei aquam:illis enim puteus illo loco denuò apparuit. Postmodū ꝓfecti filij Israel castrametati sūt in Oboth,& de Oboth venerūt in Ieabarim,q̄ est in finibus Moabitarū. Egressiq; illinc castra fixerūt in torrēte Zared. Deniq; castra locarūt à latere Arnon &c.,Ibiq; dimicarunt cū Seon,& percusserūt eū acie gladij.Verterūtq;se & ascenderunt per viam Basan, & occurrit eis rex Og cū omni populo suo.Dixitq; Dominus ad Mosem,ne timeas eum, quoniam in manu tua tradidi illū & omnē populum & terram eius,faciesq; ei,sicut fecisti Seon regi. Vnde & percusserūt eum cū filijs suis, profectiq; castrametati sunt in cāpestrib. Moab,vbi trās Iordanē Hiericho sita est. Post plagā illā locutus est Moses & Eleazar ad eos in campestrib. Moab super Iordanē cōtra Iericho,cūq; eos numerasset,dixit Dominus.Istis diuidetur terra iuxta numerū vocabulorū in possessiones suas. Tūq; stantes in cāpestrib.Moab filios reduxerūt ad patres & loco patrū hæreditatē assignarūt filijs Sare filia Aser ex ijs extitit, qui ascēderūt in Ægyptū & de ea exierūt.Ascendisse in Ægyptū ex hoc Scrip.loco liquet. Sare quoq; soror eorū.Exijsse aūt & in terram ꝓmissionis esse ingressā ex isto,Nomē aūt filię Aser Sare.Iocabed similiter venit in Agyp.& ex ea redijt.Venisse docet iste locus,nomē vxoris Amrā Iocabed filia Leui,q̄ nata est ei in Ægyp. Hęc genuit Amrā viro suo filios Aaron & Mosem,& Mariā sororē eorū.Iair & Machir filij Menassis nati sunt viuo Iacob auo patre nostro.Mortui aūt sunt post Mosis obitū.Nobe inter eos fuit q nati sunt in Ægyp.cæterū post Mosis magistri nostri mortē interijt,sepultusq; est in Iordanis latere, nec verò relictus est eorum qsq̄ nisi Caleb filius Iephuné, & cæt.

Caput

נסתלק עמוד הענן שהיה נלחם להם ובא ונלחם עמהם וחזרו לאחוריהם ז׳ מסעות וחנו במוסרה שנאמר ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן וכי במוסרה מת אהרן והלא בהר ההר מת אלא ממקום שמת אהרן חזרו לאחוריהן ז׳ מסעות עד שחנו במוסרה משם נסעו הגדגדה וגו׳ ומשם בארה וגו׳ היא הבאר שחזרה להם ׳ ויסעו בני ישראל ויחנו באובות : ויסעו מאובות ויחנו בעיי העברים וגו׳ משם נסעו ויחנו בנחל זרד משם נסעו ויחנו מעבר ארנו׳ וגו׳ שם נלחמו עם סיחון ויכהו ישראל לפי חרב : ויפנו ויעלו דרך הבשן וגו׳ ויאמר ה׳ אל משה אל תירא אותו וגו׳ ויכו אתו ואת בניו וגו׳ ויסעו בני ישראל ויחנו בערבות מואב וגו׳ ויהי אחרי המגפ׳ וגו׳ לאלה תחלק הארץ וגו׳ ועומדים בערבות מואב : החזירו הבנים לאבות והזרו האבות והורישו לבנים ׳ סרח בת אשר היתה מבאי מצרים ומיוצאיה : מבאי מצרים דכת׳ וסרח אחות׳ ומבאי הארץ שנאמר ושם בת אשר סרח ׳ ויוכבד היתה מבאי מצרים ומיוצאית מבאי מצרים שנאמר ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי וגו׳ : יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה נולדו בחיי יעקב אבינו ומתו לאחר מיתת משה רבינו ונבח היה מן הנולדים במצרי׳ ומת לאחר מיתת משה רבינו ונקבר בעבר הירדן ולא נותר מהם איש וגו׳ :

Caput 10.

QVADRAgesimo anno, vndecimo mense primo die mensis locutus est Moses ad filios Israel, omnia quæ præceperat illi Dominus, vt diceret eis, postquã percussit Seon regem Amorrheorum, qui habitauit in Hesebon & Og regem Basan, qui mansit in Aseroth & in Edrai trans Iordanem in terra Moab. Cœpitq; Moses explanare legem & dicere, quæ Deuteronomio comprehenduntur. A primo die Sebat vsq; ad sextum mensis sequẽtis Adar siue Februarij, per sex & triginta dies explanauit Moses doctor noster legem vniuersam. Sexto autem die Februarij ait Dominus ad Mosem, Ecce instant dies mortis tuæ. Septimo autem die, Abijt itaque Moses & locutus est omnia verba hæc ad vniuersum Israel & dixit ad eos. Centum viginti annorum sum hodie. Vbi particula hodie declarat, Mosem septimo die Adar fuisse natum, & eodem esse mortuum. Quod etiã innotescit è libri fine & initio Iosue, Mortuusque est ibi Moses seruus Domini in terra Moab iuxta oraculum Domini, & sepeliuit eum in valle terræ Moab contra Phogor, & non cognouit homo sepulchrum eius. Moses autem centum viginti annorum erat, quando mortuus est. Non caligauit oculus eius, nec humor eius emotus est. Et factum est post mortem Mosis serui Domini, vt loqueretur Dominus ad Iosue filium Nun ministrum Mosis & diceret ei, Moses seruus meus mortuus est. Nunc igitur surge, & transi Iordanem istum. Præcepit itaque Iosue principibus populi dicens, Transite per medium castrorum & imperate populo ac dicite, Præparate vobis cibaria, quoniam post diem tertium transibitis Iordanem & intrabitis ad possidendam terram, quam Dominus Deus noster daturus est vobis. Populus autem ascendit de Iordane decimo die mensis primi & castrametati sunt in Galgalis contra orientalem plagam vrbis Iericho. Omnia ista retexito & ex illis sursum versus subducito triginta tres dies. Sic disces, septimo die mensis Adar Mosem fuisse mortuum. Tres præstantes pastores & nutritij astiterunt Israelitis, nempe Moses, Aaron, & Maria. Tria

insignia

פרק י׳

ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד
לחדש דבר משה אל כל ישראל וגו׳ אחרי
הכותו את סיחון מלך חשבון וגו׳ בעבר הירדן בארץ
מואב וגו׳ מאחד בשבט ועד ששה באדר שלשים
וששה יום פירש משה רבי׳ את כל התור׳ כולה בששה
בו ויאמר ה׳ אל משה הן קרבו ימיך למות בשבעה
באדר ויבא משה וידבר וגו׳ ויאמר אלהם בן מאה
ועשרים שנה אנכי היום שאין תלמוד לומר היום ומה
תלמוד לומר היום מלמד שבשבעה באדר נולד משה
ובשבעה באדר מת שנ׳ וימת שם משה עבד ה׳ בארץ
מואב על פי ה׳ ויקבו אותו בגיא בארץ מואב מול פעור
ולא ידע איש את קבורתו ומשה בן מאה ועשרי׳ שנה
במותו לא כהתה עינו ולא נס לחה : ויהי אחרי מות
משה עבד ה׳ וגו׳ משה עבדי מת ועתה קום עבור וגו׳
ויצו יהושע את שטרי העם לאמר עברו בקרב המחנה
וצוו את העם לאמר הכינו לכם צדה כי בעוד שלשת
ימים אתם עוברים את הירדן לבוא לרשת את הארץ
אשר ה׳ נותן לכם לרשת׳ והעם עלו מן הירדן בעשור
לחדש הראשון ויחנו בגלגל בקצה מזרח יריחו צא
מהן שלשים ושלשה יום למפרע ואת׳ למד שבשבעה
באדר מת משה רבינו שלשה פרנסין טובים עמדו
להן לישראל ואלו הן משה ואהרן ומרים ושלש

מתנות

insignia dona illorum interuentu concessa sunt, Puteus, columna nubis & Manna. Manna quidē Mosis, columna nubis Aaronis, Puteus Mariæ meritis. (Vnde) mortua Maria sublatus est puteus, recuperatus tamen postea meritis Aaronis & Mosis. Mortuo Aarone disparuit nubis columna, etsi postea sit illis Mosis merito reddita. Mortuo Mose perierunt tria hæc, nec recuperata. Nam scriptū, Et excidi tres pastores mense vno. Etsi enim mense vno eodemq; tres hi minimè ex hac vita migrauerint, sed eodem potius anno, (Maria quippe fatis concessit decimo die Nisan, Aaron primo Ab, Moses septimo Adar) tamen quoniā, quo die mortem subijt Moses, tria ista ita interciderūt, vt non amplius apparuerint, tres pastores vno dicuntur mense excisi. Qui interea collegerāt Manna septimo die Adar, eo vsi sunt vsque ad decimum sextum Nisan. legitur enim, Defecitque manna postquam comederunt de frugibus terræ, nec fuit vltrà filijs Israel manna, sed comederunt de frugibus præsentis anni terræ Chanaan. Atq; hinc exponi potest quod commemoratum fuerat in Exodo. Filij autem Israel comederunt Man quadraginta annis donec venirent in terram habitabilem, id est, vsque ad diem mortis Mosis. Illo enim die desijt Manna de cœlo decidere. Hoc autem cibo pasti sunt, quousque tangerent fines terrę Chanaan, id est, vsque ad illum diem quo in ipsorum manibus consumptum est manna. Quæ quadraginta annorum summa existit. Desiderantur quidem dies triginta, at illi triginta, quibus vsi sunt tortis, quas secum de Ægypto exportauerant, quæ & victum eis abundè suppeditarunt mannæ instar, istum suppleant numerum atque perficiunt.

Partis primæ finis.

Caput II.

POPVLVS autem ascendit de Iordane decimo mensis huius & tulerunt sibi duodecim lapides de exteriore Iordanis ripa, & posuerunt eos, vbi steterant pedes sacerdotū,

מתנות טובו׳ ניתנו על ידיהם ואלו הן באר ועמוד ענן
והמן׳ מן בזכות משה עמוד ענן בזכות אהרן באר
בזכות מרים מתה מרי׳ נסתלקה הבאר וחזרה להן
לישראל בזכות משה ואהרן: מת אהרן נסתלק עמוד
הענן חזר להן בזכות משה מת משה נסתלקו שלשתן
ולא חזרו שנ׳ ואכחיד את שלשת הרועים בירח אחד
וכי בירח אחד מתו והלא בשנה אחת מתו׳ מתה
מרים בעשרה בניסן׳ ואהרן באחד באב׳ ומשה רבינו
בשבעה באדר אלא יום שמת משה נסתלקו שלשתן
ולא חזרו׳ מן המן שלקטו בשבעה באדר היו אוכלין
עד ששה עשר בניסן שנ׳ וישבות המן ממחרת השבת
באכלם מעבור הארץ ולא היה עוד לבני ישראל מן
ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא: מה תלמוד
לומר ובני ישראל אכלו את המן וגו׳ עד בואם אל ארץ
נושבת יום שמת משה אותו היום פסק המן מלירד
עד בואם אל קצה ארץ כנען אותו היום כלה המן
שבידם הרי ארבעים שנה חסר שלשים יום ושלשים
יום שהיו אוכלין עוגה שהוציאו בידם ממצרים
שהיה יפה להן כמן:

סליק פרקא ובבא קמא

פרק יא

והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הזה ונטלו להם
מתוך יב אבני והניחו׳ תחת מצב רגלי הכהני׳

Præterea tulerunt alios duodecim lapides de medio Iordanis alueo & posuerunt eos in Galgal contra Orientem vrbis Iericho. Postquam ascenderunt de Iordane venerunt ad montem Garizim & ad montem Ebal, qui erat in agro Samariæ à parte Sichem, iuxta Alone More. Sic enim scriptum est, An non isti sunt in latere Iordanis, post viam, quæ vergit ad Solis occubitum, in terra Chananæi, qui habitat in campestribus contra Galgalam. Illic Israelitæ proclamarunt benedictiones & maledictiones, easque disposuerunt iuxta ordinem, quem mandauerat illis Moses dicens, Tollite de medio Iordanis alueo, vbi steterunt pedes sacerdotum duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorum, vbi fixeritis hac nocte tentoria. Porrò duodecim illos lapides de Iordane sublatos erexit Iosue in Galgal. Vbi aūt eos compegissent calce, supernè inscripserunt legem 70. linguis. Sic enim memoratur in Deut. Et scribes super lapides omnia verba legis huius planè & lucidè. Præterea obtulerūt sacrificia pacifica, ibiq; epulati sunt. Hinc illud eodē loco, Et offeres super eo holocausta Domino Deo tuo, & immolabis hostias pacificas comedesque ibi & epulaberis coram Domino Deo tuo. Hac illa hora Israelitæ cœperunt obligari & astringi ad pręcepta de polenta & de præputio, & de Neomenia. Illo tempore dixit Dominus ad Iosue, Fac tibi cultros acutos, vndecimo die Nisan. fecitque Iosue quod iusserat Dominus, & circuncidit filios Israel in colle præputiorum. Decimo quarto Nisan immolarunt Israelitæ agnos suos paschales, iuxta illud, Manserūtq; filij Israel in Galgal, & fecerūt Phase quarta decima die mensis ad vesperam in campestribus Iericho. Decimo sexto Nisan obtulerunt filij Israel manipulum. Nam sequitur, Et comederunt de frugibus terræ die altero. Post Pascha vigesimo secundo Nisan mandatum acceperunt de circumeunda Iericho. die deinde septimo diluculo consurgentes circumiuerunt vrbem, sicut dispositum fuerat, septies. Quem diem fuisse sabbati affirmat R. Iose. Bella Ierichuntis & Hay & Gabaonis facta sunt intra trimestre tertio die Tammuz. Dixitque Iosue coram vniuersó Israel. Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallem Hailon. steteruntque sol & luna, donec vlcisceretur se gens de inimicis suis. Quem diem tradit incurrisse in solstitium æstiuum Rabbi Iosi.

Vnde

ונטלו להם עוד מן הירדן י"ב אבנים : והניחום בגלגל
בקצה מזרח יריחו כיון שעלו מן הירדן באו להן אל
הר גריזים ואל הר עיבל שבשמרון שבצד שכם
שבאצל אלוני מורה שנאמר הלא המה בעבר הירדן
אחרי דרך מבוא השמש וגו' אמר ישראל ברכות
וקללות והסדירום על הסדר כמו שצוה אותם לאמ'
שאו לכם מזה בתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים הכין
שתים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם וגו' ואת
שתים עשר' האבני' האלה אשר לקחו מן הירדן הקים
יהושע בגלגל ושדום בסיד וכתבו עליהם התורה
בשבעים לשונות שנאמר וכתבת עליהן את כל דברי
התורה הזאת באר היטב וזבחו שלמים ואכלו שם
שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם וגו' באותה שעה
נתחייבו ישראל בחלה ובערלה ובחדש בעת ההיא
אמר ה' אל יהושע באחד עשר בניסן ויעש לו יהושע
חרבות צורים וימל את בני ישראל אל גבעת הערלו':
בארבעה עשר בניסן שחטו ישראל את פסחיהן שנ'
ויחנו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח וגו' בששה
עשר בניסן הקריבו בני ישראל את העומר שנ' ויאכלו
מעבור הארץ וגו' אחר הפסח בעשרים ושנים בניסן
וסבותם את העיר וגו' ויהי ביום השביעי וגו' רבי יוסי
אומר יום השבת היתה מלחמתה של יריחו ושל עי
ושל גבעון היו בתוך ג' חדשי' בשלשה בתמוז ויאמר
לעיני כל ישראל שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון'
וידום השמש וגו' רבי יוסי אומר יום התקופה היה

Vnde colligimus principium mensis Nisan siue Martij illo anno fuisse diem æquinoctij verni. Caleb allocutus Iosue, Quadraginta & quinq; anni sunt (inquit) ex quo misit me Moses ad explorandam terram. Nunc autem hodie octoginta quinque annorum sum. Vnde licet colligere, septem annos Israelitas cõsumpsisse in subigenda terra Chanaan. (Secundo enim anno ab exitu ista ad explorandum missio contigit). Cæterùm si quæras, vnde liqueat, quòd septem alijs annis terram sortito diuiserint, priusquam inciperent numerare decimas, & annos remissionum & Iubileos: respondetur ex eo, quòd octingentis quinquaginta consederunt Israelitæ in sua terra ab eo die, quo in illam ingressi sunt, donec ex ea sint eiecti per integros & plenos Iubileos septẽdecim. Et quidẽ id declarat Ezechiel, vigesimo quinto anno (inquit) exilij nostri in exordio anni, decima mensis, quarto decimo anno postquam percussa est ciuitas, facta est super me manus Domini. Quod ipsi dictum est initio Iubilei. At, inquies, si septemdecim Iubilei pleni perfectique extiterunt, quo pacto redundarunt anni quatuordecim. Nempe quatuordecim hi anni sunt, quos transegerũt Israelitæ in Galgal, septem quibus subegerunt terram, & septem quibus eandem diuiserunt. Postea enim congregata est omnis multitudo Israel in Silo. Atque tum cœptum est numerare decimas, remissionis annos, Iubileos. Eodem tempore vocauit Iosue Rubenitas & Gadditas & dimidiã tribum Manasse, allocutusq; eos dimisit in sua tabernacula & benedixit eis. Illi autem ingressi terram suam, monimentum sui ædificarunt, altare admirabilis magnitudinis. Iosue agitauit cum eis annum remissionis primum. secundum non potuit absoluere, quia antè fato concessit. Ædes autem electa sita in Silo infernè ædificata erat structura lapidea, supernè habebat pelles & cortinas. Stetit trecentis sexaginta nouem annis, demũ in solitudinem est redacta.

Caput 12.

IOSVE rexit Israelem 28. annis. Posthæc mortuus est Iosue filius Nun seruus Domini ætatis an. 110. sepelierũtq; eum in finib. possessionis suæ in Tamnath Sare, ad montẽ Ephraim. Eodẽ tempore mortuus est Eleazar, quia dicitur,

למדנו שר"ח של ניסן של אותה שנה הוא היה יום התקופה׳ כלב אמר ליהושע בן ארבעים שנה אנכי בשלח אותי משה וגו׳ ועתה הנה אנכי היו׳ בן חמש ושמני׳ שנה ׳ הא למדנו שז׳ שנים היו מכבשין ׳ ומניין ששבע שנים היו מחלקין עד שלא התחילו למנות למעשרו׳ ולשמיטי׳ וליובלות ששמנה מאות וחמשי׳ שנה עשו יש׳ על הארץ משנכנסו לה עד שיצאו ממנ׳ שהן שבעה עשר יובלות שלמין ׳ וכן הוא או׳ בעשרי׳ וחמש שנה לגלותנו בר"ה וגו׳ אימתי נאמר לו בתחלת היובל ואם שבעה עשר יובלו׳ שלמי׳ הן היאך הן יתירי׳ יד שנה אמור מעתה ארבעה עשר שנה שעשו ישרא׳ בגלגל הן שבע שכיבשו וז׳ שחילקו ואח׳ כך ויקהלו כל עדת בני ישראל שילה וגו׳ ׳באות׳ שעה התחילו למנו׳ למעשרו׳ ולשמיטי׳ וליובלו׳ ׳ אז יקרא יהושע לראובני ולגדי וגו׳ ויאמר אליהם וגו׳ וגם כי שלחם יהושע אל אהליה׳ ויברכ׳ בחזרתן בנו מזבח גדול למראה׳ יהושע עשה עמהם שמטה ראשונ׳ שנייה לא הספיק לגומר׳ עד שמת ׳ בית הבחירה שבשילה היה בנוי בנין של אבני׳ מלמטן ויריעות מלמעלן ועשו בו ישראל שלש מאות וששים ותשע שנה וחרב :

פרק יב

יהושע פירנס את ישראל עשרים ושמנה שנה׳ ויהי אחרי הדברים האלה וימת יהושע בן נון וגו׳ ויקברו אותו וגו׳ ׳ בו בפרק מת אלעזר שנאמר

Et Eleazar filius Aaron mortuus eſt &cæt. Seruiuitque Iſrael Domino cunctis diebus Ioſue & ſeniorum, qui produxerunt dies poſt Ioſue, & qui nouerant omnia opera Domini, quæ fecerat in Iſrael. Vbi notandum literæ veritatem dicere, qui produxerunt dies, non item annos. Poſt Ioſuem Othoniel filius Cene z tenuit principatum annis quadraginta, ſed ab illis aufer octo annos, quibus ſeruierunt regi Cuſan Rishataim, cuius tempore extitit Michæ ſculptile. Nam ſcribitur, Et erexerunt ſibi filij Dan ſculptile & Ionathan filium Gerſon fili Moſis ac filios eius ſacerdotes poſuerunt in tribu Dan vſque ad diem captiuitatis ſuæ. Huius quoque diebus fuit concubina Gabaæ, vt ex Iudicũ hiſtoria apparet, ſtatim ſurrexit (inquit) & venit ad Iebus, quæ altero nomine vocatur Ieruſalem, qui dixit, Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non eſt de filijs Iſrael, ſed tranſibo vſque ad Gabaa. Othonieli ſucceſſit Aiod filius Ghera octoginta annos. Subducendi hinc ſunt anni octodecim quibus ſeruierunt Egloni Moabitarum regi. Huius extremis diebus viguit, Sangar filius Anath.
Quin & Eglonis diebus accidit hiſtoria libri Ruth, quæ nupſerat filijs Elimelech, quod ſic demonſtrari poteſt. Naaſſon filius Aminadab mortuus anno ſecundo ab exitu Iſraelitarũ de Ægypto. Salmon eius filius fuit de ingredientibus terram, mortuuſque eſt poſt Ioſue, vt & tota illa ætas. Elimelech autem Salmonis erat frater. Poſt Aiod adminiſtrationem Reipublicæ ſuſceperunt Debora & Barac filius Abinoam quadraginta annis. vbi ſubduxeris duos annos, quibus oppreſſi ſunt Iſraelitæ à Iabin & Siſara. At anni ſeptem de quibus narratum eſt, feceruntque Iſraelitæ malum in oculis Domini, & tradidit eos Dominus in manum Madian ſeptem annis, pertinent ad Gedeonis tempora, qui dominatum tenuiſſe dicitur annis quadraginta. Regnauitque Abimelech ſuper Iſrael tribus annis. Poſt Abimelech ſurrexit dux in Iſrael Thola filius Phua patrui Abimelech & iudicauit Iſrael viginti & tribus annis. Poſt quem Iair Galaadites viginti duobus annis. Extrahe annum vnum qui vtrique fuit communis. Filij autem Iſrael peccatis veteribus iungentes noua fecerunt malum in conſpectu Domini. Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philiſtim & filiorum Ammon, & contriuerunt & confregerunt Iſrael &cæt. per

an-

ואלעזר בן אהרן מת וגו׳ ויעבדו בני ישראל את ה׳ וגו׳
אשר האריכו ימים ימים האריכו ולא שנים ואחריו
עתניאל בן קנז ארבעים שנה צא מהן שני שעבוד של
כושן רשעתים שמנה שנים בימי כושן רשעתים היה
פסלו של מיכה שנאמר ויקימו להם בני דן את הפסל
וגו׳ ובימיו היתה פילגש בגבעה ויקם וילך ויבא עד
נובח וגו׳ ויאמר אליו אדונינו וגו׳ ואחריו אהוד בן
גרא שמנים שנה צא מהם שני שעבוד עגלון מלך
מואב שמנה עשר שנה׳ בימיו היה שמגר בן ענת בסוף
ימיו׳ אותו הפרק בימי עגלון היה׳ ויהי בימי שפוט
השופטי׳ וגומ׳ ושם האיש אלימלך וגו׳ וימת אלימלך
וגו׳ ואומר אל בנותי וגו׳ ואומר בכל אשר יצאו יד ה׳
היתה בם׳ נחשון בן עמינדב מת בשנה השנית לצאת
בני ישראל מארץ מצרים׳ שלמון היה מבאי הארץ
ומת אחר יהושע וגם כל הדור ההוא׳ ואלימלך אחיו
של שלמון היה אחריו דבורה וברק בן אבינועם
ארבעים שנה צא מהן שני שעבוד ליבין וסיסרא ב׳
שנים ויעשו בני ישראל הרע בעיני ה׳ וימכרם ה׳ ביד
מדין שבע שנים׳ וארבעים שנה של גדעון ושבע שני
מדין לא עלו מתוכן׳ וישר אבימלך על ישראל וגו׳
ויקם אחרי אבימלך וגו׳ וישפוט את ישראל שלש
ועשרים שנה׳ אחריו יאיר הגלעדי שנים ועשרים
שנה׳ צא מהן שנה אחת שעלתה לזה ולזה׳ ויוסיפו
בני ישראל וגו׳ ויחר אף ה׳ בישראל וימכרם ביד
פלשתים וביד בני עמון וירעצו וירוצצו את ישראל

annos decem & octo, vsque ad secundum annum Iephte. Secundo anno Iephte regi filiorum Ammon nunciauit, Quando Israel habitauit in Hesebon & viculis eis & in Aroer & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanē per trecentos annos, quare tanto tempore nihil super hac repetitione tentasti. Principatum autem exercuit sex annos. Abesan de Bethlehem iudicauit septem annos, sed annus extrahendus est, vtpote ipsi & Iephte communis. Rursumque filij Israel fecerunt malum in conspectu Domini, qui tradidit eos in manus Philistinorū quadraginta annos. Viginti scilicet Iephte temporibus & alios viginti diebus Samsonis.

Caput 13.

HELI gubernauit Israelem annis quadraginta. Quo autem die interijt, Dominus deseruit tabernaculum Silo & repulit tentorium Ioseph, & dedit in captiuitatem fortitudinem suam. Fuitq; arca Domini in agro Philistinorum septem mensibus, & posthæc vocauerunt Philistim sacerdotes & diuinos dicentes, quid faciemus de arca Dei. Cumque eam remisissent venerunt viri Cariath Iearim & reduxerunt illam & intulerunt in domum Aminadab in Gabaa. Et factum est, ex quo die mansit arca Domini in Cariath Iearim multiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus vigesimus. Quod si abstuleris septem illos annos quibus Dauid regnauit in Hebron super Iuda, supererunt tredecim, è quibus Samuel vndecim imperauit solus, & reliquos duos cum Saule. Initio autem istorum viginti annorum intulerunt tabernaculum fœderis siue conuentus in Nob. Et quamuis arca Domini esset in Cariath Iearim, offerebant tamen in Nob cunctis annis, tredecim primis & septem postremis in Gabaon. Expletis viginti annis extulit arcam Domini Dauid de Cariath Iearim in domum Obed Edom Gethei. Mansit autem arca Domini in domo Obed Edom Gethei 3. mensib. & ei benedixit Dominus & vniuersę domui eius. Vnde colligendū Obed Edom nō fuisse benedictū nisi ꝓpter Dei arcā. Filius vnius anni erat Saul cū regnare cœpisset, 2. aūt annis regnauit super Isr.

Nempe

וגו׳ י״ח שנה עד השנה השנית ליפתח ׳ ובשנה השנית ליפתח אמר למלך בני עמון בשבת ישראל בחשבון ובבנותיה ובערער ובבנותיה וכל העם וגו׳ ג׳ מאות שנה ולמה לא הצלתם בעת ההיא׳ עשה יפתח ו׳ שני׳ ׳ אבצן מבית לחם ז׳ שני׳ ׳ צא מהן א׳ שנה שעלתה לזה ולזה ויעשו בני ישראל הרע בעיני ה׳ וימכרם ביד פלשתי׳ מ׳ שנה עשרים שנה בימי יפתח ועשרים בימי שמשון :

פרק יג

עלי פרנס את ישראל ארבעים שנה ויום שמת בו עלי ויטוש משכן שילה וימאס באהל יוסף וגו׳ : ויתן לשבי עזו : ויהי ארון ה׳ בשדה פלשתים ז׳ חדשים ויקראו פלשתים וגו׳ ויבאו אנשי קרית יערים וגו׳ ויהי מיום שבת הארון וגו׳ צא מהן ז׳ שנים שמלך דוד בחברון על יהודה נשתיירו שם י״ג שנה : צא מהן י״א לשמואל בעצמו וב׳ לשמואל ושאול ׳ ויהי מיום שבת הארון וגו׳ : בתחילת אלו העשרים שנה הביאו את אהל מועד לנוב ׳ ואעפ״י שהי׳ ארון ה׳ בקרית יערי׳ בנוב היו מקריבין כל י״ג שנה וז׳ שנים בגבעון ׳ בסוף עשרים העלה דוד את ארון ה׳ מקרית יערים אל בית עובד אדום הגתי וישב ארון ה׳ בית עובד אדום הגתי ג׳ חדשי׳ וגו׳ הא למדנו שלא נתברך עובד אדום אלא בעבור ארון האלהים : בן שנה שאול במלכו וגו׳

Nempe quando Samuel dixit Sauli post illum in regem consecratum, Et descendes ante me in Galgala &c. Anno primo descendit & percussit Naas regem Ammonitarum atq; ab Israele vnctus fuit secunda vice. Descendit postea neque promissum seruauit, & dixit Samuel Sauli, Stultè egisti, quia non obediuisti &c. Tum certe vnctus est Dauid, dicente Domino ad Samuelem (sic enim memorat Scriptura) Vsquequo tu luges Saul, cùm ego proiecerim eum ne regnet super Israel. Et paulo pòst, Tulit ergo Samuel cornu olei & vnxit Dauidem in medio fratrum eius. Porrò Dauid tum attigerat vigesimum nonum ætatis annũ. Non rectis autem oculis Saul eum aspiciebat à die illa & deinceps. Spiritus autem Domini recessit à Saul & exagitabat eum Spiritus nequam à Domino. Et directus est Spiritus Domini à die illa in Dauid & deinceps, Illo tempore destructa est Nob, & migrauit sibi in Gabaon. Vniuersi dies Samuelis videntis cõcluduntur annis quinquaginta duobus, maximè quoniam scriptum, Heli sacerdote sedente super sellam, &c. cùm esset Anna amaro animo, orauit ad Dominum flens largiter & votum vouit &c. Illo enim temporis articulo in futurum iudicem destinatus est. Postea enim legitur Ipseq; iudicauit quadraginta annis. Ita supersunt anni tredecim, à quibus tollendus est annus concepti Samuelis. Vndecim autem quibus Samuel iudicis munere functus est & primus annus Saulis his quadraginta adiũcti quinquaginta duos perficiunt. Samuel moritur ante Saulis obitũ circiter quatuor menses. Scribitur enim, Fuit aũt numerus dierum, quibus habitauit Dauid in regione Philistinorum, quatuor mensium. Post quos consuluit Dauid Dominum dicens &c. Natus erat Isboseth 40. annos cùm regnare cœpisset super Israel, duobus annis regnauit in Ierusalem, &c. Sic constat regnum Israel quinque vacasse annis. Venerũt aũt vniuersæ tribus Israel ad Dauid in Hebrõ. Venerunt quoq; seniores, vnxeruntq; Dauid in regẽ super Israel, quæ postrema fuit vnctio. Filius 30. annorũ erat Dauid cum regnare cœpisset, & 40. annis regnauit.

Caput 14.

DAVID & seniores Israel & tribuni congregati sunt vt adducerent arcã Dei in medium tabernaculi quod tetenderat ei Dauid (in mõte Sion). Cũq; cõplesset Dauid offerẽs holo-

שמוא׳ אמ׳ לשאול בשעה שמשחו וירדת לפני הגלגל וגו׳ ירד שנה ראשונ׳ והכ׳ נחש העמוני ומשחוהו ישרא׳ שנייה ירד ולא שמר הבטחתו ויאמ׳ שמוא׳ אל שאול נסכלת כי לא שמעת וגו׳ ואותו הפרק נמשח דוד שנ׳ ויאמ׳ ה׳ אל שמוא׳ עד מתי וגו׳ ואחר כך ויקח שמוא׳ את קרן השמן וגו׳ והוא היה בן כ״ט שני׳: ויהי שאול עויין את דוד: ואומר ורוח ה׳ סרה מעם שאול׳ בו בפרק חרבה נוב ובאו להם לגבעון׳ כל ימיו של שמואל הרואה אינן אלא נ״ב: ועוד שנאמר ועלי הכהן ישב על הכסא וגו׳ והיא מרת נפש וגו׳ באותו הפרק נתמנה להיות שופט: ואומר והוא שפט את ישראל מ׳ שנה׳ נשתיירו י״ג שנה צא מהן שנה אחת לעיבורו וי״א שנה לשמואל ואחת שנה לשאול הרי נ״ב שנה׳ שמואל מת לפני מיתתו של שאול כארבעה חדש שנאמר ויהי מספר הימים אשר ישב דוד בשדה פלשתים ימים ארבעה חדשים: ויהי אחריכן וישאל דוד בה׳ לאמר וגו׳: בן ארבעים שנה איש בשת במלכו וגו׳ ושתי שנים מלך בירושלם וגו׳ נמצאת מלכות ישראל בטלה חמש שנים ויבואו כל זקני ישראל אל המלך חברונה׳ אותו הפרק נמשח עוד דוד: בן שלשים שנה דוד במלכו וארבעים שנה מלך:

פרק יד

ויהי דוד וזקני ישראל ושרי האלפים וגו׳ ויביאו את ארון האלהים וגו׳ ויכל דוד מהעלות

holocausta & pacifica & benedixit populo in nomine Domini exercituũ. Et partitus est vniuersæ multitudini Israel &c. Constituitq; coram arca Domini de Leuitis, qui ministrarent &c. In die illo fecit Dauid principem ad confitendum Domino Asaph & fratres eius. Mane dicebant, Confitemini Domino & inuocate nomen eius, & reliquum Psalmi vsq; ad hunc versum, Nolite tãgere christos meos &c. Inter duas vesperas cantabant sequentem psalmum, Cantate Domino omnis terra, ad finem vsque, & dicat omnis populus Amen & hymnum Deo. Atque ista quotidie per quadraginta tres annos in Sion ante arcam, quousque eam collocaret Salomon in æde fixa & immobili, quã ipse ædificauerat. Cùm fugit Dauid à facie Absalom filij sui pontificatum exercebat Abiathar, donec ascendens in montem oliuarum oraculum Vrim & Thumim apud ipsum consuluerit. At summotus est Abiathar pontificatu & in locum eius suffectus Sadoc. Reducta autem arca in locum suum, tabernaculum fœderis siue conuentus, quod fecerat Moses in deserto, itemque altare aheneum, quod perfecerat Besaleel, candelabrum, mensa, ignis diebus Mosis de cœlo lapsus, erant in excelsis in Gabaon &c. Et cum eis Heman & Iedithun canentes tuba &c. Quæ omnia ad hunc modum peregerunt cunctis quinquaginta annis in Gabaon, donec venirent in ædem Salomonis fixam & immotam: nempe à primo anno regni Dauidis vsque ad decimum vel vndecimum Salomonis, quo demum templũ absolutum dedicatumq; est. Expletis quadraginta annis dixit Absalom ad regem Dauid, Vadam & reddam vota mea, quæ voui Domino in Hebron. Vouens enim vouit seruus tuus, cùm esset in Gessur Syriæ &c. Hic autem annus incidit in 37. regni Dauid. Rabbi Nehorai nomine R. Iosuæ terminat hos 40. annos ad finem illius temporis, Postularunt Israelitæ regem. Nempe ad annũ 10. Samuelis videntis. Vnde colligis Salomonẽ, cùm regnare inciperet, fuisse annorũ 12. Nam quo tempore genitum Salomonem misit Dauid in manum Nathan prophetæ, factũ est vt Absalom filij Dauid sororem speciosissimam vocabulo Thamar adamaret Amnon filius Dauid & deperiret eam valde. factum est autem post tempus biennij vt tonderentur oues Absalom in Balasor quæ est iuxta Ephraim, &c. Absalon autẽ cùm fugisset & venisset in Gessur fuit ibi trib. annis. En anni quinq;

Reuo-

העולה וגו׳ ויחלק לכל העם וגו׳ ויתן לפני ארון
ה׳ מן הלוים משרתים וגו׳ ביום ההוא אז נתן דוד
בראש וגו׳ בשחר היו אומרים הודו לה׳ קראו בשמו
וגו׳ עד אל תגעו במשיחי וגו׳ ובין הערביים היו אומרי׳
שירו לה׳ כל הארץ וגו׳ עד ואמר כל העם אמן
והלל לה׳ : וכך היו אומרים כל ארבעים ושלש
שנה בציון לפני הארון עד שהביאו שלמה לבית
העולמים : בברוח דוד מפני אבשלום בנו היה
אביתר עומד עד שעלה במעלה הזתים ושאל באורים
ותומים ונסתלק אביתר מן הכהונה גדולה ונכנס
צדוק תחתיו והחזירו את הארון למקומו אבל אהל
מועד שעשה משה במדבר ומזבח הנחשת שעשה
בצלאל ומנורה ושלחן ואש שירדה בימי משה היו
בבמה בגבעון ואת צדוק הכהן ואחיו הכהנים לפני
משכן ה׳ בבמה אשר בגבעון וגו׳ ועמהם הימן וגו׳ וכך
היו עושין כל חמשים שנה בגבעון עד שבאו לבית
העולמים : ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום
וגו׳ כי נדר נדר עבדך וגו׳ היא שנת שלשים ושבע
למלכו׳ דוד׳ רבי נהוראי אומר משום רבי יהושע מקץ
ארבעים שנה לקץ ששאלו ישראל את המלוכה
היא שנה עשירית לשמואל הרואה מיכן אתה
מחשב שבן שנים עשר שנה היה שלמה במלכו׳
וישלח ביד נתן הנביא וגו׳ באותו הפרק ויהי אחריכן
ולאבשלום בן דוד וגו׳ ויהי לשנתים ימים וגו׳
ואבשלום ברח וגו׳ ויהי שם שלש שנים וגו׳ הרי חמש:

Reuocatus deinde Absalom, mansit in Ierusalem duobus annis & faciem Regis non vidit. En nunc septem. Facta est quoq; fames in diebus Dauid tribus annis iugiter. Audis numerum annorũ decem. Iam vndecimũ accipe. Et lustrata (inquit) vniuersa terra affuerũt (destinati numerando viritim populo) post nouẽ menses & 20. dies in Ierusalẽ. Anno deniq; vltimo reformauit Dauid custodias sacerdotij & Leuitici ordinis, & ordinauit vniuersam religionis ædẽ, de quo & scriptum legitur, Quadragesimo anno regni Dauid recensiti & inuenti sunt viri fortiss. in Gazer Galaad &c.

Caput 15.

DIES aũt, quibus regnauit Dauid super Israel 40. anni sunt. factum est ergo 480. anno egressionis filiorum Israel de terra Ægypti in anno quarto mense Ziu, qui erat secundus mensis regni Salomonis super Israel, ædificare cœpit domum Domino. Nam hæc summa sic facile potest ostendi. Scriptũ est in historia Iephte, Habitauit Israel in Hesebon & viculis eius & in Aroer, & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanem per trecentos annos. A secundo autem anno Iephte, quousque ędificatũ est templũ sunt anni 140. Deinde 40. annis Israelitæ hæserunt in deserto. Qui anni in vnum collecti reddunt 480. In medio Iubilei ædificatum est templum anno 4. hebdomadæ. itemq; quarto regni Salomonis. Nam sic scriptũ, Cœpit aũt ædificare mense secundo anno quarto regni sui domum Domini. Et in anno vndecimo mense Bul, qui est octauus, perfecta est domus in omni opere suo & in vniuersis vtensilibus, ædificauitque eam septem annis, domum autẽ suam ædificauit annis tredecim. Tunc congregati sunt omnes maiores natu cum principibus tribuum, & duces familiarum filiorum Israel ad regẽ Salomonẽ in Ierusalem, vt deferrent arcam fœderis Domini de ciuitate Dauid, i. de Sion. Cõuenitq; ad regẽ Salomonem vniuersus Israel in mense Ethanim in solenni die. Ipse est mensis septimus. Ex quib. intelligitur Deum nõ exhibere suæ præsentiã maiestatis, nisi in cõgregatione siue ecclesia. Hinc illud, Viditq; omnis populus & iubilarũt &c. Rursum, Propinquarũtq; omnis cõgregatio Israel & steterũt corã Domino &c. Sic in legis ꝓmulgatione scriptũ est, die 3. descẽdit dominus ob oculos totius populi sup mõtẽ Sinai. Itẽ de tẽplo fixo & Salomonis dicit.

Cum

וישב אבשלום בירושלם שנתים ימים ופני המלך לא ראה הרי שבע ויהי רעב בימי דוד שלש שני׳ הרי עשר: וישוטו בכל הארץ ויבואו מקצה תשעה חדשי׳ הרי י״א שנה׳ ובשנה האחרונה התקין דוד המלך משמרות כהונה ולויה והסדיר את כל הבית וכתיב בשנת הארבעים למלכות דוד נדרשו וגו׳:

פרק טו

והימים אשר מלך דוד על ישראל וגו׳ וא׳ ויהי בשמנים וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית וגו׳׳ ובשנה השנית ליפתח אמר למלך בני עמון בשבת ישראל בחשבון ובבנותיה וגו׳ שלש מאות שנה וגו׳ ומן השנה השנית ליפתח ועד שנבנה הבית מאה וארבעים שנה: ומ׳ שנה שהיו ישרא׳ במדבר הרי ארבע מאות ושמוני׳ שנה: בחצי היובל נבנה הבית בשנה הרביעית בשבוע וכן לשלמה שנ׳ ובשנה הרביעית יסד בית ה׳ בירח זיו׳ ובשנת הי״א בירח בול הוא החדש השמיני וגו׳ ואת ביתו בנה שלמה י״ג שנה אז יקהל שלמה את זקני ישראל וגו׳ ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל מלמד שאין השכינה שורה אלא בהקהל וכן הוא או׳ וירא כל העם וירונו וגו׳ ואו׳ ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה׳ ובמתן תורה הוא או׳ כי ביום השלישי ירד ה׳ לעיני כל העם על הר סיני: ובבית העולמים הוא או׳

וככלות

Cùm desijsset Salomon orare, ignis descendit de cœlo, omnibus filijs Israel cernentibus. Atq; de illa tempestate intelligitur illud Salomonis. Egredimini filiæ Sion & videte. &c. In die, inquam, desponsationis, i. die octauo post septem consecrationum. Et in die lætitiæ cordis eius, i. in die templi completi & absoluti. Dilexit verò Salomon Dominum, adeò vt ambularit in statutis Dauid annos 4. priusquam inciperet templum construere. At postquam cœpit ædificare templum, filiam Pharaonis coniugio acceptam introduxit in ciuitatem Dauid. Eo ipso momento Et Adad audiuit in Ægypto &c. Et fuit hostis &c. fecitque vt tanta esset abundantia argenti in Hierusalē, quanta & lapidū. Educebat equos de Ægypto &c. Et ascēdit & exijt &c. Adamauit mulieres alienigenas multas, &c. vt licuerit dicere illud Ieremiæ, Quia in furore & in indignatione mea facta est mihi ciuitas hæc, à die quo ędificarūt eam vsq; ad diem istā &c. Interea sub senium Salomon prope mortē Spiritū sanctum habuit inhabitantem & dictauit libros istos, Prouerbia, Canticum canticorum, & Ecclesiastem. Ahia autē locutus est ad Hieroboam nomine Domini. Si igitur audieris omnia quæ præcepero tibi & ambulaueris in vijs meis sicut fecit Dauid seruus meus, ero tecum & ædificabo tibi domum fidelem, & tradam tibi Israel, sicut ædificaui Dauidi domum. Nempe quemadmodum dedit Dauidi regnum triginta & sex annorum super Israel, ipsimet Dauidi videlicet triginta trium annorum, (tandiu enim regnauit in Ierusalem super vniuersum Israel præter alios septem, quibus in Hebron rex fuit solius tribus Iuda) Salomoni verò filio eius regnum annorum trium: ad hunc profectò modum si Ieroboam filius Nebat meruisset, habuisset sibi regnum Israel per triginta tres annos & filio per tres. Vnde subiungitur in Regib. Et affligā semē Dauid super hoc, veruntamē non cunctis diebus. vbi illud, Super hoc, refertur ad 36. annos, quibus affinitate coniunctus fuit Pharaoni Ægyptio, &, (Verūtamen non cunctis dieb.) ad Asam, quem Dominus liquidò sciebat altaria peregrini cultus & excelsa subuersurum.

Caput 16.

REGNAVIT Salomon in Israel 40. annis. Roboam filius eius 17. Abia filius eius tribus. Anno aūt vigesimo Iero-

וככלות שלמה להתפלל והאש ירדה וגו׳ וכל בני ישראל רואים ברדת וגו׳ ועל אותה שעה הוא או׳ צאינה וראינה וגו׳ : ביום חתונתו ביום ח׳ שלאחר ז׳ ימי המילואים וביו׳ שמחת לבו ביום נגמר בית העולמי׳ : ויאהב שלמה את ה׳ ללכת בחוקות דוד ד׳ שנים עד שלא התחיל לבנו׳ את הבית ׳ אבל משהתחיל לבנות את הבית ויקח את בת פרעה ויביאה אל עיר דוד באותו הפרק והדד שמע במצרי׳ וגו׳ ויהי שטן וגו׳ ויתן המלך את הכסף בירושלם כאבנים וגו׳ ומוצא הסוסי׳ וגו׳ ותעלה ותצא וגו׳ והמלך שלמה אהב וגו׳ שתימצי לומר כי על אפי ועל חמתי וגו׳ . אבל לעת זקנ׳ שלמה סמוך למיתתו שרתה עליו רוח הקודש ואמר שלמה ספרים הללו משלי שיר השירים קהלת ׳ אחיה אמר לירבעם והיה אם תשמע וגו׳ ומה בנה לדוד נתן לו מלכות שלשים ושש שנה על ישראל לו לג׳׳ ולבנו ג׳ ואילו זכה ירבעם בן נבט היתה מלכות ישר׳ מסתיימת בידו לו לג׳׳ ולבנו ג׳ ׳ וכן הוא אומ׳ ואענה את זרע דוד מה ת׳׳ל למען זאת אלא כנגד לו׳׳ שנה שנתחתן שלמ׳ בפרעה מלך מצרים ומה תלמוד לומר אך לא כל הימים כבר גלוי לפניו שאסא עומד לקלקל :

פרק יו

והימים אשר מלך שלמה על ישרא׳ מ׳ שנה׳ רחבעם בנו י׳׳ד שנה אביה בנו ג׳ שנים ׳ ובשנת ב׳ לירבעם

Ieroboam filij Nebat, quadraginta & vnius annorum erat Roboam, cùm regnare inciperet, regnauit autem septēdecim annis in Ierusalem. Vnde Dauid auus illum non vidit nisi annum vnum. Obseruauit autem legem ipse & filij eius tribus annis. Quarto verò rebellarūt, vt locus iste indicat, Quia ambularunt in vijs Dauid & Salomonis annis tantùm tribus, & quarto præuaricati sunt, vt alter ostendit. Cùm roboratum fuisset (inquit) regnum Roboam & confortatum, dereliquit legem Domini & omnis Israel cum eo, Quin etiam cynœdi erant in terra. Anno autem quinto regni eius Sesac rex Ægypti ascendit in Ierusalem, quia peccauerat Domino, cum mille ducentis curribus & sexaginta millibus equitum & sustulit thesauros domus Domini, &c. Persecutus est autem Abia fugientem Ieroboam & cepit ciuitates eius Bethel & filias eius & Hiesana cum filiabus eius. Ephron quoque & filias eius. Nec valuit vltrà resistere Ieroboam in diebus Abia. quem percussit Dominus & mortuus est. Nec verò facilè intelligis vtrum Dominus percusserit, Abiamne an Ieroboam. Sed de Abia est accipiendum, vt quem Ieroboam sepelierit. Verùm cur non percussit Ieroboam sed Abiam? Quoniam subsistens ad montem Samariæ, qui erat in Ephraim exprobrans Israeli, dicensque, Habetis vitulos aureos, quos fecit vobis Ieroboam in deos, & quæ illic sequūtur Abiæ verba ad Israelis exercitum. Sat habuit capere Bethel filiasque eius, vnde quoniam conspectum vitulum aureum missum fecit nec substulit vel fregit, ideo à Domino percussus est. Asa regnauit quadraginta vno annis. Eius imperio quieuit terra decem annis. Decimo quinto regni anno venit Zarah Æthiops & Asæ restituit vniuersam prædam, quam exportauerat Sesac rex Ægypti de Ierusalem, cepitque eam Asa anno illo.i.anno 35.a Salomonis morte, quando suscitauit ei Deus aduersarium Razin, filiū Eliadæ. Ieroboam rexit Israelē 22.duob.annis, Nadab filius eius duob. Anno tertio Asæ regis Iuda regnum Israelis suscepit Baasa filius Achiæ per 22.annos. Anno 36.regni Asæ ascendit Baasa Israelis rex contra Ierusalē. Hæc quidem habet Scriptura. At fortasse dices, Nonne Asa Baasam sepeliuit anno regni sui 26? Quì ista possunt cōciliari? Nempe triginta sex anni isti dicuntur respectu 36.annorū, quibus Salomon coniugio filiæ Pharaonis Ægypti regis potitus est, itemque respectu 36.

לירבעם בן אסא כי בן מ"א שנה רחבעם במלכו וי"ז
שנה מלך בירושלם הוי כמה ראהו דוד שנה אחת
ועשה את התורה הוא ובניו שנים שלש וברביעית
מרדו שנאמר כי הלכו בדרך דוד ושלמ' שנים שלש
וברביעי' מרדו במקו' שנאמ' ויהי בהכין מלכו' רחבעם
ובחזקתו עזב את ה' וגו' וגם קדש היה בארץ וגו' ויהי
בשנה החמישית למלך רחבעם עלה שישק וגו' באלף
ומאה כי מעלו בה' וגו' ויקח את אוצרו' בית ה' וגו' וירדף
אביה אחרי ירבעם וגו' ולא עצר כח ירבע' וגו' ואין את'
יודע מי הוא שנגפו אמור הרי ירבעם קבר את אביה
ומפני מה לא נגפו המלך מפני שהיה עומד ומחסד
את ישראל ואומר להם ועמכם עגלי זהב אשר
עליכם וגו' והוא אז לכד את ביתאל וראה את עגל
הזהב והניחו לפיכך נגפו הקב"ה' אסא מלך ארבעים
ואחת שנה' בימיו שקטה הארץ עשר שנים: בשנת
חמש עשרה לאסא בא זרח הכושי והחזיר לאסא את
כל הבזה אשר בזז שישק מלך מצרי' מירושלם ונטלה
אסא היא שנת לה" לשלמה משמת ויקם ה' שטן ליש'
את רצין בן אלידע' ירבע' מלך כ"ב שנה נדב בנו שתי
שנים' בשנת שלש לאסא מלך יהודה מלך בעשא
בן אחיה על ישראל כ"ב שנה: בשנת שלשים ושש
למלכו' אסא עלה בעשא מלך ישראל על ירושלם וגו'
איפשר לומר כן והלא אסא קבר את בעשא בשנת כ"ו
למלכותו ומה תלמוד לומר לאסא כנגד לו" שנה
שנתחתן שלמה בבת פרעה מלך מצרים וכנגד לו'

שנה

annorum, quibus decretum est, vt regnum Dauidicæ familiæ diuideretur, & ad extremum redintegraretur. Denique respectu 36. annorum, quibus decretum fuit, de regibus Syriæ vt essent aduersarij Israeli, tandéq; manu & potētia domus Dauidicæ cōciderēt. Ideo enim sic dictum est, Anno tricesimo sexto regni Asa ascendit Baasa &c. Id est, anno 16. Asæ postquam manu ipsius cæsus est Zara Æthiopum rex. Nam hic annus est trigesimus sextus à morte Salomonis. Tumque hoc ipso temporis articulo pepigerunt fœdus reges Israel & Syriæ, vt ascenderent contra Asam, commissoque prælio perderent. Protulit autem Asa argentum & aurū de thesauris domus Domini, misitq; ad Benadad regem Syriæ, qui habitabat in Damasco dicens, Fœdus inter me & te est. Quo comperto Benadad misit principes exercituum suorum ad vrbes Israel, qui percusserunt Ahion & Dan & vniuersas vrbes Nephtalim muratas. Quod cùm audijsset Baasa, desijt ædificare Rama & intermisit opus suum. In tempore illo venit Hanani propheta ad Asam regem Iuda & dixit ei. Nónne Æthiopes & Lybes multo plures erant, quos, quia in Domino credidisses, tradidit in manu tua. Nec destiterunt reges Syriæ esse hostes Israelis vsque ad Achaz mortem, cuius diebus fœdus agitarunt cum regibus Israel, vt iunctis copijs ascenderent & prçliaretur cōtra Achaz. Cūq; nihil haberet iustitię & meriti Achaz, cuius causa vtriq; armis Iuda cęderētur, cōciderunt ambo manu Teglath Phalassar Assyriorū monarchæ.

Caput 17.

BAASA rexit Israelē 24. annis. Ela filius eius duob. Ita liquet Asam sepelijsse Elam anno regni sui 27. Zamri interfecit Elam regnauitq; post illum 7. dies in Tarsa, porrò exercitus obsidebat Gebbethon vrbē Philistinorū. Cumq; audisset populus Israel rebellasse Zamri & occidisse regē, tunc diuisus est in duas partes. Media pars populi sequebatur Tebni filiū Gineth, vt cōstitueret eum regē & media pars Amri &c. Durauit aūt istiusmodi contentio annis 40. vsq; ad annū 31. Asæ. Tū. n. mero dominatu regnare cœpit Amri, prçualuitq; populus, q ipsius partes sequebatur. Amri. n. postq ipsius filiā Asa accepit vxorē filio suo Iosaphat Tibni cōpetitorē occidit. Regnauitq; Amri in solidū an. 12. (cōnumeratis annis discordiæ 4.) vsq; ad 38. Asę. Anno 38.

Asæ

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0068-2

שנה שנגזרה על מלכות בית דוד שתחלק ובאחרונה
עתידה שתחזור להם : וכנגד לו״ שנה שנגזרה למלכי
ארם להיות שטן לישראל ובאחרונה יפלו ביד בית דוד
לכך נאמר בשנת שלשים ושש למלכות אסא בשנת
שש עשרה לאסא מאחר שנפל בידו זרח הכושי הי״א
שנת לו״ שנה לשלמה משמת באות׳ שעה כרתו ברית
מלך ישראל ומלך ארם לעלות ולהתגרות באסא
וקלקל אסא ׳ ויוצא אסא כסף וזהב וגו׳ ברית ביני
ובינך וגו׳ וישמע בן הדד וגו׳ ׳ ויהי כשמוע בעשא
ויחדל וגו׳ ובעת ההיא בא חנני וגו׳ הלא הכושים
והלובים וגו׳ כי ה׳ וגו׳ ולא זזו למלכי ארם להיות
סוטנים לישראל עד מות אחז ובימי אחז כרתו ברית
מלך ישראל ומלך ארם לעלות ולהתגרות עם אחז
ולא היתה זכות ביד אחז שיפלו בידו ונפלו שניהם ביד
תגלת פלאסר מלך אשור :

פרק יז

בעשא מלך כ״ד שנה ׳ אלה בנו שתי שנים ׳ נמצא
אסא קבר את ט״ה בשנת כ״ז שנה למלכותו :
זמרי הרג את אלה ומלך אחריו ז׳ ימי׳ בתרצה ׳ וישמע
העם החונים לאמר וגו׳ אז יחלק העם לישראל וגו׳
כמה היתה מחלוקת זו מ׳ שנה׳ בשנת לא״ לאסא מלך
עמרי מלכו׳ שלימה ויחזק העם וגו׳ ומפני מה הרגו את
תבני כיון שנשא אסא בתו של עמרי ליהושפט בנו
לאש׳ הרגו את תבני עמרי מלך י״ב שנה בשנ׳ לה״ שנה

Asæ regis Iudę rexit Israelem Achab filius Amri,22.annis. Anno ipsius quarto, regnum 25 annorum auspicatus est in Ierusalē Iosaphat,natus annos 35. Anno tertio Achab fuit vehemens fames in Samaria per 3 annos, & bellum Benadad per duos annos & semis. Quieuerunt 3 annis sine prælio tam Syri quàm Israelitæ. Ochozias filius Achab biennium functus est Israelis principatu. Anno ipsius secundo recōditus est Elias,neq; cōparebit donec veniat Christus. Tum enim apparebit & recondetur secundò, donec prodeat Gog & Magog. Nunc interim singularum ætatum res & acta conscribit. Mortuus autem est Ochozias iuxta verbum Domini,quod locutus fuerat Elias,& regnauit Ioram frater eius pro eo anno secundo Ioram filij Iosaphat regis Iuda. Non enim habebat filium. Atqui inquies. Nōne anno decimo nono Iosaphat regis regnare cœpit? Respondeo.Iosaphat quando descendit in prælium inita cum rege Israël socitate,& lapsus in manus hostium, exclamauit,merebatur quidem illa hora intersici, sed tamen quia exclamauit inuocauitque Dominum, ita septem annis superuixit, vt tamen Scriptura eos filij ipsius regno attribuat & assignet. Anno quinto Ioram filij Achab regis Israel & Iosaphat regis Iuda,dum redirent de prælio, postquam interemissent Ammonitas, Moabitas & Idumeos, constituerunt regem Ioram filium Iosaphat super Iuda, qui habuit fratres filios Iosaphat sex. Deditque eis pater ipsorum multa munera argēti & auri & pensitationes cum ciuitatibus munitissimis in Iuda. At postquam mortuus est Iosaphat,surrexit Ioram & occidit omnes fratres suos gladio,quemadmodum in Paralipomenis scriptum extat. Allatæ sunt autem ei literæ ab Elia propheta, in quibus res ipsi euenturæ scribebantur. nimirum de cœlo. Nam iam septem erant anni,ex quo Elias reconditus disparuerat. Ioram autem erat triginta duorum annorum quando regnare cœpit. Octo vero annis regnauit in Ierusalem. De filio ipsius Ochozia relinquitur aliquod dubium. Nam in Regibus dicitur, Viginti duorum annorum erat Ochozias cum regnare cœpisset, & vno anno regnauit in Ierusalem. At in Paralipomenis, Quadraginta duorum annorum erat Ochozias cùm regnare cœpisset, & anno

no

לאסא מלך יהודה מלך אחאב בן עמרי על ישראל
כ״ב שנה׳ בשנת ארבע לאחאב מלך יהושפט בן ל״ה
שנה היה במלכו כ״ה שנה מלך בירושלם׳ בשנת י״ג
שנה לאחאב היה רעב גדו׳ בשומרון ג׳ שנים ומלחמ׳
בן הדד שתי שנים ומחצה׳ וישבו ג׳ שנים אין מלחמה
בין ארם ובין ישראל׳ אחזיה בן אחאב מלך שנתים׳
ובשנה השני׳ לאחזיה נגנז אליהו ולא נראה עד שיבא
מלך המשיח ונראה ונגנז שנייה ואינו נראה עד שיבא
גוג ומגוג׳ ועכשיו הוא כותב מעשה כל הדורו׳ כולם׳
וימת כדבר ה׳ אשר דבר אליהו וגו׳ בשנת שתים
ליהורם בן יהושפט מלך יהודה כי לא היה לו בן:
אפשר לומר כן והלא הוא מלך בשנת י״ט ליהושפט
אלא לעניין שנ׳ ויזעק יהושפט וגו׳ ראוי היה יהושפט
ליהרג באותה שעה אלא בשכר זעקה שזעק תלה לו
הכתוב ז׳ שנים ועלתה מלכות לבנו׳ בשנת חמש
ליהורם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט מלך יהודה
בחזרתן מן המלחמה מאחר שהרגו עמון ומואב והר
שעיר באו והמליכו את יהורם בן יהושפט על יהודה:
ולו אחים בני יהושפט וגו׳ ויתן להם אביהם וגו׳ וכיון
שמת יהושפט עמד יהורם והרג את אחיו בחרב שנ
ויקם יהורם על ממלכות אביו ויבא אליו מכתב מאליהו
וגו׳ כבר היה לאליהו ז׳ שני׳ משנגנזו בן ל״ב שנה יהורם
במלכו וח׳ שנים מלך בירושלם ובאחזיהו בנו אומר בן
כ״ב שנה אחזיהו במלכו שנה אחת מלך בירושלם׳
ובמקום אחר הוא או׳ בן מ״ב שנה אחזיהו במלכו ושנה

no vno regnauit in Ierusalem. An enim (inquit R. Iose) potest esse filius senior patre duob. annis? Respondendũ, Ex quo Asa rex Iudæ dedit Iosaphat filio suo in matrimonium filiam Amri regis Israel, diuinitùs decretum est (detestandæ impiæ illius affinitatis gratia) vt regnum Iuda periret cum regno domus Achab & Israel,(nempe quadraginta duobus annis ante præsentem historiam). Hoc significatum fuit ista posteriore numeri notatione, item eo quod subiectum est, A Domino quippe fuit conculcatio Ochozię, vt veniret ad Ioram, & vt veniret & egrederetur cum eo aduersum Iehu filium Namsi, & interficeretur, Athaliaq; regnum familiæ Dauidicæ labefactaret. Sicq; ambo reges eodem die simul sunt extincti (annis 42. post contractam affinitatem).

Caput 18.

DIEBVS Ioram filij Achab contigit grandis fames in Samaria per annos septem, quo spatio Benadad bellabat cum Israel. Anno autẽ extremo maledixit Eliseus ipsi Giezo, abiensq; Damascum vnxit Hazaelem regẽ Syriæ, & misit Ionam filium Amittei, qui consecraret Iehu regẽ Israel in Ramoth Galaad. Cùm ergo euerteret Iehu domum Achab, inuenit principes Iuda & filios fratrum Ochoziæ, qui ministrabant ei & interfecit illos. Ipsum quoq; perquirẽs Ochoziam cõprehendit latitantem in Samaria, adductũq; ad se occidit. Athalia autem mater eius videns quòd mortuus esset filius suus, surrexit & interfecit omnẽ stirpẽ regiam domus Ioram. Porrò Iosabeth filia regis tulit Ioas filium Ochozię & furata est eum de medio filiorum regis cũ interficerentur, fuitq; cũ ipsa in domo Dei absconditus sex annis, quibus regnauit Athalia super terram. Atq; illud est quod legitur in Psalmis, Quia abscondit me in tabernaculo suo & in petra exaltabit me, id est, in Ioiada põtifice homine petræ simili. Vnxit ergo illum Ioiada pontifex & filij eius & comprecati sunt ei atq; dixerunt, Viuat rex, & lætatus est vniuersus populus terræ. Septennis erat Ioas cũ regnare inciperet. Regnareq; cœpit anno septimo regni Iehu, & regnauit 40. annis in Ierusalem. Anno 23. regni restaurauit sarta tecta tẽpli Dei, anno 155. postquã fuerat ędificatũ à Salomone. Fecitq; Ioas rectũ in oculis Domini q̃diu vixit Ioiada. Senuit aũt Ioiada plenus dierũ & mortuus est cùm 130. esset annorũ. Nẽpe oriẽte in dies labe & ruina

Salomo-

אחת מלך בירושלם: אמר ר׳ יוסי וכי איפשר לבן שיהא גדול מאביו כשתי שנים אלא כיון שהשיא אסא את בנו לבתו של עמרי נגזרה גזירה על מלכות בית דוד שתיכלה עם בית אחאב וכן הוא אומר ומאלהים היתה תבוסת אחזיהו וגו׳ ונפלו שניהם בו ביום זה עם זה:

פרק יח

בימי יהורם בן אחאב היה רעב גדול בשומרון ז׳ שנים ובהן היה בן הדד נלחם בישראל בשנה האחרונה קלל אלישע ניחזי וילך אלישע לדמשק ומשח את חזאל למלך על ארם ושלח את יונה בן אמתי ומשח את יהוא ברמות גלעד: ויהי בהשפט יהוא וגו׳ ויהי כבואם אל תוך העיר וגו׳ ויבקש את אחזי׳ וילכדהו וגו׳ ועתלי׳ אם אחזיה וגו׳ ותקח את יהושבע ויהי אתה בבית ה׳ וגו׳ ועליו הכתוב או׳ כי יצפנני בסכה וגו׳ מהו בצור ירממני זה יהוידע הכהן בן אדם שהוא דומה לצור׳ וימשחהו יהוידע ובניו ויאמרו יחי המלך וישמח כל עם הארץ וגו׳ בן שבע שנים יהואש במלכו׳ בשנת שבע ליהוא מלך יהואש וארבעים שנה מלך בירושלם בשנת כ״ג ליואש חזק את בדק הבית׳ הרי קנ״ה שנה משבנאו שלמה ועד שבדקו יואש׳ ויעש יהואש הישר בעיני ה׳ כל ימי יהוידע הכהן ויזקן יהוידע וגו׳ משנולדה קלקלה בימי

Salomonis, natus est simul Ioiada, qui eã corrigeret. Postquam autem obijt Ioiada sacerdos &c. ingressi sunt principes Iuda & adorauerunt regem. Qui delinitus eorum obsequijs, acquieuit eis. Seipsum enim rex Ioas Deum consecrauit & nominauit. Nam hoc declarat, quod ponitur, Et adorauerunt regem. item illud, Acquieuit eis rex.

Caput 19.

IEHV regnum Israel gessit 28 annis. Et dixit Dominus ad Iehu, &c. Istius dicti nuncius fuit Ionas Amithei filius. In diebus illis cœpit Dominum tædere super Israel, percussitque eos Azael in vniuersis finibus Israel à Iordane contra Orientalem plagam &c. Anno vigesimo tertio Ioas regnauit Ioachaz filius Iehu super Israel in Samaria decẽ & septem annis. Anno tricesimo septimo Ioas regis Iudæ regnauit Ioas filius Ioachas super Israel sedecim annis. Helisęus autem ægrotabat infirmitate, qua & mortuus est, anno nimirum regni Ioas regis Israel decimo. Ex quo colligis, quot annis Elisęus pauerit Israelem. Nempe ab anno decimo nono Iosaphat ad hoc vsq; tempus per annos plus sexaginta. Anno secundo Ioas regis Israel regnũ Iuda suscepit Amazias, vicesimum quintum ætatis agẽs, administrauit viginti nouem in Ierusalem. Anno sui regni duodecimo percussit Idumeos in valle Salinarum &c. Postea statuit deos eorum in deos sibi &c. Quamobrẽ iratus Dominus contra Amaziam &c. Et accidit cùm eum alloqueretur &c. Si quæras, quænam fuerit cogitatio siue consilium, quod contra Amaziam Dominus instituit, è sequentibus historiæ respondetur. Igitur Amazias rex Iuda inito pessimo consilio misit ad Ioas filium Ioachas regem Israel, dicens, Veni videamus nos mutuo. Dixisti, percussi Edom &cæt. Noluit audire Amazias &c. Corruitque Iuda coram Israel & fugit in tabernacula sua. Porrò Amaziam regem Ioas cepit & adduxit in Ierusalem, &cæt. Omne quoque aurum & argentum, & vniuersa vasa quæ repererat in domo Dei & apud Obed Edom, in thesauris etiam domus regię, nec non filiós obsidũ reduxit in Samariã. Illo tẽpore mortuꝰ est Ioas & venit sibi Amazias Ierusalẽ, vixitq; Amazias filius Ioas &c. Cæterũ à tẽpore, quo recessit Amazias à Domino, tetenderũt ei insidias in Ierusalẽ. nẽpe audierãt

quòd

שלמה נולד יהוידע המתקן ׳ ואחרי מות יהוידע הכהן וגו׳ שעשה יואש עצמו ע״ז שנה וישתחוו למלך וגו׳ אז שמע המלך אליהם :

פרק יט

יהוא מלך על ישראל כ״ח שנה ׳ ויאמר ה׳ אל יהוא וגו׳ מי אמר לו כך יונה בן אמתי ׳ בימי׳ ההם החל ה׳ וגו׳ מן הירדן מזרח השמש וגו׳ ׳בשנת כ״ג שנה ליואש מלך יהואחז בן יהוא על ישראל י״ז שנה׳ בשנת ל״ז שנה ליואש מלך יהודה מלך יהואש בן יהואחז בן יהוא על ישראל י״ו שנה ׳ ואלישע חלה את חליו וגו׳ היא השנה העשירית ליואש מלך ישראל מיכן אתה מחשב כמה שנים פירנס אלישע את ישרא׳ מ״ט שנה ליהושפט ועד עכשיו היו יותר מששים שנה ׳ בשנת שתים ליואש מלך ישרא׳ מלך אמציה ׳ בן כ״ה שנה אמציה במלכו וכ״ט שנה מלך בירושלם ׳ בשנת י״ב לאמציה הוא הכה את אדו׳ בגיא מלח וגו׳ ויהי אחרי בא וגו׳ ויחר אף ה׳ וגו׳ ויהי בדברו אליו וגו׳ מה היא העצה אשר יעץ המקום עליו ׳ ויועץ אמציה מלך יהודה וגו׳ וישלח יואש מלך ישראל וגו׳ אמרת הנה הכית וגו׳ ולא שמע אמציה וגו׳ וינגף יהודה לפני ישראל וגו׳ ואת אמציה וגו׳ וכל הכסף וגו׳ ׳ בו בפרק מת יהואש ובא לו אמציה ירושלם ויחי אמציה בן יואש וגו׳ ומעת אשר סר אמציה מאחרי ה׳ וגו׳ שמעו

quòd Propheta antè ei dixerat, mala à Domino comminatus. Sicq; interfectum reportarũt ſuper equos & ſepelierũt eum patribus ſuis in ciuitate Dauid. Ozias agebat 16 annũ cũ regnare inciperet, & 52 annis regnauit in Ieruſalẽ. Et exquiſiuit Dominum in diebus Zachariæ intelligentis & videntis Deum. Cũq; requireret Dominũ, proſperatus eſt in omnib. In quo obſecro? Ædificauit Elath, & reſtituit eam Iudæ, poſtquã dormiuit rex cum patrib. ſuis. Quid iſtud eſt, Poſtquã dormiuit rex cũ patrib. ſuis. Nempe diebus patrũ ſuorum Amaziam regnaſſe ſignificatur. Indicari etiam poteſt, ſic Amaziam diſceſſiſſe ex hac vita morte violẽta & ab alijs illata, quemadmodum Ioram, Ochozias & Ioas à percuſſoribus violentè fuerant interempti. Ozias & Ieroboã ſimul regnarunt, niſi quòd Ieroboam regnauit dieb. patris eius annũ vnum. Sic enim ſcriptum eſt. Anno aũt 27. Ieroboam regis Iſrael regnauit Azarias filius Amaſiæ regis Iuda. Quòd ſi inſtes, vtrũq; ſimul regnaſſe, reſpondeo regnum eius fuiſſe percuſſum lepra atq; ita attributũ alteri. Nam ſcriptũ reperitur, Fuitq; Ozias rex leproſus vſque ad diem mortis ſuæ, & commoratus eſt in domo libera leproſus, quia exciſus erat à domo Domini & Ioathan filius eius in domo regia iudicabat populum terræ. Itaq; omnes illi anni attribuũtur dieb. Ioatham regis Iuda, & dieb. Ieroboam regis Iſrael. Quòd ſi obijcias Oziam ſepeliuiſſe Ieroboam & tres reges Iſrael ipſo poſteriores: idẽ reſpondebo. Nã 25 anni, quibus Ozias fuit leproſus, Ioatham filius eius in domo regia iudicabat populũ terræ. Ieroboã filius Ioas 41. annis regnum Iſrael moderatus eſt. Anno 38. Oziæ regis Iuda Zacharias filius Ieroboã regnauit ſuper Iſrael in Samaria 6. menſibus. Iſte eſt ſermo Domini quem locutus eſt ad Iehu dicẽs, Filij tui vſq; ad quartã generationẽ ſedebũt ſuper thronũ Iſrael. Factumq; eſt ita.

Caput 20.

TERRÆmotus, qui contigit ſub Ozia, meminit Zacharias his verbis, Et fugietis ad vallẽ mõtium meorũ, quoniã cõiungetur vallis montiũ vſq; ad Atſel &c. Porrò Eſaiam, Oſeam, Amos, Micheã ꝓphetas his viguiſſe tẽporib. probari poteſt ex ipſorũmet librorũ principijs, Viſio, (inqt) Eſaiæ filij Amos &c. Verbũ Domini quod factum eſt ad Oſee &c. Verba Amos q̃ fuit, &c. Verbũ Domini quod factũ eſt ad

מה שאמ׳ לו הנביא ׳ ויקשרו עליו קשר בירושלם וגו׳
וישאהו ׳ בן י״ו שנה עוזיהו במלכו ונב׳ שנה וגו׳ ויהי
לדרש אלהים בימי זכריהו המבין וגו׳ ובמה הצליחו
אלהים הוא בנה את אילת וישיבה ליהודה ומה תלמו׳
לומר אחרי שכב המלך עם אבתיו אלא שמלך בימי
אבותיו ׳ ד״א מה יהורם אחזיהו ויואש מתו מיתת
תחלואי׳ על ידי אחרי׳ כך אמציהו מת מיתת תחלואי׳
על ידי אחרי׳ ; עוזיהו וירבע׳ מלכו כאחת לא שירבעם
מלך בימי אביו שנה אחת שנ׳ וירבעם ישב על כסאו׳
בשנת עשרים ושבע שנה לירבעם מלך ישראל מלך
עזריה בן אמציה וגו׳ איפשר לומר כן והלא שניהם
מלכו כאחת לא שמלך מלכו׳ מנוגעת וכן הוא או׳ ויהי
עוזיהו המלך וגו׳ וא׳ כולם נתייחסו בימי יותם מלך
יהודה ובימי ירבעם מלך ישרא׳ : אפשר לומ׳ כן והלא
עוזיהו קבר את ירבעם וג׳ מלכי׳ אחריו אלא כל כה שנה
שהיה עוזיהו מצורע יותם בנו היה על בית׳ המלך
שופט את עם הארץ ירבעם בן יואש מלך מ״א שנה :
בשנת שמונה ושלשים שנה לעוזיהו מלך יהודה מלך
זכריה בן ירבעם וגו׳ ששה חדשים ׳ הוא דבר ה׳ אשר
היה אל יהוא וגו׳ בני רבעים וגו׳ :

פרק ב

אחרי הוא או׳ ונסתם גיא הרי כי יגיע גיא הרי׳ אל אצל
וגו׳ חזון ישעיהו בן אמוץ וגו׳ דב׳ ה׳ אשר היה אל
הושע וגו׳ דברי עמוס אשר היה וגו׳ דבר ה׳ אשר היה אל

Michæam Morastitem &c. docet omnes hos eodẽ temporis articulo vaticinatos. Quis aũt alterũ antecesserit nõ facile scias, præsertim cùm cõmemoretur, Hoc esse principiũ sermonis Domini cũ Osea &c. Sic in Amos, ante 2. annos terręmotus. Et in Esaia, Anno, quo mortuus Ozias, vidi dominum sedentẽ super soliũ excelsum & eleuatũ, Et cõmota sunt superliminaria cardinũ à voce clamantis, & domus repleta est fumo. Quæ quidẽ extrema verba declarãt id cõtigisse diebus terræmotus. Interea quoniã Micheas nõ meminit Oziæ, sed Ioathã & duorũ sequẽtiũ regũ, intelligitur apertè reliquos fuisse ipso superiores & antiquiores. Visio Abdiæ, Hæc dicit Dominus de Edom. Surgite & consurgamus aduersus eam in pręliũ. Quãdo istud prælium cõtigit? Diebus Amaziæ. Nec erat tunc rex cõstitutus in Edõ. (Sic dictum de seculo regis Iosaphat.) Ex quo aũt conciderũt Idumęi tempestate Amaziæ, non constituerũt regem in loco suo, neq; caput erexerũt ad hunc vsq; diem. Nam postquam collapsi sunt iuxta verbum Elisei, se nunquã erexerunt, nisi quòd excitarunt bellum diebus Achaz, sed mox sunt oppressi. Similiter Palęstini ex quo ceciderũt regnãtè Ezechia, non habuerunt propriũ regem ad hunc vsq; diẽ. Hoc idem cõtigit Assyriorũ regib. Nam ex quo Ezechiæ seculo accisi sunt, huc vsq; gentili rege caruerunt. Postquam enim Ægyptus armis Nabugdonozoris succubuit, nõ amplius eleuata est super gentes vsq; hodie. Sic fuerat prædictũ Domini oraculo, Inter cętera regna erit humillima, &c. Filij Zaræ Zimri, &c. prophetæ fuerũt, qui vaticinabãtur in Ægypto. Filij Chorę Asir, &c. ꝓphetiæ munere functi sunt in deserto. Virũ ꝓphetã misit Dominus ad filios Israel, qui inuitaret eos ad pœnitẽtiã. Iste aũt propheta erat Phinees. Elcana vir ille Dei erat, qui scribitur venisse ad Heli & dixisse, Nunquid non apertè reuelatus sum domui patris tui. De quib. legitur, Hos constituerũt Dauid & Samuel vidẽs in fide sua, tam ipsos quàm filios eorũ in ostijs domus Domini & in tabernaculo vicib. suis, pertinet ad 24 familias sacerdotũ & Leuitarũ. Gad vidẽs & Nathan propheta rem templi & diuinã cũ Dauide disposuerunt. Asaph, Hemã & Ieduthun vaticinabãtur rege Dauide. Ahias dixit Salomoni. Domus hæc, &c. & habitabo in medio filiorũ Israel &c. & postremò dixit ei, Eò ꝙ hoc fuerit tecũ &c. Samaias dixit ad Roboam, Ne ascẽdatis &c. Tandẽ cũ fugerũt à facie

Sesac

מיכה המורשתי וגו׳ מלמד שכולן נתנבאו בפרק אחד
אבל אי אתה יודע מי קדם את מי כיון שאמר תחלת
דבר ה׳ בהושע וגו׳ ובעמוס הוא או׳ שנתים לפני
הרעש ובישעיה הוא או׳ בשנת מות המלך עוזיהו וגו׳
והוא היה ביום הרעש דכת׳ וינועו אמות הספים וגו׳
דבר ה׳ אשר היה אל מיכה המורשתי בימי יותם וגו׳
מלמד שכולן קדמו את מיכה חזון עובדיה וגו׳ אימתי
היתה מלחמה זו בימי אמציה ׳ ומלך אין באדום וגו׳
ומשנפלו אדומיים בימי אמציהו לא העמידו מלך
במקומן ולא זקפו ראש עד היום : ומשנפלו אדומיים
כדבר אלישע לא עמדו אלא שנתעוררו בימי אחז
ונפלו ׳ ומשנפלו פלשתים בימי חזקיהו לא העמידו
מלך עד היום ׳ ומשנפלו מלכי אשור בימי חזקיהו
לא העמידו מלך עד היום : ומשנפלה מצרים
ביד נבוכדנצר לא נתנשאת עוד על הגוים עד היום
שנ׳ מן הממלכות וגו׳ ׳ובני זרח וגו׳ אלו נביאים נתנבאו
במצרי׳ ובני קרח וגו׳ אלו נתנבאו במדבר : וישלח ה׳
איש נביא וגו׳ זה היה פנחס ׳ ויבא איש אלהים אל עלי
וגו׳ זה היה אלקנה ׳ המה יסד דוד ושמואל הרואה
באמונתם אלו כד משפחות כהונה ולוייה : גד החוזה
ונתן הנביא התקינו מעשה הבית עם דוד אסף והימן
וידותון נתנבאו בימי דוד : אחיה אמר לשלמה הבית
הזה וגו׳ ושכנתי בתוך בני ישראל וגו׳ ׳ ובאחרונה
אמר לו יען אשר היתה זאת עמך וגו׳ ׳ שמעיה אמר
לרחבעם אל תעלו וגו׳ : ובאחרונה כשברחו מפני

שישק

Sesac rege Ægypti. Vbi notãdũ, istũ Sesac appellari Zebub alio loco, siue Muscã, Sibillabit Dominus ad Muscam Ægypti. Sesac aũt ideo dicebatur, q̃a attẽtè & veluti sedẽs obseruabat quãdo moreretur Salomõ. Ei.n. nobis non erat similis. Posteaq̃ verò intellexit Salomonẽ mortuũ, venit & tulit thesauros domus Domini. Iddo ꝓpheta vaticinatus est cõtra altare in Bethel dicatũ à Ieroboam dicẽs, Altare, altare, hęc dicit Domin. &c. Azarias filius Oded facto in se spiritu Dei egressus est in occursũ Asæ, & dixit ei, Dominus vobiscũ, quia fuistis cũ eo &c. Illo tẽpore venit Hanani vidẽs ad Asã regẽ Iuda &c. Quin etiã ꝑ manũ Iehu filij Hanani &c. Micheas vaticinatur apud Achab quinquies. Hęc dicit Dominus, Certe vidisti omnẽ multitudinẽ hanc nimiã &c. & secundò dixit ei, Vade & cõfortare, & scito quid facias &c. Tertiò dixit, Eò ꝙ dixerũt Syri, Deus montiũ est Dominus & nõ est Deus valliũ &c. Et vnus de filijs prophetarũ dixit socio suo in sermone Domini, Percute me, & abijt, occurritq; regi in via & mutauit aspersione pulueris os & oculos suos, clamãs ad regem &c. Hunc dicunt esse Micheam. Postremò dixit ei, Quis decipiet mihi Achab regem Israel, vt ascendat & cadat in Ramoth Galaad, &c. Diebus Iosaphat Dominus prophetis vtebatur Iehu filio Hanani & Iaziele filio Zachariæ filij Banaiæ & Eliezere filio Dodiæ de Maresa. Diebus Ioram cœlitus allatæ sunt literæ ab Elia propheta &c. Diebus Ioas mittebat Dominus ad populũ prophetas, vt reuerterẽtur ad Dominum &c. Spiritus itaque Dei induit Zachariam filiũ Ioiadæ &c. Diebus Amasię venit homo Dei ad illũ, & ait, ò rex ne egrediatur tecũ exercitus Israel, Qui postremò ad ipsum descendens, Scio, inquit, quòd cogitauerit Dominus occidere te, &c. Hunc autem prophetam ferunt esse Amos fratrem eius, Esaiæ patrem. Seculo Achaz erat ibi propheta Domini, Oded nomine qui egressus obuiam exercitui venienti in Samariam dixit eis, &c. Ioel, Nahum & Habacuc vaticinabantur tempestate Manassis. At quoniã improbus erat Manasses, subticuerunt eius nomen, neque se appellarunt de eius vocabulo. Itaque etiam Scriptura, Locutusque est (inquit) Dominus ad eum & ad populum illius & attẽdere noluerũt. Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorũ &c. Verbũ Domini factũ est ad Sophoniã filiũ Chusi &c. Verba Ieremiæ filij Helciæ ad quẽ factũ est verbũ Domini &c.

שישק היה דבר ה׳ אל שמעיה וגו׳ לא נכנעו וגו׳ וכי
שישק שמו והלא זבוב שמו שנאמר ישרוק ה׳ לזבוב
ולמה נקרא שמו שישק שהיה יושב ומשמר אימתי
זמות שלמה שאין לנו כיוצא בו וכיון שמת שלמ׳ בא
ולקח אוצרות בית ה׳ עדו הנביא נתנבא על המזבח
בביתאל ויאמר מזבח וגו׳: ועזריהו בן עודד היתה
עליו רוח אלהי׳ ויצא לפני אסא וגו׳ ובעת ההיא בא
חנני הרואה וגו׳ וגם ביד יהוא בן חנני וגו׳ מיכיהו
אמר לאחאב כה אמר ה׳ הראית את כל ההמון הגדול
וגו׳ ובשניי׳ אמר לו לך התחזק ודע וראה וגו׳ ובשלישי
אמר לו יען אשר אמרו אדון אלהי הרי׳ ה׳ וגו׳ ואחד
מבני הנביאים אמר לרעהו וגו׳ אמרו זה היה מיכיהו
ובאחרונה אמר לו מי יפתה וגו׳ ובימי יהושפט ויצא
אל פניו יהוא בן חנני וגו׳ ויחזיאל בן זכריהו בן בניהו
וגו׳ ויתנבא אלעזר בן דודיהו ממרישה וגו׳: ובימי
יהורם ויבא אליו מכתב וגו׳ ובימי יהואש וישלח בהם
נביאים להשיבם וגו׳ ורוח אלהי׳ לבשה את זכריה וגו
ובימי אמציה ואיש האלהי׳ בא אליו לאמר המלך אל
יבא וגו׳ ובאחרונ׳ אמ׳ לו ידעתי כי יעץ אלהי׳ וגו׳ אמרו
היה אמוץ אחיו ובימי אחז ושם היה נביא לה׳ עודד
שמו וגו׳: יואל ונחום וחבקוק נתנבאו בימי מנשה
ומפני שלא היה מנשה כשר לא נקראו על שמו וכן
הוא או׳ וידבר ה׳ אל מנשה ואל עמו ולא הקשיבו ויבא
עליה׳ את שרי הצבא וגו׳ דבר ה׳ אשר היה אל צפניה
בן כושי וגו׳ דברי ירמיה בן חלקיהו אשר היה דבר ה׳
אליו

Ioë. Fuit quoq; vir prophetans in nomine Domini &c. Factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi &c. Nempe vniuersi isti prophetæ vaticinationes suas fuderunt prope excidium. Baruch Neriæ filius, Seraia Mahasiæ filius, & Daniel vir desideriorum Nabugdonozoris tempore. Mardochęus Iudæus, Haggæus, Zacharias, Malachias anno Darij secundo. Inter eos decem reperiuntur insigniti titulo viri Dei, Moses, Elcana, Samuel, Dauid, Semaias, Iddo, Elias, Eliseus, Micheas, Amos Esaiæ pater. Duo nomen videntis consecuti Samuel & Hanani, de quibus dicitur Videns, videns. Duo vocaculum Filij hominis sortiti, Daniel & Ezechiel.

Partis secundæ finis.

Caput 21.

PATER noster Abraham donatus est Prophetę vocabulo in Genesi. Nunc igitur redde vxorem viri, quia propheta est &c. Quo pacto de Sara tale aliquid significatur alio loco, Haran pater Melcha & pater Iescha. (Sic enim vocabatur Sare, quasi speculans). Inde autem intelligis vniuersos sanctos patres & matres Prophetarum vocabulo decoratos, quòd in Psalmis sit scriptum. Et abierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. Nolite tangere christos meos, & in prophetis meis nolite malignari. De Maria Mosis & Aaronis sorore legitur, Sumpsit ergo Maria prophetissa soror Aaron tympanũ in manu sua &c. De Debora, Erat autem Debora prophetissa, vxor Lapidoth &c. De Hanna Samuelis matre, Et orauit Hanna & ait, Exultauit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meũ in deo meo &c. Abigail prophetauit apud Dauidẽ, quemadmodum de illa Dauid testificatur. Benedictus sensus túus, & benedicta tu &c. Holdam quoq; vatẽ fuisse Scriptura nominatim cõmemorat. De Ester aũt his significat verbis. Scripsitq; Ester regina filia Abiahil & Mardochæus Iudæus etiam secundam epistolã, vt omni studio dies ista solẽnis sanciretur in posterũ &c. Hi sunt 48. prophetæ & prophetissę, qui apud Israelitas vaticinati sunt, quorũ & mẽtio facta in Script. Extiterũt qdẽ & alij inter exeũtes de Ægy-

pto.

ט״ו ונו׳ וגם איש היה מתנבא בשם ה׳ וגו׳ היה היה דבר ה׳ אל יחזקאל בן בוזי וגו׳ : כולם נתנבאו סמוך לחרבן : ברוך בן נריה ושריה בן מחסיה ודניאל איש חמודות כולם בימי נבוכדנצר׳ מרדכי היהודי וחגי זכריה ומלאכי כולם נתנבאו בשנ׳ ב׳ לדריוש׳ את מוצא בהן י׳ שנאמ׳ בהן איש האלהי׳ ואלו הן משה ואלקנ׳ ושמוא׳ דוד שמעי׳ ועדו ואליהו ואלישע מיכה ואמוץ׳ שמוא׳ וחנני נקראו הרואי׳ שנ׳ בהם הרואה הרואה׳ יחזקא׳ ודניאל נאמר בהם בן אדם :

סליק פרקא ובבא מציעאה

פרק כא

באבינו אברה׳ נאמר ועתה השב אש׳ האיש כי נביא הוא וגו׳ ובשר׳ נאמ׳ בת הרן אבי מלכה ואבי׳ יסכה ומניין שכל האבות והאמהו׳ נקראו נביאי׳ שנ׳ ויתהלכו מגוי אל גוי וממלכה אל עם אחר אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו : ובמרי׳ נאמר ותקח מרים הנביא׳ בדבורה נאמ׳ ודבורה אשה נביאה׳ ובחנה נאמ׳ ותתפל׳ חנה ותאמ׳ עלץ לבי בה׳ ואביגיל נתנבא׳ לדוד וכן דוד אמר לה וברוך טעמך : ובחולדה הוא או׳ אל חולדה הנביאה ובאסתר נאמ׳ ותכתב אסתר המלכה בת אביחיל וגו׳ : אלו מ״ח נביאי׳ וז׳ נביאו׳ שנתנבאו׳ להן לישראל ונכתבו בכתובי׳ ויש נביאי׳ ביוצאי׳ מצרי׳

ולא

pto,at nomina eorũ nõ sunt literis sacris mãdata. Si dicas, id factũ, quod essent pauci numero, refutaberis loco isto Scripturæ, Ierũt igitur ambo pariter (Elias & Eliseus) & 50 viri de filijs prophetarũ secuti sunt eos, vbi multi fuisse dicuntur prophetæ, & tamẽ nominib. supprimuntur. Rursũ si id tribuas inscitiæ eorũ, eadem Scriptura refelleris, quæ illos declarat fuisse scientiæ laude atq; dono præstantissimos, dixerũt (inquit) Eliseo, Nunquid nosti, quia Dominus hodie tollet dominũ tuum à te? Cumq; dixerũt Dominũ tuũ de Elia, non itẽ Dominũ nostrũ, quid aliud, obsecro, putas significare Scripturã, quàm vniuersos illos fuisse pares Eliæ & eiusdẽ cum Eliseo momẽti atq; ponderis? Et sic ait Moses. Quis det eos talẽ habere mentẽ, vt timeant me, & custodiant vniuersa mandata mea in omni tẽpore, vt bene sit eis & filijs eorũ in sempiternũ. Præterea, Quis tribuat vt omnis populus prophetet & det eis Dominus spiritũ suũ? Pręterea Abdias dicebat Elię, Nõne indicatũ est Domino meo, quod fecerim dũ occideret Iezabel prophetas Domini, quomodo ex eis abscõderim 100 viros, quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pauerim eos pane & aqua. Quo tamẽ numero nõ cõpręhendebãtur prophetæ, qui erãt in Iuda & Bẽiamin. Rursũ Elias sic alloquebatur Eliseũ, Sede hic, quia Dominus misit me vsq; in Bethel. Cũq; descẽdissẽt Bethel egressi sunt filij prophetarũ qui erãt in Bethel. Itẽ, Sede hic, quia Dominus misit me in Iericho. Cũq; venissent Iericho accesserũt filij prophetarũ, qui erant in Iericho. Et post, Sede hic, quia Dominus misit me vsq; ad Iordanẽ. Ierũt igitur & 50. filij prophetarũ secuti sunt eos. Nam nulla erat vrbs in terra Israel, quæ nõ haberet prophetas. Interea prophetia eorũ tantũ est cõmemorata, quæ ad necessitatẽ legis faciebat, de quib. intelliguntur ista Salom. in Cantico cant. Quàm pulchri sunt amores tui soror mea sponsa. Quã boni sunt amores tui prę vino, & odor vnguentorũ tuorũ prę omnib. aromatis. Fauũ stillãt labia tua sponsa mel & lac sub lingua tua, &c. Aliquid fuisse doni prophetici in Adã apparet ex eius historia. Immisitq; Dominus deus soporẽ in Adã, &c. In Noe, Noe vir iustus atq; perfectus in generationib. suis, cũ Deo ambulauit & genuit 3 filios. In Iaphet, Dilatet Deus Iaphet & habitet in tabernaculis Sem. In Sem, Benedictus dominus Deus Sem. & in Psalm. Tu es sacerdos secundũ ordinẽ Melchisedech. In Heber, Vocauitq; nomẽ

eius

ולא נכתבו יכול מפני שהן מועטין ת"ל וחמשים איש
מבני הנביאי׳ הלכו וגו׳ יכול מפני שהן הדיוטו׳ תלמוד
לומ׳ ויאמרו אליו הידעת כי היום ה׳ לוקח את אדוניך
מעל ראשך וגו׳ אדונינו אין כתוב כאן אלא אדוניך
מלמד שכולן גדולים כאלייהו ושקולים כאלישע וכן
משה אמר מי יתן והיה לבבם זה להם ואו׳ מי יתן כל
עם ה׳ נביאי׳ כי יתן ה׳ את רוחו עליהם ועובדיה אמר
לאליהו הלא הגד לאדני את אשר עשיתי בהרג איזבל
את נביאי ה׳ ואחבי׳ מנביאי ה׳ מאה איש וגו׳ חוץ משהיו
ביהודה ובנימן : ואליהו אמר לאלישע שב נא פה כי
ה׳ שלחני עד ביתאל ויצאו בני הנביאים אשר ביריחו
וגו׳ שוב אמר לו אלישע נא שב פה כי ה׳ שלחני עד
יריחו ויגשו בני הנביאים אשר ביריחו וגו׳ שוב אמר
לו שב נא פה כי ה׳ שלחני הירדנה וגו׳ וחמשים
איש מבני הנביאים הלכו וגו׳ ׳ שאין לך כל עיר ועיר
בארץ ישרא׳ שלא היו בו נביאי׳ אלא כל נבואה שהית׳
לצורך הדורות נכתבה לצורך שעה לא נכתבה ׳
ועליהם מפורש בשיר השירים מה יפו דודיך אחותי
כלה מה טובו דודיך מיין וריח שמניך מכל בשמי׳ נפת
תטופנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת לשונך וגו׳:
באדם הוא או׳ ויפל ה׳ אלדים תרדמה על האדם וגו׳ ׳
בנח הוא או׳ נח איש צדיק תמים היה בדורותיו
את האלהים התהלך נח : ביפת הוא או׳ יפת
אלהים ליפת ׳ בשם הוא או׳ ברוך ה׳ אלהי שם
על דברתי מלכי צדק : בעבר הוא או׳ ויקרא שמו

eius Phaleg, eò quòd in diebus eius diuidenda esset terra. Hi sunt prophetæ, qui in mundo steterũt, priusquã Abrahã pater noster veniret in mundum. Post Abrahæ verò ortum fuêre Balaam eiusq; pater, Iob de terra Huz, Eliphaz Themanites: Baldad Suites, Sophar Naamathites, Elihu & Baraceel Buzites, qui quidem prophetiæ munere functi sunt apud exteras nationes priusquã sanciretur lex Israeli. Postquam autem concessa lex est Israelitis, desijt Spiritus sanctus afflare gentes. Quod quo temporis momento cõtigerit, colligi potest è Mosis verbis. In quo (inquit) cognoscetur nunc ꝙ inuenerim gratiã in oculis tuis, &c. habetur verò, Deum Opt. Max. Mosis voluntatẽ perfecisse paulo post. Ecce ego ineo pactum videntibus cunctis, signa faciã, quæ nunquam visa sunt super terrã, nec in vllis gentibus, vt cernat populus iste, in cuius es medio, opus Domini terribile, quod facturus sum. Illa enim hora Spiritus sanctus gentes deseruit.

Caput 22.

SELLVM filius Iabes Zachariam interfecit, pro eoque regnauit in Samaria, mense dierum. Et ascendit Manahẽ filius Gaddi de Tirsa, venitq; Samariam & percussit Sellũ filium Iabes & pro eo interfecto regnauit, anno 39 Azariæ regis Iuda, super Israel 10 annis. Anno 50 Azariæ regis Iuda regnauit Phaceias filius Manahem biennium. Anno 52 Azariæ Phacee filius Romeliæ super Israel regnũ occupauit in Samaria annis 20. Eius anno secundo Ioathã filius Azariæ siue Oziæ agens 25 ętatis annum regnum Iuda suscepit & 16 annis administrauit in Ierusalem. Anno decimo septimo Phacee filij Romelię regnum Iuda consecutus est Achaz agens annum vicesimum, & obtinuit annos sedecim. Eodem anno, decimo septimo regni sui Phacee occidit de Iuda centum viginti millia in die vno, omnes viros bellatores, eo quòd reliquissent dominũ Deum patrũ suorum. Veneruntq; Idumei & percusserunt multos ex Iuda & ceperunt prædã magnam. Philistim quoq; diffusi sunt per vrbes campestres & ad meridiẽ Iuda, ceperuntq; Bethsames, & Ahilon & Gadiroth, Socho quoq; & Tamnã & Ganzo cũ viculis suis & habitauerunt in eis. Humiliauerat enim Dominus Iudam propter Achaz regẽ Iuda, eo ꝙ nudasset eum auxilio & contemptui habuisset Dominum. Eodem tempore occidit Zabdi vir potens Ephraim & cæt.

Cepe-

פלג כי בימיו נפלגה הארץ : אלו נביאים שעמדו לעולם עד שלא בא אבינו אברהם לעולם ׳ ומשבא אבינו אברהם לעולם בלעם ואביו ואיוב מארץ עוץ ואליפז התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ואליהוא וברכאל הבוזי : אלו נביאים שנתנבאו לאומות עד שלא ניתנה התורה לישראל : אבל משנתנה תורה לישראל פסקה רוח הקדש מן האומות : וכן במשה הוא או ובמה יודע איפוא כי מצאתי חן בעיניך וגו׳ מניין שעש׳ הקב״ה רצונו שנ׳ הנה אנכי כורת ברית וגו׳ באותה שעה פסקה רוח הקדש מן האומות :

פרק כב

שלום בן יבש הרג את זכריהו ומלך אחריו ירח ימים בתרצה : ויעל מנחם בן גדי מתרצה וגו׳ בשנת ל״ט שנה לעזריה מלך יהודה מלך מנחם בן גדי על ישראל עשר שנים : בשנת חמשים שנה לעזריה מלך יהודה מלך פקחיה בן מנחם שנתים ׳ בשנת נב׳ שנה לעזריה מלך פקח בן רמליהו על ישראל בשמרון עשרים שנה : בשנת שתים לפקח מלך יותם בן עוזיהו בן כ״ה שנה יותם במלכו ושש שנים מלך בירושלים׳ בשנת י״ז לפקח מלך אחז ׳ בן עשרים שנה אחז במלכו וי״ו שנה מלך בירושלים : בשנת י״ז לפקח ויהרג פקח בן רמליהו ביהודה מאה ועשרים אלף בחורים ביום אחד וגו׳ כי הכניע ה׳ את יהודה בעבור אחז מלך וגו׳ ויהרג זכרי גבור אפרים וגו׳

Ceperuntq; filij Israel de fratribus suis ducenta millia mulierum, puerorum &c. Hoc autem accidit anno Phacee 20. Et factum est in diebus Achaz filij Ioatham filij Oziæ regis Iuda, vt ascenderet Rasin &c. Et nunciauerunt domui Dauid, & dixit Dominus ad Esaiam, Egredere in occursum Achaz & dic ad eum, Vide, sile & ne timeas, eò quòd consilium inierit contra te Syria in malum; & Ephraim & filius Romeliæ dicẽtes, Ascendamus in Iuda & suscitemus eum &c. Hæc dicit Dominus Deus, Non stabit, neque erit istud. Illa ipsa hora, qua ista tractabantur à Domino, accepit Achaz argentũ & aurum, quod inueniri potuit in domo Domini & in thesauris regijs & misit regi Assyriorũ munera postulatũ auxilium, qui & acquieuit voluntati eius, & ascẽdit cum multis copijs in Damascũ. Anno 20 Phacee regis Israel venit Teglath Phalassar rex Assur, abstulit vitulũ aureum in Dan, atq; ita discessit. Hinc illud, Venitq; contra eum Teglath Phalassar rex Assur & afflixit eum & nullo resistente vastauit. Quia Achaz spoliata domo Domini & domo regum & principum dederat regi Assyriorum munera: audierat enim id quod ad ipsum locutus fuerat propheta, Non stabit neq; erit istud. Illa aũt hora coniurauit & tetendit insidias Osee filius Ela cõtra Phacee filium Romeliæ, & interfecit eum regnauitq; pro eo 20 anno Ioathã filij Oziæ, id est, anno 4 Achaz. Et sic potuisset notare Scriptura, nisi id iam à seculo Ioathã fuisset decretũ. Est & altera ratio. Voluit Script. attribuere hos annos regi mortuo Ioathã & nõ Achaz viuo (ꝙ esset impius). Cõtra Oseã ascẽdit Salmanazar rex Assyr. & factus est ei Osee seruus, reddebatque illi tributa &c. Sic inueniũtur Achaz rex Iuda, & Oseas rex Israel seruiisse regi Assyriorum annos 8. Anno 12 regis Achaz excitauit dominus Deus Israel spiritũ regis Assur & abstulit vitulũ aureum q erat reliquus in Bethel, discessitq; implẽs illud quod scriptũ erat, Etiã ipse in Assyriã portabitur. De quo R. Nehorai nomine R. Iosuæ, Ecce Script. inqt, Hæc dicit dñs Deus. Quomodo si pastor eruat de ore leonis duo crura, aut extremũ auriculę intelligitur hoc totũ de vniuerso Israel in angulo lecti, quod docet nõ relinquẽdos fuisse in eo nisi vnũ de 8. & reliqas populi peregrinaturas Damascum ad implendum quod alibi oraculo traditum est. Et migrare vos faciam trans Damascũ &c. Illa tempestate cernens Oseas filius Ela rex Israel abductos esse vitulos

aureos

וישבו בני ישראל מאחיהם מאתים אלף וגו׳ : בשנת
עשרים לפקח היה ויהי בימי אחז וגו׳ ויגד לבית דוד
לאמר וגו׳ ויאמר ה׳ אל ישעיהו וגו׳ ואמרת אליו וגו׳
יען כי יעץ וגו׳ נעלה ביהודה ונקיצנה וגו׳ כה אמר ה׳
אלהים וגו׳ באותה שעה ויקח אחז את הכסף וגו׳
וישמע אליו מלך אשור וגו׳ בשנת עשרים לפקח בא
תגלת וגו׳ נטל עגל הזהב שבדן והלך לו וכן הוא
אומר ויבא אליו תגלת פלאסר מלך אשור ויצר לו׳
כי חלק אחז את בית ה׳ וגו׳ כי שמע מה שאמר לו
הנביא לא תקום ולא תהיה׳ באותה שעה ויקשר
הושע בן אלה וגו׳ : בשנת עשרים ליותם בן עוזיהו
היא שנת ארבע לאחז היתה׳ איפשר לומר כן אלא
שהיתה גזירה גזור׳ מימי יותם ד״א רצה הכתוב למנות
ליותם בקבר ולא לאחז בחיים : עליו עלה שלמנאס׳
מלך אשור ויהי לו הושע עבד וגו׳ נמצא אחז מלך
יהודה והושע מלך ישראל משועבדי׳ למלך אשור ה׳
שנים׳ בשנת שתים עשרה לאחז ויער ה׳ אלהי׳ ישר׳
את רוח מלך אשור וגו׳ נטל עגל הזהב שבבית׳ והלך
לו לקיים מה שנאמר גם אותו לאשור יובל ר׳ נהוראי
או׳ משם ר׳ יהושע הרי הוא או׳ כה אמר ה׳ כאשר יציל
הרועה מפי הארי שתי כרעים או בדל אזן וגו׳ אלו
מכל ישראל׳ בפאת מטה מלמד שלא נשתיירו בהן
לא אחד משמנה שבהן ושאר העם היכן היה בדמשק
לקיים מה שנאמר והגליתי אתכם מהלאה לדמשק
וגו׳ אותה שעה כיון שראה הושע בן אלה שגלו עגלי

aureos, sustulit præsidia quæ posuerat Ieroboam filius Nabat in terræ suæ limitibus, ne quis Ierosolymam ascenderet. Nam de vniuersis regibus Israel nominatim scriptum est, Ambulauitq; in vijs Ieroboam filij Nabat, & in peccatis eius. At de Osea, Fecitq; malum coram Domino, sed nō sicut reges Israel, qui ante eum fuerunt. Quare igitur (inquies) sententia iudicij eorum, vt abirent in captiuitatem, executioni mandata est ipsius tempore? Certe vt ostenderetur non omnino fuisse crimen regum suorum, in quos ipsi Israelitæ omnem reijciebant culpam dicente oraculo. Ego noui Ephraim, & Israel nō est absconditus à me: quia nunc fornicatus est &cæt. Illa ætate animaduertens Oseas regem Assyriorum velle ascendere contra se & abducere in captiuitatem Israelem, tertiò societatem inijt cum regib. Ægypti. Duodecimo anno Achaz regis Iuda Oseas filius Ela regnū in Israel suscepit nouem annis. Atqui (inquies) Oseas nónne regnauit ab anno quarto Achaz? Respondendum nouem annos, quibus regnasse scribitur, numerandos esse à tempore, quo cœpit rebellare contra regē Assyriorum. Hinc enim in eius historia sequitur, Cumque deprehendisset rex Assyriorum Osee, quod rebellare nitēs misisset nuntios ad Sua regem Ægypti, ne prestaret sibi tributa, obsedit eum & vinctum misit in carcerem. Anno 4. regis Ezechiæ, qui erat septimus Osee filij Ela regis Israel, ascendit Salmanazar rex Assyriorum Samariam, & oppugnauit eam & recepit. Nam post tres annos, sexto Ezechię, id est, nono Oseæ, ab ipsius scilicet rebellione, capta est Samaria & transtulit rex Assyriorum Israel in Assyrios, collocauitq; eos in Hayla & in Abor & fluuio Gozan, & in ciuitatibus Medorū, quia non audierunt vocem domini Dei sui. & euulsit eos de terra sua in ira & in furore & in indignatione maxima, proiecitq; in terram alienam, sicut hodie comprobatur. Adduxit autem rex Assyriorum viros de Babylone, de Cutha, & de Abaioth, & de Emath, & de Sepharuaim, Dineos, Apharsatheos, Tarphaleos, Archuueos, Aphasaceos, Babylonios, Suseos, Dyaeos, Elamitas & cæteros de gentibus, quas transtulit Assennaphar magnus & gloriosus, & habitare eas fecit in ciuitatibus Samariæ & in vrbibus eius.

Caput 23.

ANNO quarto decimo regis Ezechiæ ascendit

Sen-

הזהב עמד והעביר פרסדאות שהושיב ירבעם בן נבט
על התחומין שלא לעלות לירושלם ׳ שבכל מלכי
ישראל הוא או׳ וילך בדרכי ירבעם בן נבט ובחטאתיו :
ובהושע הוא אומר רק לא כמלכי ישראל אשר היו
לפניו אלא מפני מה נתחתם גזר דינם לגלות בימיו
מפני שהיו ישראל תולין את הקלקלה במלכיהם
שנ׳ אני ידעתי אפרי׳ וישראל לא נכחד ממני וגו׳ ׳ אותה
שעה כיון שראה הושע פניו של מלך אשור לעלות
ולהגלו׳ את ישראל פעם ג׳ הלך ונסמך על מלכי מצרי׳ :
בשנת שתי׳ עשרה שנה לאחז מלך יהודה מלך הושע
בן אלה על ישראל ׳ בשנת תשע שנים אפשר לומר
כן והלא הוא מלך משנת ארבע לאחז אלא מה תלמוד
לומר תשע שני׳ ט׳שני׳ למרדו וכן הוא או׳ וימצא מלך
אשור בהושע קשר וגו׳ ויהי בשנה הרביעי׳ למלך
חזקיה היא שנת שבע להושע בן אלה מלך ישראל
עלה שלמנאסר על שמרון ויצר עליה וילכדה מקצה
ג׳ שנים : בשנת שש היא שנת תשע למרדו של הושע
בן אלה נלכדה שומרון ׳ ויגל מלך אשור את ישראל
וגו׳ ויתשם ה׳ מעל אדמתם וגו׳ ויבא מלך אשור מבבל
וגו׳ דינאי ואפרסתכיי טרפליי ארכוואיי אפרסכאיי
בבליי שושנכיי דהאיי עלמאיי ושאר אומייא וגו׳
ויירשו את שמרון וישבו בעריה :

פרק כג

ויהי בארבע עשרה שנה למלך חזקיהו עלה

Sennacherib. Quemadmodum octo anni intercesserāt inter primam captiuitatem & secundam, item octo anni inter secundā & tertiam, ita Dominus interposuit octo annos inter tertiam Israelis captiuitatem, & hunc regis Sennacherib contra Ezechiam & Iuda ascensum, ad implendū id quod scriptum apud Esaiam, Sicut primo tempore alleuiata est terra Zabulon & terra Nephtalim, nouissimo aggrauata est &c. Sed, inquit R. Iosue filius Corha, vehementer errauit Sennacherib. Post quæ & huiuscemodi veritatē venit Sennacherib rex Assyriorum &c. Ea autem hora misit Tarthan rex Assyriorum præfectum Azothum, in eamque ingressus est vt scribit Esaias, inundauit Ammonitas & Moabitas, qui ipsum iuuabant, cùm Samariam obsideret, per tres annos, vt impleretur oraculum. In tribus annis quasi annis mercenarij auferetur gloria Moab &cæt. Tum misit rex Assyriorum Rabsacem de Lachis in Ierusalem, ad regem Ezechiam cum manu graui, & egressus est ad eum Eliachim filius Helchiæ, qui erat præfectus domus &c. Et venerunt postea serui regis Ezechiæ ad Esaiam, & dixit ad eos Esaias &c. Ecce ego dabo ei spiritum & audiet nuntium &c. Quemnam vero nuntium? De Taracha rege Æthiopiæ &c. inundauit Sobna thesaurarius & eius socij, profectique sunt in Æthiopiam, & tulerunt pretiosissima quæq; terrarum, redieruntque Ierusalem, sicq; impleuerūt quod ab Esaia fuerat oraculo pronuntiatum. Hæc dicit Dominus. Labor Ægypti & negotiatio Æthiopiæ & Sabaim, &c. Labor Ægypti pertinet ad Pharaonem Ægypti regem, Negotiatio Æthiopiæ ad Æthiopum regem Tharacham. Sabaim viri proceri ad eorum copias & exercitus. Illi omnes ô Ierusalem (ait Esaias) super te transibunt, & tui erunt, pace iam tecum facta. Post te ambulabunt ô Ezechia, vincti pergent torquibus & monilibus. Et te adorabunt, teque deprecabuntur, id est, tribuent laudem Deo in tui medio & dicent, Tantùm in te est Deus, & non est Deus extra te, &c. Illa tempestate misit rex Assyriorum Thartam & Rabsacem de Lachis &cæt. Qui cùm ascendissent, vocauerunt regem &cæt. Misit autem Esaias filius Amos ad Ezechiam dicens, &cæt. Cui exprobrasti, & quem blasphemasti? Contra quem exaltasti vocem tuam, & eleuasti in excelsum oculos tuos? contra sanctum Israel. Per manum nuntiorum tuorum exprobrasti Domino & dixisti.

סנחריב וגו׳ ׳ שמנה שנים בין גלות ראשונה לשנייה ׳ ושמנה שנים שהה בין גלות שנייה לשלישית ׳ ועוד שהה שמנה שנים ועלה על יהודה לקיים מה שנ׳ כעת הראשון הקל ארצה זבולון וארצה נפתלי האחרון הכביד וגו׳ : אמר ר׳ יהושע בן קרחה טעות גדול טעה סנחריב ׳ אחרי הדברים והאמת האלה וגו׳ באותה שעה שלח תרתן לאשדוד בשנת בא תרתן אשדודה וגו׳ שטף עמוני׳ ומואבים שהיו מסייעין אותו כשצר על שמרון ג׳ שני׳ לקיים מה שנ׳ ועתה דבר ה׳ לאמ׳ בשלש שנים כשני שכיר וגו׳ ׳באותה שעה וישלח מלך אשור את רב שקה וגו׳ ויצא אליו אליקי׳ בן חלקיהו אשר על הבית וגו׳ ויבאו עבדי המלך חזקיהו אל ישעיהו ויאמר אליהם ישעיהו וגו׳ הנני נתן בו רוח ושמע שמועה וגו׳ מה שמועה שמע וישמע אל תרהקה מלך כוש וגו׳ :

שטף שבנא הסוכן וסיעתו והלך לכוש ונטל חמדרת כל הארצו׳ ובא לו לירושלם לקיים מה שנ׳ יגיע מצרי׳ וסחר כוש וגו׳ יגיע מצרי׳ זה חיל פרעה מלך מצרים׳ וסחר כוש זה תרהקה מלך כוש ׳ וסבאים אנשי מידה אלו חיילות שלהן ׳ עליך יעבורו זו ירושלם׳ ולך יהיו כבר מושלמין לך ׳ אחריך ילכו זה חזקיהו ׳ בזיקים יעבורו זו בכיר׳ ומנקיא ׳ אליך ישתחוו ואליך יתפללו הן נותני׳ שבחו של הקב״ה בתוכך ואומרי׳ אך בך אל וגו׳ :

באותה שעה וישלח מלך אשור את תרתן ואת רב שקה וגו׳ ויקראו אל המלך וגו׳ וישלח ישעיהו בן אמוץ וגו׳ זה הדב׳ וגו׳ את מי חרפת וגדפ׳ וגו׳ ביד מלאכיך וגו׳

Ego fodi & bibi aquas alienas &c. Factum est igitur, in nocte illa venit angelus Domini &c. Cuncti autem reges redimiti erant coronis in suis capitibus. Porrò ante stragem hanc Sennacherib ægrotauit Ezechias tribus dieb. Ac dies tertius morbi eius, iuxta R. Iose, incidit in hanc cladẽ Sennacherib, stetitq; illi sol, quemadmodum steterat patri Achaz. hoc enim testatur Scriptura, Ecce ego reduco vmbrã graduum per quos descenderat in horologio Achaz &cæt. Eodem die decem stationes percurrit Sennacherib. Venit in Aiath. transibit in Magron, apud Magmas commendauit vasa sua. transierũt cursim. Migrauit Madmena &c. Hinni voce tua &c. Adhuc dies est, vt in Nobe stetur. Sic enim inuenias Esaiam dicẽtem, isto die Sennacherib decẽ profectiones confecisse. Vndecimo anno Iubilei, anno quarto hebdomadæ ascẽdit Sennacherib, vt ex eodem Esaia colligitur. Tibi (inquit) hoc esto signũ. Comede hoc anno quæ sponte nascuntur, & in anno secundo pomis vescere. Nam ascendit in benedictione Paschæ, vt non potuerint seminare & comederint germina, quæ sponte nascuntur. Anno autem secundo poma siue fructus per se è radicibus pullulantes. nam truncos arborum exciderunt. Anno verò quarto seminarũt & messuerunt, plantarunt vineas, & vuas earum comederũt. Ex quibus intelligitur, de hebdomade vnum duntaxat annum superfuisse. Post cladem Sẽnacherib Ezechias liberos dimisit milites qui se vinctos dediderant & religionem atq; regnum Dei sponte amplexi fuerant, ad implendum alterum Esaiæ oraculum, In illa die erunt quinq; ciuitates loquentes lingua Chanaan, & iurantes per Dominum exercituum. Quin & profecti ædificarũt altare, & Deo cæli super illud obtulerunt holocausta, iuxta eundem Esaiam. In die illa erit altare Domini in medio terræ Ægypti, & titulus Domini iuxta terminum eius. Præterea numine adorato precati sunt versus Ierusalẽ. Sic enim idem Esaias alio loco, Ad te adorabunt, & ad te deprecabuntur. Ante aduẽtũ Sennacherib obthurauit Ezechias aquas Gion. hinc illud, Inito cum principibus consilio, virisque primariis, obthurauerunt cunctos fontes & riuũ, qui fluebant in medio terræ, dicentes, Ne veniant reges Assyriorum, & inueniant aquarum abundantiam. Erat autẽ annorum 25 cùm regnare inciperet, & viginti nouem annis regnauit in Ierusalem.

Caput

אני קרתי וגו׳ ויהי בלילה ההוא וגו׳ וכולן מלכים
קשורי כתרים בראשיהן׳ לפני מפלתו של סנחריב
חלה חזקיהו שלשה ימים : רבי יוסי או׳ יום שלישי
לחוליו של חזקיהו היתה מפלתו של סנחריב ועמדה
לו חמה כשם שעמדה לו לאחז שנאמר הנני משיב
את צל המעלות וגו׳ בו ביום נסע סנחריב עשר מסעו׳
בא על עיית וגו׳ עברו מעברה וגו׳ נדדה מדמנה וגו׳
צהלי קולך וגו׳ עוד היום בנוב לעמוד׳ שתמצא אומר
בו ביום נסע עשר מסעו׳ : באחת עשרה ביובל בשנה
הרביעית בשבוע עלה סנחריב וכן הוא או׳ וזה לך
האות אכול השנה ספיח וגו׳ שעלה בפרס הפסח
ולא יכלו לזרוע ואכלו ספיחים ובשנה השנית שחיס
שנדעו הלגיונות האילנות ובשנה הרביעית זרעו
וקצרו וגו׳ מלמד שלא נשתייר בשבוע אלא שנה
אחת : לאחר מפלתו של סנחריב עמד חזקיה ופטר
את האולכוסין שבאו עמו בקולרין וקבלו עליהם
מלכו׳ שמים לקיים מה שנאמר ביום ההוא יהיו חמש
ערים מדברות שפת כנען וגו׳ הלכו ובנו מזבח והיו
מקריבין עליו עולות לשם שמים שנאמר ביום ההוא
יהיה מזבח לה׳ וגו׳ והיו מתפללין ומשתחוין אל
ירושלם שנאמר אליך ישתחוו ואליך יתפללו :
קודם ביאתו שלסנחריב סתם חזקיה את מימי גיחון
שנ׳ ויועץ עם וגו׳ הוא חזקיה סתם את מוצא וגו׳ בן
עשרים וחמש שנה חזקיהו במלכו וגו׳ :

Caput 24.

DVODECIM annorũ erat Manasses cũ regnare cœpisset &c. Anno regni 22 abductus est captiuus Babylonẽ cũ idolo Michæ. Sic enim prædictum, Posueruntque sibi filij Dan sculptile & Ionathan filium Gersom &c. vsq; ad diem captiuitatis terræ. Postquam autem coangustatus est, orauit dominum Deum suum & egit pœnitentiã valde coram Deo patrum suorum &c. Reperitur scilicet egisse pœnitentiam 33 annis ante suum obitum. Viginti trium erat annorum Amon, cum regnare cœpisset & duobus annis regnauit in Ierusalem. fecitq; malum in conspectu Domini, sicut fecerat pater eius, & multò maiora deliquit lege ex Israel consumpta & incensa. Octo annorum erat Iosias cum regnare cœpisset & triginta & vno annis regnauit in Ierusalem. fecitque quod erat rectum in conspectu Domini. Anno decimo octauo regni sui mundata iam terra & templo Domini, misit Saphan filium &c Eodem anno inuentus est liber legis in domo Domini, qui & erat principium Iubilei. Eodem Iosias refecit templum. Atq; ita lapsi sunt ducenti octodecim anni, ex quo Ioas illud restaurauit ad hanc vsque reparationem. Ideo autẽ tempore Ioas tam citò refectum est, post Salomonem, quoniam Athalia impia & filij eius illud ruperant. Eodem anno Iosias agitauit pœnitentiam, nec habuit ante se regem similẽ, qui sic conuerteretur ad Dominum &c. Iosias recõdidit arcam. Sic enim scriptum. Leuitis quoq; ad quorum eruditionem omnis Israel sanctificabatur Domino, locutus est, Ponite arcã in sanctuario templi &c. Diebus eius ascendit Pharao Necho rex Ægypti contra regem Assyriorum ad flumen Eufratem. Et abiit rex Iosias in occursum eius. At ille missis ad eum nuntijs ait, Quid mihi & tibi rex Iuda? Noluit Iosias reuerti, sed præparauit contra eum bellum. Itaq; vulneratus dixit pueris suis, vt se educerent de prælio. Qui transtulerunt eum & asportauerunt in Ierusalem, vbi & mortuus est & sepultus in Mausoleo patrum suorum. Vniuersus autem Iuda & Ierusalẽ luxerũt eum, Ieremias maxime, cuius omnes cantores vsq; in præsentem diem lamẽtationes super Iosiam replicant. De eo lamẽtatus est, spiritus naris nostræ christus Domini captus est in retib. suis, de quo dicebamus, In vmbra tua viuemus inter gẽtes. Tulit ergo populus terræ Ioachaz

פרק כד

בן שתים עשרה שנה מנשה במלכו וגו׳ בשנת כ״ב למנשה גלה מנשה לבבל ופסלו של מיכה עמו שנ׳ ויקימו להם בני דן את הפסל וגו׳ עד יום גלות הארץ ׳ וכהצר לו חילה את פני ה׳ וגו׳ נמצא מנשה עשה תשובה ל״ג שנה לפני מיתתו: בן עשרי׳ ושלש שנה אמון במלכו ושתי שנים וגו׳ ויעש אמון הרע וגו׳ כי הוא אמון הרבה אשמה וגו׳ בער תורה מישרא׳ בן שמנה שנים יאשיהו במלכו ושלשי׳ ואחת שנה מלך בירושלם וגו׳ בשנת שמנה עשרה שנה וגו׳ אותה שנה נמצא ספר תורה בבית ה׳ ואותה שנה היא היתה תחילה של יובל׳ ואותה שנה בדק יאשיהו את הבית: הרי מאתים ושמנה עשרה שנה משבדקו יואש ועד שבדקו יאשיהו ׳ ולמה נבדק מהרה בימי יואש כי עתליה המרשעת בניה פרצו את בית ה׳ וגו׳ ואותה שנה עשה יאשיהו תשובה וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר שב וגו׳: יאשיהו גנז הארון שנאמר ויאמר ללוים המבצרים לכל ישראל הקדושים לה׳ תנו את ארון הקודש וגו׳ ׳ בימיו עלה פרעה נכה מלך מצרים וגו׳ וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך וגו׳ ולא הסב יאשיהו וגו׳ ויורו המורים למלך יאשיהו וגו׳ ויעבירוהו עבדיו וגו׳ ועליו קונן ירמיהו רוח אפינו משיח ה׳ נלכד בשחיתותם וגו׳ ויקח כל העם וגו׳ ׳

בן

chaz. Viginti 3 annorũ erat Ioachas cùm regnare cœpisset, & tribus mensib. regnauit in Ierusalem. Vinxitq; eum Pharao Necho, & regem constituit Eliachim filium Iosiæ fratrem eius pro patre suo. viginti quinq; annorũ erat cùm regnare cœpisset, & vndecim annis regnauit in Ierusalẽ &c. Sic reperitur Ioachim natu grandior quàm frater Ioachaz, 2 annis. Initio regni Ioachim filij Iosię regis Iuda Ieremias propheta ad vniuersum Iuda & Ierusalem concionatus est. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel, conuertimini quæso, quisq; à via sua mala, & à prauitate operum vestrorum &c. sæpius enim eos redarguit. Cumq; minimè resipiscerent, rursum est cõcionatus, adiecta vaticinatione, Nisi audieritis, sic dicit Dominus exercituum, ponam domũ istam sicut Silo, &c. Principio regni Ioachim filij Iosię regis Iuda, Hęc dicit Dominus ad me, Fac tibi vincula & catenas &c. Ego feci terram & homines, & omnia quæ in ea sunt, dediq; ea in manu Nabugdonozor regis Babylonis serui mei, & seruient ei omnes gentes, & filio eius, & filio filij eius. Gens autẽ & regnum, quod non seruierit Nabugdonozor regi Babylonis, visitabo super gentem illam &c. Tum Ioachim Vriam interfecit. nam scriptum, Eduxeruntq; Vriam de Ægypto, & adduxerunt eum ad regem Ioachim, & percussit eum gladio, proiecitq; cadauer eius in sepulchra vulgi ignobilis &c. Qualia fuerat vaticinatus Vrias, talia vociferabatur & inculcabat Ieremias. Verùm manus Aichan filij Saphan fuit cum Ieremia, &c. Quarto anno Ioachim, Nabugdonozor rex Babylonis percussit Pharaonem Necho. Hinc illud, Factum est verbum Domini ad Ieremiã prophetam contra gentes in Ægypto aduersus exercitum Pharaonis Necho regis Ægypti, qui erat iuxta fluuiũ Eufratem in Charchamis, quẽ percussit Nabugdonozor rex Babylonis anno 4 Ioachim filij Iosię regis Iuda. Anno 1. subegit Nabugdonozor Niniuẽ, secundo ascendens in Iudæã subiugauit Ioachim, factusq; est Ioachim illi seruus annis tribus, & rursum rebellauit contra eum. Et vltrà non addidit rex Ægypti, vt egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex Babylonis à riuo Ægypti, vsq; ad fluuiũ Eufratem omnia, quę fuerant regis Ægypti. Anno quarto Ioachim obsignata est sententia iudicij Israel, vt abducerentur in captiuitatem Babylonicam, & vt Ierusalem biberet calicem vini furoris.

Caput

בן עשרי׳ ושלש שנה יהואחז במלכו ושלשה חדשים
מלך בירושלם ׳ ויאסרהו מלך מצרים וימלך מלך
מצרים את אליקים אחיו וגו׳ : בן עשרים וחמש שנה
במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם וגו׳ נמצא
יהויקים גדול מאחיו שתי שנים : בראשית ממלכות
יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה אמר ירמיה הנביא
לכל יהודה וירושלם כה אמר ה׳ צבאות אלהי ישראל
שובו נא איש מדרכו הרעה ומרוע מעלליכם וגו׳
שהוכיחן פעמים רבו׳ ולא שמעו וחזר ונתנבא עליהם
ואם לא תשמעו כה אמר ה׳ ונתתי את הבית הזה
כשילה וגו׳ : בראשית ממלכת יהויקי׳ בן יאשיהו מלך
יהודה וגו׳ כה אמר ה׳ עשה לך מוסרות וגו׳ כה אמר
ה׳ צבאות אלהי ישראל אנכי עשיתי את הארץ וגו׳
ואני נתתי את כל הארצות האל ביד נבוכדנצר מלך
בבל עבדי וגו׳ ועבדו אתו וגו׳ והיה הגוי והממלכה וגו׳
באותה שעה הרג יהויקים את אוריה שנאמר ויוציאו
את אוריה ממצרים ויביאהו אל המלך וימיתהו בחרב
וגו׳ ׳ וכשם שנתנבא אוריה כך נתנבא ירמיה אלא אך
רק אחיקם בן שפן וגו׳ אשר היה דב׳ ה׳ אל ירמיה הנביא
על הגוים במצרים על היל פרעה נכה וגו׳ : שנה
ראשונה כבש נינוה שנייה עלה וכבש את יהויקים
ויהי לו יהויקים עבד שלש שנים וגו׳ ולא יסף מלך
מצרים לצאת וגו׳ בשנת ארבע ליהויקים נתחתם גזר
דינן של ישראל לגלות ועל ירושלם לשתות את
כוס יין החמה :

Caput 25.

ANNO tertio regni Ioachim regis Iuda venit Nabugdonozor rex Babylonis Ierusalem & obsedit eam, & tradidit Dominus in manũ eius Ioachim regem Iudæ. Ita quidem Daniel. At Ieremias prodit, quartum annum Ioachim filij Iosię regis Iuda fuisse annum primum Nabugdonozoris. locus ergo Danielis sic exponendus. Anno tertio rebellionis Ioachim venit Nabugdonozor &c. Sic alio loco, vbi Ieremias annum septimum Nabugdonozoris, liber Regum habet, annum octauum, quoniam idem annus erat octauus & septimus, octauus regni Nabugdonozoris & septimus à subacto Ioachim. Est etiam notandum loco jam citato Danielis, Ioachim traditum in manum Nabugdonozoris & tamen Ieremias, Sepultura (inquit) asini sepelietur. Præterea alio Scripturæ loco dicitur vinctus fuisse compedibus. Nempe vinctus quidem fuit, at mox in vinculis interijt, indeque raptatus & obiectus bestijs ad implendum, quod ex Ieremia commemoratum est. Transtulit Ierusalem & vniuersos principes & omnes fortes exercitus decem millia in captiuitatem, de Iuda tria millia, & de Beniamin & reliquis tribubus septem millia, omnes viros fortes & bellatores. Atqui qualis esse possit fortitudo in viris in captiuitatem abactis? Item quod bellum gerere possint homines compedibus vincti, & in vinculis positi? Est igitur sensus, omnes fortes, fortitudine scilicet legis, sic enim loquitur Scriptura. Benedicite Domino omnes angeli eius potentes siue fortes robore. Bellũ aũt gerebant, quoniam se vltrò citroque exercebant in prælijs legis, de quibus legitur. Vnde dicitur in libro bellorum Domini. Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnon. In eo quod sequitur in historia Regum. Transtulit etiam artifices & inclusores mille viros, fortes terræ, artifices appellantur Heres à silendo, quòd vno loquente tacerent reliqui, inclusores autem Masgher à claudendo, quòd ab ipsis sedentes auditores docerentur, metaphora, qua scriptũ, Aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit. Deniq; fortes terræ sunt nobiles de tribu Iuda & Bẽiamin, de quib. scribitur. hoc dicit dñs Deus Israel. Sicut ficus hę

bonæ

פרק כה

בשנת שלש למלכות יהויקים מלך יהודה בא נבוכדנצר מלך בבל על ירושלם ויצר עליה: איפשר לומ׳ כן והלא הוא מלך בשנת ארבע ליהויקי׳ ומה ת״ל בשנת שלש ליהויקי׳ לא שנת שלש למרדו׳ במקרא אחד הוא אומר בשנת שבע ובמקרא אחר הוא או׳ בשנת שמנה מה ת״ל שנת שבע ומה ת״ל שנת שמנה שנת שמנ׳ משמלך ושנת שבע לכיבוש יהויקים׳ ויתן ה׳ בידו וגו׳ ובמקום אחר הוא או׳ קבור׳ חמור וגומ׳ ובמקום אחר הוא אומר ויאסרוהו בנחשתי׳ וגו׳ אלא מלמד שכיון שאסרו מיד מת באיסוריו והוציאו ונררג לקי׳ מה שנ׳ סחוב והשלך וגו׳ והגלה את ירושלם ואת השרים וגו׳ עשרת אלפים גולה יהודים נפש שלשת אלפים וגו׳ ומבנימין ושאר שבטים שבעת אלפים הכל גבורי עושי מלחמה׳ וכי מה גבור׳ בבני אדם המהלכין בגולה ומה מלחמה עושין בני אדם הזקוקין בזיקין ונתונים בשלשלאות אלא הכל גבורי תורה שנאמר ברכו ה׳ מלאכיו גבורי כח וגו׳ עושי מלחמה שהיו נושאין ונותנין במלחמתה של תורה שנאמר על כן יאמר בספר מלחמות ה׳ את והב וגו׳׳ ומתוכן החרש והמסגר אלף חרש שאחד מדבר והכל שותקין׳ מסגר שהכל יושבין לפניו ולמידין ממנו כענין שנאמ׳ ופתח ואין סוגר וסגר ואין פותח׳ אילי הארץ לו חורי יהודה ובנימי׳ ועליהן הכתוב אומר כה אמר ה׳ כתאני׳

bonæ, sic cognoscam transmigrationem Iuda, &c. Octo annorum erat Iechonias cùm regnare cœpisset, & trib. mensibus & decem dieb. regnauit in Ierusalem. Alio loco scribitur octodecim annorum fuisse cùm regnum suum auspicaretur, & tribus mensibus regnasse in Ierusalem. Quid ergo sentiendum? Certè 8 annorũ erat cùm regnauit (cũ patre). At postquã regnasset, octauum decimũ agebat, quãdo obsignata est iudicij sententia vt abduceretur in captiuitatem, dicente Nabugdonozor, è prauo cane catulus probus non nascitur. In medio Iubilei migrauit Ieoiacin, anno 4 hebdomadæ, vt notat Scriptura his verbis. Cumq; anni circulus volueretur misit Nabugdonozor rex nuntios, qui & abduxerunt eum in Babylonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini, i. arca. Regem verò constituit Mathanian patruum eius super Iudam & Ierusalẽ quẽ nominauit Sedechiam. Viginti & vnius anni erat Sedechias, cùm regnare inciperet &c. Factũ est anno illo in principio regni Sedechiæ regis Iuda, in anno quarto, mense quinto; dixit ad me Ananias filius Azur propheta &c. Hęc dicit Dominus exercituum Deus Israel. Contriui iugum regis Babylonis: adhuc duo anni erunt & ego referri faciam ad locũ istum &c. In hanc falsam prophetiã adductus est Ananias occasione Ieremiæ sic de Elam ipso præsenti vaticinãti. Hęc dicit Dominus exercituũ. Ecce ego confringam arcũ Elam sumam fortitudinẽ eorum &c. Mortuus est Ananias propheta anno illo mense septimo. Et hæc verba libri quẽ misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis & ad sacerdotes &c. Babylonem. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel omni transmigrationi, quam transtuli de Ierusalem Babylonem. Ædificate domos & habitate, plantate hortos & comedite fructum eorum. Accipite vxores & generate filios & filias, & date filijs vestris vxores, & filias vestras date viris & pariant filios & filias & multiplicamini ibi, & nolite esse pauci numero, & quærite pacem ciuitatis, ad quam transmigrare vos feci, & orate pro ea ad Dominum, quia in pace illius erit vobis pax. Et postea cùm cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos, & suscitabo super vos verbum meum bonum, & reducam vos ad locum istum.

Anno quarto regni, Sedechias descendit Babylonem, comitatus suis principibus, vt sibi conciliaret

הטובות האלה כן וגו׳ בן שמנה שנים יהויכין במלכו
ושלשה חדשי׳ ועשרה ימי׳ מלך בירושלם ׳ ובמקום
אחר הוא אומר בן שמנה עשרה שנה יהויכין במלכו
ושלשה חדשים מלך בירושלם ׳ מה ת״ל שמנה ומה
ת״ל שמנה עשרה בן שמנה כשמלך ומשמלך שמנה
עשרה לכשנחתם גזר דינו לגלות ועליו אמר
נבוכדנאצר מכלבא בישא גורא טבא לא נפיק ׳ בחצי
היובל גלה יהויכין ׳ בשנה הרבעית בשבוע וכן הוא
או׳ ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנאצר ויבא
בבלה עם כלי חמדת בית ה׳ ואלו הן כלי חמד רב
בית ה׳ זה הארון ׳ וימלוך מלך בבל את מתניה דודו
ויסב את שמו צדקיהו ׳ בן עשרים ואחת שנה צדקיהו
במלכו וגו׳ ויהי בשנה ההיא בראשית ממלכת צדקיהו
מלך יהודה בשנה הרביעית בחדש החמישי אמר אלי
חנניה בן עזור הנביא וגו׳ כה אמר ה׳ צבאות לאמר
שברתי את עול מלך בבל בעוד שנתים ימים אני
משיב וגו׳ : מי הטעה את חנניה נבואה שנתנבא
ירמיה הנביא על עילם לעיניו שאמר כה אמר ה׳ הנני
שובר את קשת עילם ראשית גבורתם : וימת חנניה
הנביא בשנ׳ ההיא בחדש השביעי ׳ ואלה דברי הספר
אשר שלח ירמיהו הנביא מירושלם וגו׳ כה אמר ה׳
צבאות אלהי ישראל לכל הגולה וגו׳ בנו בתים ושבו
וגו׳ קחו נשים והולידו בני׳ ובנות וגו׳ ודרשו את שלום
העיר וגו׳ ואו׳ לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקוד
אתכם וגו׳ : בשנה הרביעית לצדקיהו ירד להקביל

gratiam Nabugdonozor regis Babylonis. Deinde rediit Ierosolymam in regnum suum.

Caput 26.

FACTVM est tricesimo anno, in quarto, in quinta mensis verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi in terra Chaldęorū &c. Triginta hi anni sumuntur ab eo tēpore, quo repertus est liber in domo Domini. Et veni ad transmigrationem ad aceruum nouarum frugum, ad eos qui habitabant iuxta flumē Chobar, & sedi vbi illi sedebāt, & mansi ibi septem diebus, mœrens in medio eorum. Post septem dies Ezechieli dictū est, Et tu dormies super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates domus Israel super eo numero dierum quibus dormies super illud & assumes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorū numero dierum, trecentos & nonaginta dies, & portabis iniquitatem domus Israel. Docebatur Israelitas prouocasse iram Domini ab ingressu in terram Chanaan, quousq; ex ea demigrarent per 390 annos integros. Et cùm compleueris hæc, dormies super latus tuum dextrum secundo & assumes iniquitatē domus Iuda 40 diebus. Diem pro anno, diem inquam pro anno dedi tibi. Significabatur domū Iuda irritasse Dominum contra se 40 annis, postquam exulatum abductæ essent decem tribus, donec vastaretur Ierusalem. Qui anni omnes sunt 430. Et factum est anno sexto, sexto mense, quinta mensis, ego sedebam in domo mea & senes Iuda sedebant coram me. Indicat illum annum fuisse intercalarem ac tredecim habuisse menses. Et cecidit ibi super me manus domini Dei. Tum Deus Ezechieli mōstrauit gloriam maiestatis suæ recedentem de medio ædis siue templi. Et eleuantia Cherubim alas suas exaltata sunt à terra coram me. Et stetit in introitu portæ domus Domini orientalis, & gloria Dei Israel erat &cæt. Et ascendit gloria Domini de medio ciuitatis, stetitq; super montem, qui est ad Orientem vrbis, & spiritus leuauit me, adduxitq; in Chaldęam, & sublata est à me visio. Illic reperies decem Domini ab æde sacratissima profectiones. Et factū est anno 7, quinti mensis decimo die. Venerunt viri de seniorib. Israel vt interrogarent Dominū & sederūt coram me. Et factus est sermo Domini ad me dicēs, Fili hominis, loquere senioribus Israel, & dices ad eos. Hæc dicit Dominus Deus. Nunquid ad interrogandum me vos venistis &cæt.

UNIV.- UND LANDESBIBLIOTHEK HALLE

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0104-3

פני נבוכדנצר מלך בבל בבבל ושריה עמו וחזר ובא
לו למלכותו לירושלם :

פרק כו

ויהי בשלשים שנה וגו׳ היו שלשים שנה משנמצא
הספר בית ה׳ ברביעי בחמשה לחדש וגו׳ היה
היה דבר ה׳ וגו׳ ואבא אל הגולה תל אביב וגו׳ ואשב שם
שבעת ימים משמים בתוכם ׳ לאחר שבעת ימים נאמ׳
לו ואת׳ שכב על צדך וגו׳ ואני נתתי לך את שני עוונם
וגו׳ מלמד שהיו ישרא׳ מכעיסין לפני הקב״ה משנכנסו
לארץ ועד שיצאו ממנה שלש מאות ותשעים שנה ׳
וכלית את אלה ושכבת על צדך הימני וגו׳ מלמד שהיו
בית יהודה מכעיסין לפני הקב״ה משגלו עשרת שבטי׳
ועד שחרבה ירושלם ארבעים שנה נמצאו כולם ד׳
מאות ושלשים שנה : ויהי בשנה הששית בששה
לחדש אני יושב בביתי וגו׳ מלמד שהיתה אותה שנה
מעוברת : ותהי עלי שם יד ה׳ באותה שעה הראהו
המקום ליחזקאל כבוד השכינה שמסתלק מתוך
הבית ׳ וישאו הכרובי׳ את כנפיהם וירומו מעל הארץ
וגו׳ : ואו׳ ויעל כבוד ה׳ מעל תוך העיר וגו׳ אתה מוצא
אותם עשר מסעות לשכינה ׳ ויהי בשנה השביעית
בחמישי בעשרים לחדש באו אנשים מזקני ישרא׳ וגו׳
ויהי דבר ה׳ אלי לאמר בן אדם דבר אל זקני ישראל
לאמר הלדרוש אותי וגו׳ התשפוט אותם וגו׳ באותה

Tunc percussit rex Sedechias fœdus cum omni populo in Ierusalem &c. vt dimitteret vnusquisque seruum suũ &c. liberos, & nequaquam dominarentur eis, id est, Iudæo & fratri suo. Audierunt igitur & dimiserunt, sed reuersi sunt deinceps, & retraxerunt seruos suos & ancillas suas, quos dimiserant liberos &c. Et paulo pòst. Non obseruarunt verba fœderis, quibus assensi sunt in conspectu meo, vitulum, quem consciderunt in duas partes, & cuius inter diuisiones transierunt principes Iuda &c. sicque rebellarunt contra Dominum. Nam hæc & huiusmodi commemorat propter rebellionem. Tunc (igitur) rebellauit Sedechias contra Babylonium regem & sese adiunxit Ægypti regibus. Hic obserua; omnia in Israele siue decem tribubus & Iuda siue duabus tribubus paria reperiri. Illi societatem cum Ægyptijs regibus inijsse leguntur. Isti similiter. Illi tribus diuersis exilijs exportati è sua terra, isti totidem exilijs abacti in alienam. Illi triennium obsidionem Assyriorum sustinuerunt, antequam caperentur, isti tribus annis à Babylonijs circumsessi sunt, donec expugnaretur ciuitas. Illi esitarunt carnem filiorum suorum & filiarum, isti explere famem, eodem nefando cibi genere coacti sunt. Eiusmodi profectò est, quod propheta prædixerat, In via sororis tuæ ambulasti, & dabo calicem eius in manu tua. Anno octano Sedechiæ regis Iuda venit exercitus regis Babylonis contra Ierusalem. Et exercitus Pharaonis egressus est de Ægypto, & audientes Chaldæi, qui obsidebant Ierusalem, huiuscemodi nuncium, recesserunt ab Ierusalem. Exercitus autem Pharaonis vastata Gaza redijt in Ægyptum. Factum est verbum Domini ad Ezechielem anno nono, mensis decimi die decimo dicens, Fili hominis scribe tibi nomen huius diei, in quo confirmatus est rex Babylonis aduersus Ierusalem hodie, id est, die decimo mensis Teuet siue Decembris. Anno decimo, duodecimo die mensis decimi factum est verbum Domini ad me dicens, Fili hominis, pone faciem tuam contra Pharaonem regem Ægypti & propheta de eo, & de Ægypto vniuersa loquere. Illo tempore Ecce Ananeel filius Sellum patruelis Ieremiæ ad eum venit, dicens, Eme tibi agrum meum qui est in Anathoth in terra Beniamin. Tibi enim competit ex propinquitate, vt emas &c. Et factũ est vndecimo anno, primo mē

שעה כרת צדקיהו ברית את כל העם וגו׳ לשלח איש
את עבדו וגו׳ וישובו אחריכן וישיבו וגו׳ ואו׳ העגל אשר
כרתו לשני׳ ויעברו בין בתריו ׳ למרוד במקו׳ ׳ שתמצ׳
או׳ אלו ואלו מתוך מרד : באותה שעה מרד צדקיהו
במלך בבל והלך וסמך על מלכי מצרים ׳ כשתמצא
לומר אלו נסמכו על מלכי מצרים ואלו נסמכו על
מלכי מצרים ׳ אלו גלו שלש גליות ואלו גלו שלש
גליו׳ אלו עשו ג׳ שנים במצורה ואלו עשו ג׳ שנים
במצורה׳ אלו אכלו בשר בנים ובנות ואלו אכלו בשר
בני׳ ובנות ׳ וכן הוא אומר בדרך אחותך הלכת ונתתי
כוסה בידך וגו׳ בשנה השמינית לצדקיהו בא חיל מלך
בבל על ירושלם וגו׳ וחיל פרעה יצא ממצרים וגו׳
וחיל פרעה שטף עזה וחזר למצרים : ויהי דבר ה׳
אלי בשנה התשיעית בעשירי בעשור לחדש לאמר׳
בן אדם כתוב לך את שם היום בעצם היום סמך מלך
בבל על ירושלם ׳ בעצ׳ היום הזה בעשר׳ בטבת בשנה
העשירי׳ בעשירי בשנים עשר לחדש היה דבר ה׳ אלי
לאמר ׳ בן אדם שים פניך אל פרעה מלך מצרים
והנבא עליו על מצרים כלו אותו הזמן הנה חנמאל
בן שלום דודך בא אליך לאמר קנה לך את שדי אשר
בענתות אשר בארץ בנימן כי לך משפט הירושה
לקנות ויבא חנמאל בן דודי בדבר ה׳ אל חצר המטרה
ויאמר אלי קנה לך את שדי אשר בענתות אשר בארץ
בנימן כי לך משפט הירושה ולך הגאולה קנה לך
ואדע כי דבר ה׳ הוא ׳ ויהי באחת עשרה שנה בראשון

die septimo verbum Domini ad Ezechielem dicens, Fili hominis brachium Pharaonis regis Ægypti confregi & ecce non est obuolutum, vt restitueretur ei sanitas. Itẽ ad eundem factum verbum Domini anno eodem vndecimo, primo die mensis tertij, dicens. Fili hominis, dic Pharaoni regi Ægypti & populo eius. Cui similis factus es in magnitudine tua? Rursum vndecimo anno, primo mensis dicens, Fili hominis pro eo quod dicit Tyrus de Ierusalem, Euge confractæ sunt portæ populorum, conuersa est ad me. implebor. deserta est. propterea hæc dicit Dominus &c. Die tertio mensis Tizri siue Septembris, die quinquagesimo secundo ab æde diruta, interfectus est Godolias filius Ahicam filij Saphan, itemque Iudæi, qui cum ipso erant in Maspha. Reliqui profecti sunt in Ægyptum, secum trahentes Ieremiam & Baruch. Anno duodecimo, decimo mense quinta mensis transmigrationis, venit ad Ezechielem, qui fugerat de Ierusalem, dicens, Vastata est ciuitas. Eodem anno, mensis duodecimi die primo factum est verbum Domini ad eundem dicens. Fili hominis, assume lamentum super Pharaonem regem Ægypti, & dices ad eum. leoni gentium assimilatus es. Eodem duodecimo anno, sed decima quinta mensis, factum est quoque verbum Domini ad Ezechielem dicens, Fili hominis, cane carmen lugubre super multitudinem Ægypti, & detrahe eam in terram, cum his qui descendunt in lacum. Tumque monstratum est Ezechieli exteras nationes addici puteo interitus. Anno decimo tertio Nabugdonozoris tradita est in manum eius Tyrus, & quadam veluti inundatione raptauit vniuersos Iudæos, qui in ea, itemque apud Ammonitas, Moabitas, vicinasque regiones exulabant, ad septingentos quadraginta quinque. Anno vicesimo septimo imperij, Nabugdonozor Ægyptum occupauit, cepit multitudinem eius, deprædatus est manubias eius, diripuit spolia eius & ea in mercedem exercitui data, transtulit Ieremiam & Baruc Babylonem. Vicesimo quinto anno transmigrationis nostræ, exordio anni, decima mensis, 14 anno postquã percussa est ciuitas,

facta

בשבעה לחדש היה דבר ה׳ אלי לאמר בן אדם את
זרוע פרעה מלך מצרים שברתי וגו׳ ויהי באחת עשרה
שנה בשלישי באח׳ לחדש היה דבר ה׳ אלי לאמר בן
אדם אמור אל פרעה מלך מצרי׳ ואל המונו אל מי
דמית בגדלך ויהי בעשתי עשרה שנה באחד לחדש
היה דבר ה׳ אלי לאמר בן אדם יען אשר אמרה צור
על ירושלם האח נשברה דלתות העמי׳ נסבה אלי
אמלאה החרבה ׳ בשלשה בתשרי אחר חורבן הבית
נ״ב יו׳ נהרג גדליה בן אחיקם בן שפן והיהודי׳ אשר
היו במצפה ושאר הפליטה הלכה למצרים וירמיה
וברוך עמהן ׳ ויהי בשתי׳ עשרה שנה בעשירי בחמשה
לחדש לגלותנו בא אלי הפליט מירושלם לאמר
הוכתה העיר ׳ ויהי בשתי׳ עשרה שנה בשנים עשר
חדש באחד לחדש היה דבר ה׳ אלי לאמר בן אדם
שא קינה על פרעה מלך מצרים ואמרת אליו כפיר גוים
נדמית ׳ ויהי בשתים עשרה שנה בחמשה עשר לחדש
היה דבר ה׳ אלי לאמר בן אדם נהה על המון מצרים
והורידהו אותה שעה הראה ליחזקאל שהאומות נדונין
לבאר שחת ׳ בשנת עשרי׳ ושלש לנבוכד נצר נתנ׳ צור
בידו ושטף את כל היהודי׳ שהיו בעמון ומואב ובסביב׳
ארץ ישראל נפש שבע מאו׳ ארבעי׳ וחמש׳ ׳ בשנת עשרי׳
ושבע לנבוכדנצאר נתנ׳ מצרי׳ בידו נשא המונה ושלל
שללה ובז ביזה וחית׳ שכר לחילו והגלה ירמיהו וברוך
לבבל ׳ בעשרי׳ חמש שנה לגלותנו בראש השנ׳ בעשור
לחדש בארבע עשר׳ שנה אח׳ אשר הוכת׳ העיר בעצם

facta est super Ezechielem manus Domini & adduxit eum Ierosolymam in visionibus Dei. Illo die per visionem Ezechieli monstrauit Deus exemplum ædis siue templi futuris seculis ædificandi:

Caput 27.

ANNO nono regis Sedechiæ, mensis decimi die decimo venit Nabugdonozor rex Babylonis & omnis exercitus eius ad Ierusalem & obsedit eam. Vndecimo autem anno Sedechiæ mensis septimi die nono præualuit fames in ciuitate, nec erat panis populo terræ. Et rupta est ciuitas & omnes viri bellatores fugerunt & exierunt de vrbe nocte per portam, quæ est inter duplicem murum ad hortum regis. Porrò Chaldæi obsidebant in circuitu ciuitatem, & profecti viam solitudinis persecuti sunt regem, comprehenderuntque eum in planitie Iericho, & omnes bellatores, qui erant cum eo dispersi sunt & reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem duxerunt ad regem Babylonis in terram Emath, qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem Sedechiæ mactauit coram ipso, atque principes Iuda in Rablatha. Et oculos eius effodit, vinctumq; catenis adduxit Babylonem. reclusitque in custodiam vsque ad diem mortis suæ. Totis viginti octo diebus Nabugdonozor diruit & complanauit montem. Hinc illud, Mense quinto, septimo die mensis (ipse est nonus decimus annus regis Babylonis) venit Nabuzardan princeps exercitus in Ierusalem & succendit domum Domini &cæt. Alio tamen loco id contigisse dicitur decimo die mensis, decimo octauo anno Nabugdonozoris

sed

היום היתה עלי יד ה׳ ויבא אותי שמה אותה שעה הראה הקב״ה ליחזקאל במראה את תבנית הבירה לעתיד לבא:

פרק כז

ויהי בשנה התשעית למלך צדקיהו בעשירי בעשור לחדש בא נבובדנצר וכל חילו על ירושלם ויצר עליה ויבנו עלי׳ דיק סביב ותבא העיר במצור עד עשתי עשר׳ למלך צדקיהו בחדש השביעי בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר ולא היה לחם לעם הארץ ותבקע העיר וכל אנשי המלחמה ברחו ויצאו מן העיר לילה דרך שער בין החומותים אשר על גן המלך וכשדים על העיר סביב וילכו דרך הערבה וירדפו חיל כשדים אחרי המלך וישיגו את צדקיהו בערבות ירחו וכל חילו נפוצו מעליו: ויתפשו את המלך ויעלו אותו אל המלך בבל רבלתה בארץ חמת וידבר אותו משפטים וישחט מלך בבל את בני צדקיהו וגם את שרי יהודה שחט ברבלתה ואת עיני צדקיהו עור ויאסרהו בנחשתים ויביאהו מלך בבל לבבל ויתנהו בית הפקודות עד יום מותו: כל עשרים ושמונה יום היה מקרקר ושוע אל ההר וכן הוא אומר בחדש החמישי בשבעה לחדש היא שנת תשע עשרה שנה למלך נבוכד נצר מלך בבל ובמקום אחר הוא אומר בעשור לחדש ואומר בשנת י״ח למלך נבוכדנצר מה

ſed hæc ſic ſunt concilianda. Decimo nono anno à regno ſcilicet Nabugdonozoris cœpto dirutum eſt templum, decimo autem octauo à Ioachim ſubiugato. Item ſeptimo die menſis quinti, quoniam eo primùm ingreſſæ ſunt gentes illæ profanæ in templum, indeq; ſuſtulerunt mare, baſes, columnas, & ſequentibus duobus diebus, octauo ſcilicet & nono, cœptam die ſeptimo à fundamentis euerſionem continuarunt, donec dies ille (decimus) appelleret. Quare Ieremias, Adornate (inquit) ſuper eam bellum, conſurgite & aſcendamus in Meridie. Hei nobis, quia declinauit dies, quia inclinatæ ſunt vmbræ veſperi &c. tempore tenebricoſo ſuccenderunt tunc ignem, & decimo menſis exuſtum eſt. De qua ætate Moſes hæc commemorat. Scio enim figmentum eius, quod facturus ſit hodie &c. Et poſtea, Ego enim ſcio rebellionem tuam &c. Et mox, Noui enim quòd poſt mortem meam iniquè agetis & corrumpemini &c. Atq; hæc ſanè congruunt cum Sedechiæ & hominum illius ætatis factis. Nam de illis ſic ſcribitur. In regem quoq; Nabugdonozor rebellauit, qui adiurauerat eũ per Deum, & indurauit ceruicem ſuam &c. Sed & vniuerſi principes ſacerdotum & populus præuaricati ſunt &cæt. Mittebat autem dominus deus patrum noſtrorum ad illos per manum nuntiorum ſuorum, &c. At illi ſubſannabant nuncios Dei & paruipendebant ſermones eius & adduxit ſuper eos regẽ Babylonis & interfecit iuuenes &c. Vniuerſaq; vaſa domus Domini tam maiora quàm minora & theſauros templi &c. & exuſſit domum Domini & ædes regias, abducens in captiuitatem eos qui euaſerant gladium, Babylonem, vt cõpleretur ſermo Domini ex ore Ieremiæ, & celebraret terra ſabbata ſua &c. R. Ioſe non niſi quinquaginta & duos annos terram Iuda putat verſatã in ſolitudine, ita vt nullus per eam tranſiret, Id ex Ieremia colligit, Super montes aſſumam fletum & lamentum & ſuper caulas deſerti planctum &c. R. Ioſe, Septem (inquit) annis impleta eſt hæc Scriptura in terra Iſrael, Sulphur & ſal & combuſtio totum ſolum eius &c. Percuſſoſque eos rex Bubylonis, partim interfecit, partim in exilium abduxit de terra ſua, animas nimirum octingẽtas triginta duas de Iuda, tribus transmigrationibus quatuor mille ſexcẽtas Et de Beniam in & reliquis tribubus ſeptem millia captiuorum, qui migrarunt cum Iechonia.

Caput

ת״ל תשע עשרה ומה ת״ל י״ח אלא תשע עשרה משמלך
ושמנ׳ עשר׳ לכבוש יהויקים מה ת״ל בשבעה לחדש
ומה תלמוד לומר בעשור ואם נאמר בעשור למה
נאמ׳ בשבעה אמור מעתה בשבעה נכנסו גוים להיכל
ונטלו את הים ואת המכונות ואת העמודים והיו
מקרקרין בו שביעי שמיני ותשיעי עד שפנה היום
שנ׳ קדשו עליה מלחמה קומו ונעלה אוי לנו כי פנה
יום כי ינטו צללי ערב עם חשיכה הציתו בו את האור
והיה נשרף בעשור לחדש : ועל אותו הדור הוא או׳
כי ידעתי את יצרו וגו׳ ואו׳ כי אנכי ידעתי את מריך
וגו׳ כי ידעתי אחרי מותי כי השחת וגו׳ . וכן בצדקיהו
הוא או׳ וגם במלך נבוכדנצר מרד אשר השביעו וגו׳
גם כל שרי הכהנים והעם הרבו למעול וגו׳ וישלח ה׳
אלהי אבותינו וגו׳ ויהיו מלעיבים במלאכי אלהים :
ויעל עליהם את מלך בבל וגו׳ . וכל כלי בית האלהים
וגו׳ וישרף את בית ה׳ ואת בית המלך וגו׳ ויגל השארית
מן החרב אל בבל לכלו׳ דבר ה׳ מפי ירמיהו וגו׳ : רבי
יוסי או׳ חמשים ושתים שנה לא עבר איש ביהוד׳ שנ׳
על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאות מדבר וגו׳ . ר׳ יוסי
או׳ שבע שנים נתקיי׳ המקרא הזה בארץ ישרא׳ גפרית
ומלח שרפה כל ארצה וגו׳ : ויכה אותם מלך בבל
וימיתם ויגל יהודה מעל אדמתו . נפש שמנה מאות
שלשים ושנים שלש גליות ארבעת אלפים ושש
מאות . ומבנימן ומשאר השבטים שבעת אלפים
גולה שגלו עם יהויכין :

Caput 28.

ANNO secundo imperij Nabugdonozoris vidit Nabugdonozor somnium, & contritus est spiritus eius & somnus eius fractus est ei. Sic dici potest, nisi quod numerat Scriptura annos à templo euerso, vt & menses ab eo euerso. Et sic in Ieremia, Factum est verò anno tricesimo septimo transmigrationis Iechoniæ regis Iudæ, mense duodecimo, vicesima quinta die mensis, eleuauit Euilmerodach &c. Cùm alio Scripturæ loco legatur Vicesima septima die mensis. Quæ si velis conciliare, & inde aliquid certi discere, scito, vicesima quinta die mensis duodecimi Nabugdonozorem eius hostem excessisse è viuis & fuisse sepultũ: vicesima aũt sexta eum extraxit Euilmerodach de sepulchro & raptauit, quo ipsius decreta aboleret, vt impleretur quod de illo scriptum reliquerat Esaias, Tu autem proiectus es de sepulchro tuo, quasi stirps inutilis, pollutus &c. Die autem vicesima septima eduxit ipsum Iechoniam. Ac eo temporis articulo interijt Sedechias & de ipso hunc instituerunt planctum, Heu, qui mortuus est rex Sedechias bibens fęces omnium ætatum. Vt illud Ieremiæ constaret, Non morieris gladio, sed in pace morieris &c. Singulare humanæ miseriæ exemplũ. Nam intelligitur omnibus qui versantur in bnis, timenda esse mala, & contrà quotquot hærent in malis, ne desperent de bonis. Vnde quæso istud? Certe ex Iechonia & Sedechia. Nabugdonozor 45 annos imperauit. Euilmerodach eius filius 23. Balsazar ex filio isto nepos tres. Anno 1 Balsazaris regis Babylonis somnium vidit Daniel. Visionem vidi ego Daniel &c. Anno secundo regni Balsazar visio apparuit mihi. Ego Daniel, post id quod videram in principjo. Vidi autem & ecce aries &c. Et ecce hircus qui cucurrit &c. Anno tertio regni Balsazar &c. Balsazar rex fecit grande conuiuium optimatibus suis mille, coramque mille his vinum bibit. Præcepit ergo inter sorbendum vinum, vt afferrentur vasa aurea & argentea, quæ exportauerat Nabugdonozor pater ipsius de templo quod fuit in Ierusalem, vt biberent in eis rex & optimates eius, vxoresque eius & concubinæ. Tunc attulerunt vasa illa aurea & argentea, & biberunt in eis. Bibebant vinum, & eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribẽtis cõtra candelabrũ, in superficie parietis aulę regię. Et rex aspiciebat articulos manus scribentis.

פרק כח

ובשנת שתים למלכות נבוכדנצר ותפעם רוחו ושנתו נהיתה עליו׳ איפשר לומר כן אלא שמנה הכתוב שנים לחרבן הבית וחדשים לחרבן הבית וכן הוא או׳ ויהי בשלשים ושבע שנה לגלות יהויכין מלך יהודה בשנים עשר חדש בעשרי׳ וחמשה לחדש וגו׳ ׳ ובמקרא אחר הוא או׳ בעשרי׳ ושבעה מה תלמוד לומ׳ בעשרי׳ וחמשה ומה תלמוד לומ׳ בעשרי׳ ושבעה אלא בעשרים וחמשה מת סטנו נבוכדנצר ונקבר ובכ״ו הוציאו אויל מרודך מקברו וגררו בשביל לבטל גזירותיו לקיים מה שנאמר עליו ואתה השלכת מקברך כנצר נתעב וגו׳ ובכ״ז הוציאו ליכניה: בו בפרק מת צדקיהו וספדו עליו וי דמית מלכא צדקיהו שתי שמרייא דכולהון דרייא לקיים מה שנ׳ בשלום תמות וגו׳: כשתמצא או׳ כל שהוא בטובה אל יתיאש מן הרעה וכל שהוא ברעה אל יתיאש מן הטובה מניין מיהויכין וצדקיהו׳ נבוכדנצר מלך מ״ה שנה אויל מרודך בנו עשרי׳ וג׳ ובלשצר בנו שלש: בשנת חדא לבלשצר מלך בבל דניאל חלם חזא וגו׳ בשנת שתי׳ למלכות בלשצר חזון נראה אלי אני דניאל וגו׳ בשנת שלש למלכו׳ בלשצר וגו׳ בלשצר מלכא עבד לחם רב וגו׳ בלשצר אמר בטעם חמרא וגו׳ באדין היתיו וגו׳ אשתיו חמרא וגו׳ בה שעתא נפקת אצבען די יד אנש וגו׳ אדין

Tunc ſpecies regis immutatá eſt &c. Sic impleta eſt Eſaiæ vaticinatio, Et clamauit leo. Super ſpeculam Domini ego ſum &c. Onus Duma. Ad me clamat de Seir &c. Dixit cuſtos, Venit mane & nox, Si quæritis, quærite &c. Quinam eſt iſte cuſtos? Deus Opt. Max. Scribitur quippe in Pſalmis, Ecce non dormitabit, neque dormiet cuſtos Iſrael &c. Dominus cuſtodiet te ab omni malo &c. cũ toto Pſalmo. Cuiuſmodi eſt iſta cuſtodia? Ne ingrediatur gens in gentem & regnum in regnum, ne latum quidem filũ. Sed regnum, cuius ruendi tempus per diem appetijt, die cadat, cuius per noctem caſus imminet, nocte cadat & pereat. Quemadmodum aſſeruit propheta. Et dabo ignem in Ægypto &c. & in Memphis anguſtiæ diei. Et in Taphnis nigreſcet dies, &c. Illud eſt Danielis. Eadem nocte interfectus eſt Balſazar rex Chaldæus. Et Darius Medus ſuſcepit regnum iam annos natus ſexaginta duos. Quid ſignificat, obſecro, Iam annos natus ſexaginta duos? Scilicet Nabugdonozori, quo die inuaſit in templum diebus Iechoniç, natus eſt hoſtis, nempe Darius. Quo die vnctus eſt Iehu in Ramoth Galaad, inunctus eſt & Hazael eius aduerſarius.*a* Ita expleti ſunt ſeptuaginta anni, ex quo imperauit Nabugdonozor, ſeptuaginta vno minus, ex quo ſubiugatus eſt Ioachim. Adhuc autem annum vnum in Babylone ſtetit Darius & peregit, vt Daniel narrát, Anno (inquit) primo Darij filij Aſſüeri de ſemine Medorum &c. Anno vno regni eius ego Daniel intellexi &c. vt complerentur deſolationis Ieruſalem ſeptuaginta anni &c.*b* Nec reperias annum Medo in ſcripturis, præter iſtum duntaxat.

Sic Ieremias ipſis Iſraelitis dixit, Egredimini de medio eius popule meus, vt ſaluet vnuſquiſque animam ſuam ab ira furoris Domini. Et ne fortè molleſcàt cor veſtrũ, & timeatis auditũ, qui audietur in terra hac, i. auditũ Balſazaris, & veniet in anno auditio, Darij ſcil. & poſtea in anno auditio, de qua Eſaias. Et erit Babylon illa deſiderata in regnis ſicut Sodoma &c. Et violentia ſiue iniquitas in terra, ſuper

a Animaduerſio,
Mirum quo pacto affirmet ſeptuaginta annos tunc expletos, ex quo imperauit Nabugdonozor. Nam deſideratur vnus, Quando enim numeras triginta ſeptem ab exilio Iechoniæ, quod accidit anno illius octauo, vſque ad Euilmerodach

מלכ׳ זיווהי שנוהי וגו׳ ויקר׳ אריה על מצפה ה׳ וגו׳ מש׳ דומה אלי קורא משעיר וגו׳ אמ׳ שומ׳ וגו׳ מי הוא שומ׳ זה הקבה שנא׳ הנה לא ינו׳ ולא יישן וגו׳ ה׳ ישמרך מכל רע וכל המזמור : מה משמ׳ שלא תיכנס אומה באומה ומלכות במלכות אפילו כחוט השערה אלא מלכות שהגיע זמנה ליפול ביום נופלת ביום בלילה נופלת בלילה וכן הוא או׳ ונוף צרי יומם ובתחפנחס חשך היום ׳ ואו׳ ביה בליליא קטיל בלשצר מלכא כשדאה : ודריוש מדאה קביל מלכותא כבר שנין שתין ותרתי׳ מה ת״ל כבר שנין שתין ותרתין אלא יום שנכנס נבוכדנצ׳ להיכל בימי יהויכין נולד שטנו והוא דריוש : יום שמשחו את יהוא ברמות גלעד משחו את חזאל שטנו ׳ הרי שבעים שנה משמלך נבוכדנצר שבעים חסר אחת משכיבש יהויקים ועוד שנה אחת לבבל עמד דריוש והשלימ׳ בשנת אחת לדריו׳ בן אחשורוש מזרע מדי וגו׳ אי את׳ מוצא שנה למדי בכתובי׳ אלא זו בלבד וכן ירמיה אמ׳ להם לישראל ופן ירך לבבכם ותיראו וגו׳ בשמועה הנשמעת בארץ זו של בלשאצר ובאה בשנה השמועה זו של דריוש אחריו בשנה השמועה והית׳ בבל צבי ממלכות וגו׳ ׳ וחמס בארץ על

הגהה

תמיהה היא זו זה שאומ׳ שבעי׳ שנ׳ משמלך נבוכד נצר כי לא היו כי אם שבעים חסר אחת לפי שכשתחשוב שלשים ושבע מגלות יהויכין שהיה בשנת שמונה למלכו עד אויל מרודך

Ierusalem & dominator Cyrus Persa super dominatorem. Ego autem anno primo Darij Medi stabam, vt confortaretur & roboraretur. Et nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, id est, Cyrus, Assuerus & Darius, qui ædē extruxit. Quid vero disci debet ex eo, quod subijcitur apud Danielem, Et quartus ditabitur opibus nimijs super omnes, & cum inualuerit diuitijs suis, concitabit omnes aduersus regnum Græciæ? Quartus, à Dario Medo videlicet. Fuit autem Daniel vsque ad annum primum Cyri regis. Quo temporis puncto ei dictum est, Ab exordio precum tuarum egressus est sermo: Ego autem veni vt indicarem tibi, quia vir desideriorum es. Tu ergo animaduerte sermonem, & intellige visionem. Septuaginta hebdomades decisæ sunt super populum tuum & super vrbē sanctam tuam, vt cōsumetur præuaricatio & finem accipiat peccatum &c. Scito ergo & animaduerte: ab exitu sermonis, vt iterum ædificetur Ierusalem &c. Hebdomades septem sunt hæ, quas transegerunt in exilio & ascenderunt. sexaginta duæ hæ, quibus in terra Israel post reditum manserunt. Vna autem hebdomada ea est, cuius partem egerunt in terra, partem extra terrā, post quam Hebdomadam cōtigit, quod dictum est, Excindetur Christus & firmabit fœdus multis Hebdomada vna & dimidio Hebdomadis cessare faciet sacrificiū & oblationē. R. Iose numerandas docet hebdomadas 70 ab excidio tēpli prioris vsq; ad posterioris per Romanos excidium. Septuaginta scilicet annos, quib. excisum & destructū mansit

si postea recenseas annos Nabugdonozoris sursum versus, non nisi septem existent, nec nisi quadraginta quatuor imperasse Nabugdonozor reperietur, numeratis etiam annis imperfectis & incompletis.

b Istud me adducit in alteram admirationem. Nam hoc ipso libro ipsemet narrat regnasse (Medum) tribus annis imperfectis, cū hic tradat non reperiri in Scripturis annum Medo præter istum. Alioqui quo pacto dicimus in tractatu Meghilla fo. 30.5 esse annos Darij & Cyri. cum non amplius quatuor inueniamus. Responderi potest, annum tertium Balsazaris, qui præcessit Darium Medum, non fuisse completum, extitisseq́; primum Darij. Postquā igitur in præcedenti sectione attribuit eum Balsazari, iuxta id quod scriptum est, Anno tertio regni Balsazaris regis visio

&c

ירושלם מושל זה כורש
הפרסי׳ ואני בשנת אחת
לדריוש המדי עמדי ל
למעזו ולמחזיק לו ועתה
אמת אגיד לך והנה עוד
שלשה מלכים עומדים
לפרס׳ זה כורש ו
ואחשורוש ודריו׳ שבנה
את הבית׳ ומה ת״ל רביעי
רביעי למדי ויהי דניאל
עד שנת אחת וגו׳ בו
בפרק נאמר לו בתחלת
תחנונים יצא דבר וגו׳
שבועי׳ שבעי׳ וגו׳ ותדע
ותשכיל וגו׳ שבועי׳ שבעה
אלו שעשו בגולה ועלו׳
ושבועי׳ ששים ושני׳ אלו
שעשו בארץ ושבוע אח׳
מקצתו עשו בארץ ו
ומקצתו חוצה לארץ
ואחר השבוע שנ׳ יכרת
והנבי׳ ברי׳ לרבי׳ וגו׳ ר׳ יוסי
אומ׳ שבועי׳ שבעי׳ משחר
בית ראשון ועד שחרב
בית אחרון שבעי׳ לחרבנו
וארבע

כשתביט שני נבוכד נצר
למפרע לא היו אלא שבע
ונמצא שלא מלך נבוכד
נצר אלא ארבעים וארבע
מאח׳ שתחשוב מקוטעי׳:

הגהה אחרת תמה
אני על זה כי בזה הספר
עצמו אומר מלך שלש
שנים מקוטעות וכאן
אומר שאין אתה מוצא
שנה למדי בכתובים אלא
זו בלבד ואם כן היכי
אמרינן במסכת מגילה
דל ה׳ דדריוש וכורש
ואין אנו מוצאים אלא
ארבע׳ ויש לומר על זה
שהשנה השלישית של
בלשצ׳ המוקדם לדריוש
המדי מקוטעת היתה
והיא היתה ראשונה
לדריוש ומאח׳ שבפרש׳
של מעלה ממנה מנאה
לאותה שלישי׳ לבלשצ׳
כדכתב בשנת שלש ל
למלכות בלשצר המלך

& quadringentos decem, quibus exædificatũ stetit. Sed q̃d, inquies, septuaginta hebdomadæ Danieli ab Angelo memorabantur, cũ iam 70 anni excidij essent transacti? Nẽpe decretum hoc iam latũ erat ante 70 annos (at nunc primùm promulgabatur & Danieli reuelabatur). Qua ratione legimus in Genesi, Et erunt dies illius 120 annorum, cùm tamen postea Scriptura dicat, Anno 600 vitæ Noe, mense secundo septima decima die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ. Quasi illa centũ viginti annorũ humanæ vitæ determinatio nondũ ad illa pertineret tempora, quibus referebantur. Sed duntaxat Domini decretũ proponeretur de futuro humanæ vitæ termino. Sic

visio apparuit mihi, de ariete scilicet & hirco inter se confligentibus, noluit illũ assignare Dario. At de anno eius secundo, qui est quartus Darij, quo scilicet fuit sepultus, dicit Scriptura, Anno vno siue primo Darij filij Assueri. Interim tamẽ biennium regnauit iuxta id, quod Talmudici in tractatu Meghilla numerãt, annos quinque inter Darium & Cyrũ. Et tamen non occurrit annus Medo in Scripturis, nisi iste solus, qui Darij reuera fuit secundus, quoniam primus accensetur Balsazari. Adhuc igitur annum vnum Babylonis stetit Darius et eũ cõpleuit, anno sui regni secundo, qui quidem est primus ipsi propriè ascriptus.

Esaias, Hæc dicit dominus Deus. Adhuc sexaginta quinq; anni, & desinet Ephraim esse populus. Nam hæc asserebantur anno 4 Achaz, post quem intra annos 18 Ephraim siue decem tribuum populus euersus est & in captiuitatẽ Assyriacam exportatus. Dici igitur potest, hanc Esaiæ prædictionem atq; sententiam fuisse à Domino decretam, non tunc primùm, sed à dieb. Amos prophetę, biennio ante terręmotũ, quãdo scilicet, (sicut scriptũ est,) prædicabatur istud, Sic dicit Amos, Gladio morietur Ieroboam & Israel migrando migrabit de terra sua. At tunc per Esaiam populo vel repetitam vel reuelatam.

Caput 29.

ANNO primo Cyri regis Persarum, vt compleretur verbum Domini ex ore Ieremiæ, suscitauit Dominus spiritum Cyri &c. Hæc dicit Cyrus rex Persarum, Omnia regna terræ, &c. Quis est in vobis de vniuerso populo eius &c. Et surrexerunt principes patrum de Iuda & Beniamin &cæt.

וארבע מאות ועשרה לבנינו ׳ ומה ת״ל שבוע׳ שבע׳ אלא שהית׳ גזיר׳ גזור׳ קודם לשבע׳ שנה ׳ וכן הוא אומר והיו ימיו מאה ועשרי׳ שנה ׳ ואומ׳ בשנ׳ שש מאו׳ שנה לחיי נח וגו׳ אפשר לומ׳ כן אלא שהית גזירה גזורה קודם למאה ועשרים שנה ׳ וכן הוא אומר בעוד ששי׳ וחמש שנה יחת אפרים מעם ׳ ואות׳ שנה שנת ד׳ לאחז הית׳ ׳ איפשר לומר כן אלא שהית׳ גזירה גזורה מימי עמוס שנתים לפני הרעש שנאמר כה אמר עמוס בחרב ימות ירבעם וישראל גלה יגלה מעל אדמתו :

חזון וגו׳ לא רצה למנות׳ לדריו׳ והשנה השני׳ שלו שהיא רביעית לדריוש שבקבר עליה אומ׳ בשנת אחת לדריו׳ בן אחשורוש אבל מכל מקום שנתים מלך כמו שבמסכת מגיל׳ מונ׳ חמש בין דריו׳ וכרש ואעפ״כ לא מצינו שנה למדי בכתובים אלא זו בלבד היא השניה שלו לפי שהראשונה הרי נ נמנית לבלשצר ׳ ועוד שנה אחרת לבבל עמד דריוש והשלימה בשנים שלו שהיא הראשונה המיוחדת לו ׳ע״כ

פרק כט

ובשנת אחת לכורש מלך פרס לכלו׳ דבר ה׳ מפי ירמיה העיר וגו׳ כה אמר כורש מלך פרס וגו׳ מי בכם מכל עמו וגו׳ ויקומו ראשי האבות וגו׳

exceptis ijs, quæ sponte fuerant oblata. Tota autem multitudo quasi vir vnus 42360, præter seruos eorum & ancillas, qui erant 7337, & in ipsis cantatores & cantatrices ducenti. Vniuerse quidem 42000, at singulatim nonnisi existũt 30360. Vbi ergo sunt 12000? In ijs sanè, qui ascẽderũt de reliquis tribubus. Et locauerunt altare super bases suas &c. dederuntq; pecunias latomis & cementarijs. Cyrus regnum tenuit annis tribus, non tamen integris. In regno autem Assueri in principio regni eius scripserunt accusationem &c. Tunc intermissum est opus domus Domini. Tertio anno imperij sui fecit grande conuiuium &c. Totis 4 annis Ester delitescebat in Susan vrbe & ducta est ad regẽ &c. Totis 5 annis cõplectebatur animo Haman spolia Mardochæi. Mense aũt primo (cuius vocabulũ est Nisan) anno 12 regni Assueri &c. 13 die mensis Nisan Haman scripsit literas ad omnes Satrapas regis & Iudices prouinciarũ &c. 15 Nisan siue Martij ingressa est Ester in cõspectũ regis. 16 eiusdẽ mẽsis suspensus est patibulo Hamã, quod parauerat Mardocheo. 23 mẽsis 3, q appellatur Siuan Mardocheus scripsit epistolas ad Iudæos & ad principes, pcuratoresq; & iudices, q 127 prouincijs ab India vsq; ad Æthiopiã psidebãt, vt reuocaret ipsius Haman literas. 13 Adar, qui fuerat trucidandis Iudæis destinatus, percusserũt Iudæi omnes inimicos suos plaga magna &c. in Susan 500 viros interfecerunt & suspenderunt 10 filios Haman, propterea q scripserant accusationẽ aduersus habitatores Iudæ & Ierusalẽ. Die illo numerus eorũ, qui occisi erant in Susan, ad regẽ relatus est. Illo tẽpore anno sequẽti cõtigit quod scriptũ est. Scripsitq; Ester regina filia Abihail & Mardochæus Iudeis &c. Anni 70, de quib. pronuntiat Ieremias, cũ cœperint impleri Babyloni 70 anni, visitabo vos, vt reducã vos ad locũ istũ, numerãdi sunt ab excidio Ierusalẽ. nempe 52 annos post eius excidium Israelitæ traduxerũt in Chaldeorũ regno, & visitati sunt, ascenderũtq;. Hinc deinceps tres anni Cyri, 14 Assueri & secundus Darij, quo ædificatũ est templũ. Hanc enumerationẽ confirmat Zacharias, Et respondit Angelus Domini & dixit, Domine exercituũ vsquequo tu non misereberis Ierusalẽ & vrbium Iuda, quibus iratus es his iam 70 annis? Nam hoc factũ est die 24 vndecimi mensis Sebat, anno 2 Darij. Per cõtinuos 4 annos (sequẽtes) tẽplũ ædificatũ est, vt fidẽ facit Ezras. Et cõpleta est (inquit) domus &c. quo tem-

מלבד עבדיה׳ וגו׳ ארבע רבוא בכלל ופרט אינן אלא
שלשי׳ אלף ושלש מאות וששי׳ ושני׳ עשר אלף היכן הם
אלא אלו שעלו משאר השבטי׳ ויכינו את המזבח על
מכונות׳ וגו׳ ויתנו כסף לחוצבי׳ וגו׳ : כורש מלך ג׳ שנים
מקוטעו׳ ובמלכו׳ אחשורו׳ בתחלת מלכותו וגו׳ באדין
בטילת עביד׳ בית ה׳ בשנת ג׳ למלכו עשה משת׳ וגו׳ כל
ארבע. שני׳ הית׳ אסתר מוטמנת בשושן הבירה ותלקח
אסתר אל המלך וגו׳ כל ה׳ שני׳ היה המן כונס שלל
למרדכי בחדש הראשון הוא חדש ניסן וגו׳ בי״ג
בניסן כתב המן את הספרי׳ להשמיד להרוג וגו׳ ׳ בט״ו
בניסן נכנסה אסתר לפני המלך בי״ו בניסן תלו את
המן בכ״ג בסיון כתב מרדכי ספרים להשיב ספריו של
המן ׳ בי״ג באדר ויכו היהודים בכל אויביהם וגו׳ והרגו
בשושן חמש מאות איש ותלו את עשרת בני המן על
אשר כתבו שטנה על יושבי יהודה וירושלם ביום
ההוא בא מספר ההרוגים וגו׳ ובאותו הזמן לשנה
הבאה נאמ׳ ותכתב אסתר המלכה בת אביחיל וגו׳ הרי
הוא או׳ כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה למלאות
לחרבות ירושלם שבעים שנה ׳ חמשים ושתים שנה
לאחר חרבן הבית עשו ישרא׳ במלכות כשדי׳ ונפקדו
ועלו ג׳ של כורש וי״ד של אחשורוש ושתי׳ של דריוש
ובשנת ב׳ לדריוש נבנה הבית ׳ וכן זכריה אמר ויען
מלאך ה׳ וגו׳ ואו׳ ה׳ צבאות עד מתי אתה לא תרחם
את ירושלם וגו׳ אשר זעמת זה שבעי׳ שנה ׳ כל ארבע
שנים היה הבית נבנה שנ׳ ושציא ביתא דנא וגו׳ ובאותו

tempore anno sequenti ascendit Ezras de Babylone cum alia exulum cohorte. Nam dicitur, Ipse Ezras ascẽdit de Babylone & ipse &c. Et ascenderunt de filijs Israel & de filijs Sacerdotum, & de filijs Leuitarum, & de cantoribus, & de ianitoribus, & de Nathinæis in Ierusalẽ anno septimo Artaxersis regis, & venerunt in Ierusalem mense quinto. Ipse est annus decimus regis. Quia in primo die mensis primi cœpit ascendere de Babylone &c. Ezras enim parauit cor suum, vt inuestigaret legem Domini &c. Venit autẽ & separauit Israel à mulieribus alienigenis.

Caput 30.

VERBA Nehemiæ filij Helciæ &c. Mansit Nehemias annis duodecim in terra Israel, aptauit murum & restituit singulos Israelitas in vrbẽ suam & possessiones suas. Quod ipsemet his testatur verbis. In omnibus autẽ his non fui in Ierusalem, nisi anno trigesimo secundo Artaxersis regis. Nam in fine dierum rogaui regẽ & veni in Ierusalẽ. Ab anno vigesimo vsq; ad trigesimum secundum duodecim existunt anni. Sanè Ezras, Seniores, inquit, Iudęorum ædificabant & prosperabantur iuxta prophetiam Aggæi prophetæ & Zachariæ filij Iddo. Atqui non inuenias reges Persarum in Scriptura nisi duos Cyrum & Darium, Medorũ verò duos alios Darium & Assuerum. Dico igitur tam Cyrũ quàm Darium (in hoc Ezræ loco) esse Artaxersem, propterea quòd omnes reges vocabantur Artaxersæ: Summa omnium annorum regum Mediæ & Persidis ducentis & quinquaginta annis comprehenditur. Habitarunt aũt Sacerdotes & Leuitæ & ianitores & cantores & reliquum vulgus & Nathinęi & omnis Israel in ciuitatibus suis. Et venerat mensis septimus: filij aũt Israel erant in ciuitatib. suis. Congregatusq; est vniuersus populus, quasi vir vnus ad plateã, quæ est ante portam aquarũ, & dixerunt Ezræ scribæ, vt afferret librum legis Mosis &c. Fecit ergo vniuersa Ecclesia eorum, qui redierant de captiuitate, tabernacula & habitarunt in tabernaculis. Non enim fecerãt à dieb. Iosuę filij Nun tam celebriter filij Israel vsq; ad diem illum, & fuit lętitia magna nimis. Dici potest, quòd cõparat ingressum Israelitarum in terram, dieb. Ezræ, cũ eorundẽ in eandẽ ingressu dieb. Iosuæ. Quemadmodũ dieb. Iosuæ obligati sunt ad decimas, annos remissionis & iubileos, & sanctificarũt

muratas

הזמן לשנה הבאה עלה עזרא מבבל וגלו' אחרת עמו
שנ' הוא עזר' עלה מבבל וגו' ויעלו מבני ישראל וגו' אל
ירושלם בשנת שבע לארתחשסתא המלך' ויבא
ירושלם בחדש החמישי היא שנה העשירי למלך כי
באחד לחדש הראשון וגו' כי עזרא הכין לבבו וגו' ובא
והבדיל את ישראל מן הנשים הנכריות:

פרק ל

דברי נחמיה בן חכליה וגו' שתים עשרה שנה עשה
בארץ ישרא' מתקן בחומה ומשיב את ישרא'
איש לעירו ולאחוזתו: וכן הוא או' ובכל זה לא הייתי
בירושלם כי אם בשנת שלשי' ושתים לארתחשסתא
המלך ואבוא אל ירושלם' משנת כ' עד לב' יב שנה
הרי הוא או' ושבי יהודאי בניין ומצלחין וגו' ואין אתה
מוצא לפרס מלכים אלא ב' כורש ודריוש ולמדי ב'
דריוש ואחשורוש' אלא הוא כורש הוא דריוש הוא
ארתחשסתא לפי שכל המלכות נקרא' ארתחשסת'
כל שני מלכי מדי ופרס חמשים ומאתים שנה' וישבו
הכהנים והלוים והשוערים והמשררים ומן העם
והנתינים וכל ישראל וגו' ויאספו כל העם כאיש אחד
וגו' ואו' ויעשו כל הקהל הבאים מן השבי סוכות וישבו
בסוכות כי לא עשו מימי יהושע וגו' אפשר לומר כן
אלא מקיש ביאתן בימי עזר' לביאת' בימי יהושע מה בימי
יהוש' נתחייבו במעשרו' ובשמיטין וביובלו' וקידשו ערי

muratas vrbes. Sic in suo ingressu, Ezræ tẽpore, astricti fuerunt legibus de decimis, de annis remissionis, de Iubileis. sanctificarũt vrbes mœnib cinctas & vehementer lætati sunt corã domino Deo. Vnde diserte scribitur, vt modo dictũ est, Et fuit lætitia magna nimis. Sic Scriptura cõparatè ad duo ista loquitur in Deuter. Et assumet atq; introducet te in terrã, quam possederũt patres tui & obtinebis eã &c. Comparat.n. possessionẽ tuam (tempore Ezrę) cũ possessione patrum tuorũ (tempestate Iosuæ). Vt possederunt patres tui terrã & eam obtinuerunt cũ omnium istarũ rerũ innouatione: Sic tu possidebis obtinebisq; eam cũ omniũ istorum renouatione. Si dicas, potest Moses loqui de tertia hæreditatis adeptione, contrarium te docebit idem Scripturę locus, Et obtinebis eam. Nam dum semel hoc cõmemorat, quasi dicit, prima & secunda vobis hic significatur hæreditatis adeptio, non itẽ tertia. Porrò Hircus caprarũ rex Græcorũ est, & cornu grande, quod erat inter oculos eius, ipse est rex primus. Stabit verò rex fortis & dominabitur &c. Et cũ steterit, conteretur regnũ eius &c. Iste est Alexander Macedo, qui 12 annis regnauit. Huc vsq; prophetæ per S. Spiritum vaticinati sunt. Hinc deinceps inclina aures tuas & verba sapientum audi. Nam dictum est, Inclina aurẽ tuã & audi verba sapientũ &c. Quoniam pulchrũ erit tibi cùm seruaueris ea in vẽtre tuo &c. vt sit in Domino fiducia tua. Et mox, Nonne scripsi tibi terna in cogitationib. & scientia, vt ostẽderem tibi firmitatem & eloquia veritatis &c. Quo pacto etiã legitur, Interroga Patrẽ tuum & annuntiabit tibi, senes tuos & dicẽt tibi. Quos senes intelligit? vulgarésne, qui in triuiis & compitis occurrunt? Minimè, sed eos, qui scientia atq; sapientia pollent. Ideo enim addidit Et dicent tibi. Iuxta sententiam R. Iose, Persarum imperiũ stante templo viguit 34 annos, Græcorum Monarchia centum & 80, Machabæorum regnum centũ & tres, Herodianorum tyrannis centum similiter & tres. Hinc deinceps extrahe & numera à templi (per Romanos) excidio. Porrò in captiuitate scribunt contractus, sumpto numerationis exordio à Græcorum monarchia. Hi verò sunt octo Græcorũ reges, Alexander Macedo, Phirton, Selimon, Seleucus, Santroc, Antiochus, Antiochas, Gasclanas. A bello Assueri phul vsque ad bellum Vespasiani, octoginta anni. Atque hi stante templo. A bello Vespasiani vsque ad bellum

חומ׳ אף ביאתן בימי עזרא נתחייבו במעשרו׳ ובשמיט׳ וביובלו׳: וקידשו ערי חומה והיו ששין ושמחין לפני המקו׳ בה שנאמר ותהי שמחה גדולה מאד: וכן הוא או׳ והביאך ה׳ אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבתיך וירשת׳ וגו׳ מקיש ירושתך לירושת אבתיך מה ירושת אבתיך בחידוש כל הדברי׳ הללו אף ירושתך בחידוש כל הדברים הללו׳ אי יכול תהי לכם ירושה שלישית ת״ל וירשתה ראשונה ושנייה יש לכם שלישית אין לכם׳ והצפיר השעיר מלך יון וגו׳ הוא המלך הראשון ועמד מלך גבור וגו׳ ובעמדו תשב׳ וגו׳ הוא אלכסנדרוס מקדון שמלך י״ב שנה׳ עד כאן היו הנביאי׳ מתנבאי׳ ברוח הקודש מיכן ואילך הט אזנך ושמע דברי חכמי׳ שנאמר כי נעים כי תשמר בבטנך׳ להיות בה מבטחך׳ ונא׳ הלא כתבתי לך שלישים וגו׳ להודיעך קושט וגו׳ וכן הוא או׳ שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך יכול זקני השוק תלמוד לומר ויאמרו לך הא למדת שזקן זה שקנה חכמה: רבי יוסי או׳ מלכות פרס בפני הבית שלשים וד׳ שנה מלכות יון מאה ושמוני׳ מלכות בית חשמונאי מאה ושלש מלכות הירודוס מאה ושלש׳ מיכן ואילך צא וחשוב לחרבן הבית: ובגולה כותבין בשטרות למניין יוונים: אלפא׳ ואלו הן שמונה מלכי יון אלכסנדרוס מקדון ׳ פירטון ׳ שלימון ׳ סליקם ׳ סנטרוק ׳ אנטיוך׳ אנטיוכס ׳ גסקלוס: מפולימוס שלאסוירוס פול עד פולמוס שלאספסינוס שמונים שנה: אלו בפני הבית: מפלומוס שלאספסינוס עד

פולמוס

bellum Titi anni 24 A bello Titi vsque ad bellum Barcozbæ anni sedecim. Bellum autem Barcozbæ fuit duorū annorum & semis. Atq; ita viginti duo anni impleti sunt post templi excidium. Auctore R. Iose, deuoluitur meritū in diem meriti, & peccatum in diem peccati. Exempli gratia. Quando templum primò destructum est, dies ille erat vespera sabbati, atq; adeo extremum anni septimi (i. remissionis) erat etiā custodia & hebdomas ipsius Ioarib, itémq; nonus dies Ab siue Iulij. Similiter quando secundò est euersum. Ac in vtraq; euersione Leuitæ stabant in suis suggestis & dicebāt canticum. Quodnam, obsecro, canticum? Et reddet illis iniquitatem ipsorum, & in malicia eorum disperdet eos, disperdet eos dominus Deus noster. Mense quarto, nona mensis fissa est ciuitas in primo excidio. Eiusdem mēsis decima septima in secundo. Benedictus dominus Deus Israel à seculo & vsq; in seculum. Et dicat omnis populus, Amen, Haleluia. Benedictus Deus, Deus Israel, quia facit mirabilia solus, & benedictum nomen gloriæ eius in æternum, & repleatur maiestate eius omnis terra, Amen, Amen. Et ipse mutat tēpora & tempestates, transfert reges atq; constituit, dat sapientiam sapientibus, & scientiam scientibus disciplinam. Ipse reuelat profunda & abscondita & nouit in tenebris constituta, & lux cum eo est. Tempora, id est, tempus Sodomorum. Tempestates, tempestatem, siue tempus Ierusalem. quā restaurari breui contingat, ad quod optatum respondeant omnes, Amen. Aufert reges, regem Ioachim. Atq; constituit, regem Babylonis Nabugdonozor. Dat sapientiam sapientibus, Mosi magistro nostro sapientiæ parenti, intelligentiæque patri. Et scientiam scientibus intelligentiā, Iosuæ filio Nun, de quo legitur. Et Iosue filius Nun repletus erat spiritu sapientiæ. Glossema alterum. Dat sapientiam sapientibus, Iosepho filio Iacob iusto, de quo in Genesi, Non est intelligens neq; sapiens similis tibi. Et scientiam scientib. intelligentiam, Danieli & socijs ipsius, quoniā scribitur, Tunc Danieli in visione noctis mysterium reuelatum est. Ipse reuelat profunda & abscondita. Profunda de profunditate Quadrigæ Ezechielis dicūtur. Abscondita de opificio rerū principio procreatarum apud Mosem. Et nouit in tenebris constituta. Supplicia, quæ impijs in Gehēna infligūtur. Et lux cū eo

habi-

פולמוס שלטיטוס כ״ד ומפולמוס שלטיטוס עד
מלחמת בן כוזיבא י״ו שנה: ומלחמת בן כוזיבא ב׳ שני׳
ומחצה כ״ב שנה אחר חרבן הבית׳ היה ר׳ יוסי או׳
מגלגלין זכות ליום זכות וחובה ליום חובה שנמצאת
אומר כשחרב הבית בראשונה אותו היום מוצאי
שבת היה ומוצאי שביעי׳ היתה ומשמרתו של יהויריב
היתה ותשעה באב היה וכן שנייה ובזה ובזה הלוים
עומדים על דוכנן ואומרי׳ שירה ומה שירה אומרי׳
וישב עליהם את אונם וגו׳׳ בחדש הרביעי בתשעה
לחדש הבקעה העיר בראשונ׳ ובשנייה בשבעה עשר
בו: ברוך ה׳ אלהי ישראל מן העולם ועד העולם
ואמר כל העם אמן הללויה ברוך אלהי׳ אלהי ישראל
עושה נפלאו׳ לבדו וברוך שם כבודו לעולם וגו׳ והוא
מהשנ׳ עידניא וזמנייא וגו׳ עידנייא זו עידנה של סדום:
וזמנייא זמנה של ירושלם׳ תבנה בקרוב ואמרו אמן׳
מהעדא מלכין זה יהויקים ומהקם מלכין זה נבוכדנצ׳
מלך בבל: יהב חכמתא לחכימין זה משה רבינו אבי
החכמה ואבי התבונה׳ ומנדעא לידעי בינה זה יהושע
בן נון שנאמר ויהושע בן נון מלא רוח חכמה: ד״א
חכמתא לחכימין זה יוסף הצדי׳ שנאמר בו אין נבון
וחכם כמוך׳ ומנדעא לידעי בינה זה דניאל וחבריו
דכת׳ באדרין לדניאל בחזוא די ליליא רזא גלי והוא
גלי עמיקת׳ ומסתרתא וגו׳ עמיקת׳ זה עומק המרכבה:
ומסתרתא זה מעשה בראשית ידע מה בחשוכא זו
מתן פורענותן של רשעים בגיהנם: ונהורא עמיה

habitat. Præmium in futuro ſeculo iuſtis attributum. Gloſſema aliud. Dat ſapientiam ſapientibus. Ioſuæ filio Nun, de quo affirmatum reperias. Et Ioſue filius Nun plenus erat ſpiritu ſapientiæ. Et ſcientiam ſcientibus intelligentiã. Ieremiæ, de quo illud. Antequam formarem te in vtero, noui te, & priuſquam exires de vulua, ſanctificaui te, & prophetam in gentib. dedi te. Qui ſuſpicatur Deum duntaxat præſentia quando fiunt, noſſe, contrarium diſcere debet ex illo Geneſis. Hic eſt liber generationis Adam. Nam his Scriptura docet, Deum Opt. Max. monſtraſſe primo homini ſingulas ætates, rectores ſingularum ætatum, ſuos per ſingulas ætates prophetas, ſuos pios, ſuos ſapientes, ſuos paſtores, ſuos iudices, ſapientes ſingularum ætatum, prophetas ſingulorum ſeculorum, iuſtos cunctarum generationũ, nominum eorum numerum, dierum ipſorum computationem, horarum ipſorum calculum, greſſuum eorũ ſummam. Siquidem in Iob legitur. Tu quidem greſſus meos dinumeraſti, ſed parce peccatis meis. Et alibi, Sed & hoc parum viſum eſt in conſpectu tuo domine Deus, niſi loquereris etiam de domo ſerui tui in longinquum. Iſta enim eſt lex Adam domine Deus. Et, informe meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnia illa ſcribentur, dies formabuntur, & nemo in eis. Mihi autem quàm honorificati ſunt amici tui Deus, quàm confortatus eſt principatus eorum; Dinumerabo eos & ſuper arenam multiplicabuntur: exurrexi & adhuc ſum tecum.

Atque hic ſit doctrinæ Seder Olam maioris

FINIS.

Iam verò incipiemus Seder Olam Zuta mediante auxilio diuino.

שרי זה מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבוא ׳ דא יהב חכמתא לחכימין זה יהושע בן נון שנאמר ויהושע בן נון מלא רוח חכמה : ומנדעא לידעי בינה זה ירמיהו שנאמר בטרם אצרך בבטן ידעתיך וגו׳ יכול בעתו תלמוד לומר זה ספר תולדות אדם מלמד שהראהו הקב״ה לאדם הראשון דור דור ומנהיגיו דור דור ונביאיו דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו ופרנסיו דור דור ושופטיו חכמי דור דור גביאי דור דור צדיקי דור דור מספר שמותיהן מניין ימותיהן חשבון שעותיהן סכום פסיעותיהן שנאמר כי אתה צעדי תספור וגו׳ : ואו׳ ותקטן זאת בעיני ה׳ אלהים וגו׳ ואו׳ גלמי ראו עיניך וגו׳ ואו׳ ולי מה יקרו ריעיך אל וגו׳ אספרם מחול ירבון וגו׳ :

סליקא לה תניא דסדר עולם רבא

ונתחיל סדר עולם זוטא בסייעתא דשמייא

CHRONOLOGIA HEBRAEORVM minor

Iampridem à pio quodam viro in Latinum sermonem versa.

AB ADAM vsque ad diluuium anni mille sexcenti quinquaginta sex. Et à diluuio vsque ad diuisionem linguarum trecenti quadraginta anni. Porrò à diuisione vsque ad tempus quo natus est Isaac, anni quinquaginta duo. A tempore quo natus est Isaac vsque ad exitum Israel de Ægypto anni quadringenri. Et fuerunt quadraginta annis in deserto. Item octingenti quinquaginta anni fluxerunt ab ingressu terræ vsque ad transmigrationem ex ea: fueruntque septuaginta anni inter domum primam & domum secundam. Et mansit ædificium domus secundæ quadringentis viginti annis. A deuastatione autem eius vsque ad præsens, anni mille, quinquaginta tres, qui in vniuerso faciunt annos quater mille octingentos & vnum. Adam, postquam natus est Seth, vixit centum triginta annis: & anni vitæ suæ nongenti & triginta anni. Seth vixit quousque natus est Enos, centum quinque annis, & anni vitæ suæ nongenti & duodecim. Enos vixit vsque dum natus est Keinan, nonaginta annis: & anni vitæ suæ nongenti quinque

סדר עולם זוטא

מאדם

עד המבול אלף ושש מאות וחמשים ושש שני׳: ומן המבול עד הפלגה שלש מאות וארבעים שנה׳ ומן הפלגה ע׳ר שנולד יצחק חמשי׳ ושתים שנה משנולד יצחק עד שיצאו ישראל ממצרים ארבע מאות שנה וארבעי׳ שנה שהיו ישר׳ במדבר: ושמנה מאו׳ וחמשי׳ משבאו לארץ ועד שגלו הימנה ושבעים שנה בין בית ראשון לבית שני ובניין בית שני ארבע מאות ועשרים ומשחרב הבית ועד עכשו אלף וחמשים ושלש שנה והם בכלל ארבעת אלפים ושמנה מאות ואחת:

אדם חיה משנולד שת מאה ושלשים שנה ושני חייו תשע מאות ושלשים שנה: **שת** חיה עד שנולד אנוש מאה וחמש שנים ושני חיי׳ תשע מאות ושתי׳ עשרה שנה׳ **אנוש** חיה עד שנולד קינן תשע׳ שנה ושני חייו תשע

que anni. Keinan vixit cùm nasceretur Mahalaleel septuaginta annis : & anni vitæ suæ nongenti & decem anni. Mahalaleel cùm nasceretur Iared, iam vixerat sexaginta quinque annis : & anni vitæ suæ octingenti nonaginta quinque. Iared fuit annorum 162 cùm nasceretur Henoch : & anni vitæ suæ nongenti sexaginta duo. Henoch vixerat iam annis sexaginta quinque cùm nasceretur Methuschelach : ambulauitq; Henoch cum Deo trecentis triginta quinque annis & non ipse, quia tulit eum Dominus. Methuschelach vsque dum natus est Lemech vixit annis centum octoginta septem, & fuerunt anni vitæ suæ nongenti sexaginta nouem. Lemech vixit vsque quo natus est Noa annis centum octoginta duobus : & anni vitæ suæ nongenti quinquaginta. Cęterùm quando venit diluuium Noah filius fuit 600 annorum : vixitq; post diluuium trecentis quinquaginta annis. En decem ætates. Schem quum nasceretur Arphacsad, iam vixerat annis centum : & anni vitæ suæ quingenti anni. Arphachsad vixit quousque natus est Schelach annis triginta quinq; : & anni vitæ suæ fuerunt anni quadringenti tres. Schelach vixit priusquam nasceretur Eber triginta annis : & anni vitæ suæ quadringenti tres. Eber vixit antequam gigneret Phaleg, annis triginta quatuor : & anni vitæ suæ quadringenti triginta. Phaleg vixit annis triginta, donec natus est Rehu : & anni vitæ suæ ducenti nouem anni. Rehu iam vixerat annis triginta duobus, cùm nasceretur Serug : & fuerunt anni vitæ suæ ducenti septem. Serug vixit vsque quo natus est Nahor, annis triginta : & anni vitæ suæ anni ducenti. Nahor vixerat quando natus est Therah

annis

וחמש מאות שנים : קינן חיה עד שנולד מהללאל שבעים שנה ושני חייו תשע מאות ועשר שנים ׳ מהללאל חיה עד שנולד ירד ששים וחמש שנה ושני חייו שמנה מאות ותשעים וחמש שנים ׳ ירד חיה עד שנולד חנוך מאה וששים ושתים שנה ושני חייו תשע מאות וששים ושתים שנה : חנוך חיה עד שנולד מתושלח ששים וחמש שנים ויתהלך חנוך את האלהים שלש מאות ושלשים וחמש שנה ואיננו כי לקח אותו אלהים ׳ מתושלח חיה עד שנולד למך מאה ושמוני׳ ושבע שנים ושני חייו תשע מאות וששים ותשע שנים : למך חיה עד שנולד נח מאה ושמוני׳ ושתי׳ ושני חייו תשע מאות וחמשי׳ כיון שבא מבול היה נח בן שש מאות שנה ושלש מאות וחמשי׳ לאחר המבול הרי עשה דורות : שם חיה עד שנולד ארפכשד מאה שנה ושני חייו חמש מאות שנה : ארפכשד חיה עד שנולד שלח שלשים וחמש שנה ושני חייו ארבע מאות ושלש שנים ׳ שלח חיה עד שנולד עבר שלשים שנה ושני חייו ארבע מאות ושלש : עבר חיה עד שנולד פלג שלשים וארבע שנה ושני חייו ארבע מאות ושלשים : פלג חיה עד שנולד רעו שלשים שנה ושני חייו מאתים ותשע שנים : רעו חיה עד שנולד שרוג שלשים ושתי׳ שנה ושני חייו מאתים ושבע שנים ׳ שרוג חיה עד שנולד נחור שלשים שנה ושני חייו מאתים שנה : נחור חיה עד שנולד תרח

annis viginti nouem: & anni vitæ suæ centum quinquaginta octo. Therach donec natus est Abraham pater noster, vixit annis septuaginta. Porrò anni vitæ suæ ducenti quinque. En decem ætates. A diluuio vsque ad diuisionem linguarum, ducenti septuaginta duo anni. A natiuitate Abraham vsq; ad diuisionem, 48 anni. A diuisione vsque ad natiuitatem Isaac, quinquaginta quinque anni: & à natiuitate Abraham vsque ad natiuitatem Isaac, centum anni. Cæterùm anni vitæ suæ fuerunt centum septuaginta quinque anni. Isaac vixit donec natus est Iacob, sexaginta annis: & anni vitæ suæ fuerunt centum octoginta. Iacob fuit annorum octoginta quinque, quum nasceretur Iuda: & anni vitæ suæ fuerunt centum quadraginta septem. Iuda vixerat quum nasceretur Perez, annis triginta quinque. & fuerunt anni vitæ suæ centum decem & nouem. Præterea Perez vixit vsque quo natus est Hezron nouem annis: & descenderunt Hezron & Hamul in Ægyptum. En bis duo millia ducenti triginta octo anni à creatione mundi. Iacob vixit donec natus est Ruben, octoginta tribus annis: & fuerunt anni vitæ ipsius Ruben centum viginti quatuor anni: & mortuus est posteaquàm obijt Ioseph in Ægypto, duobus annis. Simeon vixit centum viginti annis, & mortuus est post Ioseph anno vno. Leui vixit annis centum triginta septem. Iuda vixit annis centum decem & nouem. Issachar vixit annis centum viginti duobus. Zebulon vixit annis centum viginti quatuor, mortuúsque est post Ioseph duobus annis. Dan vixit annis centum viginti septem. Aser vixit annis centum viginti sex. Ioseph vixit annis centum & decem. Beniamin vixit annis centum & vndecim, & mortuus est ante Leui ferè viginti sex annis. Proinde Hezron genuit

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0136-0

עשרים ותשע שנה ושני חייו מאה וחמשים ושמנה ׳
תרח חיה עד שנולד אברהם אבינו שבעים שנה ושני
חייו מאתי׳ וחמש שני׳ : הרי עשרה דורות מן המבול
ועד הפלגה מאתים ושבעים ושתים שנה ׳ משנולד
אברהם עד הפלגה ארבעי׳ ושמנה שנה מן הפלגה
עד שנולד יצחק חמשי׳ וחמש שנים משנולד אברהם
עד שנולד יצחק מאה שנה ושני חייו מאה ושבעים
וחמש שנים יצחק חיה עד שנולד יעקב ששים שנה
ושני חייו מאה ושמונים ׳ יעקב חיה עד שנולד יהודה
שמוני׳ וחמש שנים ושני חייו מאה וארבעים ושבע
שנים יהודה חיה עד שנולד פרץ שלשים וחמש שנים
ושני חייו מאה ותשע עשרה שנה : פרץ חיה עד
שנולד חצרון תשע שנים וחצרון וחמול ירדו למצרי׳
הרי אלפים ומאתים ושלשים ושמונה לבריאת
עולם : יעקב חיה עד שנולד ראובן שמונים ושלש
שנים ושני חייו של ראובן מאה ועשרי׳ וארבע שנים
ומת לאחר שמת יוסף במצרים שתי שנים שמעון
חיה מאה ועשרים ומת לאחר שמת יוסף שנה אחת ׳
לוי חיה מאה ושלשים ושבע שנים יהודה חיה מאה
ותשע עשרה שנה : יששכר חיה מאה ועשרי׳ ושתים
שנה ׳ זבולון חיה מאה ועשרים וארבע שנים ומת
לאחר שמת יוסף שתי שנים : דן חיה מאה ועשרים
ושבע שנה ׳ אשר חיה מאה ועשרי׳ ושש שנים ׳ יוסף
חיה מאה ועשר שנים ׳ בנימן חיה מאה ואחת עשרה
שנה ומת לפני לוי כעשרים ושש שנים : וחצרון

nuit Ram: & Ram genuit Aminadab: & Aminadab genuit Nahſchon: & Nahſchon fuit de illis qui egreſſi ſunt Ægyptum, anno à creatione mundi bis milleſimo quadringenteſimo 48. In ipſo autem anno, menſe ſecundo data eſt lex Iſraeli: in ipſo quoque anno menſe tertio, datus eſt Iſraeli decalogus. Et in anno ſecundo data eſt eis Lex in die propitiationis: in quo anno mortuus eſt Nahſchon. Genuit autē Nahſchon Salma, qui vnus fuit de intrantibus terram: & Salmon genuit Boaz. Item in anno quadrageſimo primo exitus Iſraelis de Ægypto, qui fuit annus mundi bis milleſimus quadringenteſimus octogeſimus nonus, ingreſſi ſunt filij Iſrael terram: & mortuus eſt Ioſue filius Nun. En decem ætâtes. Boaz genuit Obed, Obed autem genuit Iſai: & Iſai genuit Dauid: qui regnauit ſuper Iſrael anno trecenteſimo nonageſimo introitus in terram, qui eſt annus quadringenteſimus & trigeſimus exitus de Ægypto: & annus mundi bis milleſimus octingenteſimus ſeptuageſimus quintus. Porrò Abiathar fuit in diebus ſuis ſacerdos magnus: Nathan verò & Gad prophetæ. Regnauit autem quadraginta annis, & genuit Schlomo: qui in anno quarto cœpit extruere templum, cuius ædificium in anno decimo regni ſui conſummauit. Regnauitque filius trium annorum, qui fuit annus quadringenteſimus quadrageſimus introitus in terram, & quadringenteſimus octogeſimus exitus de Ægypto, & bis milleſimus nongenteſimus vigeſimus octauus creationis mundi. Fundauit itaque templum, & fuit Sadoc ſacerdos magnus in diebus ſuis: Ionathan autem & Iddo atque Ahia Silonites prophetæ. Poſt eum regnauit Rehabeam filius eius decem & ſeptem annis: fuitque Ahimaaz ſacerdos magnus, & Schemaiahu & Iddo pro-

הוליד את רם ורם הוליד את עמינדב׳ ועמינדב הוליד את נחשון ונחשון היה מיוצאי מצרים בשנת אלפי׳ ארבע מאו׳ וארבעי׳ ושמונה לבריאת עולם עד שיצאו ממצרי׳ ובאותה השנה בחדש השני נתנה תור׳ לישרא׳ ובאות׳ שנה בחדש השלישי נתנו לישרא׳ עשר׳ הדברו׳ ובשנ׳ השנית נתנה להם התורה ביום הכפורי׳ ובאות׳ שנה מת נחשו׳ ונחשון הוליד את שלמה ושלמ׳ מבאי הארץ ושלמון הוליד את בועז ובשנת ארבעי׳ ואחת לצאת ישראל ממצרים הרי שנת אלפים וארבע מאות ושמונים ותשע לבריאת עולם נכנסו ישראל לארץ ומת יהושע בן נון עשרה דורות בועז הוליד את עובד ועובד הוליד את ישי וישי הוליד את דוד ודוד מלך על ישראל בשנת ג׳ מאות ותשעי׳ שנה לכניסתן לארץ היא שנת ארבע מאות ושלשים שנה ליצאתן ממצרי׳ ושנת שני אלפים ושמונה מאות שנה ושבעים וחמש לבריאת עולם : ואביתר היה כהן גדול בימיו ונתן וגד נביאים ומלך ארבעים שנה ודוד הוליד את שלמה ובשנה הרביעית החל לבנות הבית ובשנה העשירית למלכו נשלם בניין הבית ומלך בן שלש שנים היא שנת ארבע מאות וארבעים לכניסתן לארץ שהיא שנת ארבע מאות ושמונים לצאתם ממצרים והיא שנת אלפים ותשע מאות ועשרים ושמונ׳ לבריאת עולם ויסד הבית והיה צדוק הכהן גדול בימיו ויונתן ועדו ואחיה השילוני נביאים ומלך אחריו רחבעם בנו שבע עשרה שנה ואחימעץ כהן גדול ושמעיהו ועדו

prophetæ. Post eum regnauit Abiiahu filius eius tribus annis: fueruntque Azariahu summus sacerdos & Iddo prophetæ. Post hunc regnauit Asa filius eius annis quadraginta & vno, & fuerunt Iehoram, Azariahu filius Odad, Hanani videns, & Iehu filius Hanani prophetæ. Post hunc regnauit filius eius Iehosaphath annis viginti quinque, fuitque sacerdos magnus Ioachaz: & Iehu filius Hanani & Obadia, Micha, Iehiel filius Zecharia, & Eleazar filius Dodiiahu prophetæ. Ioram filius eius regnauit post eum octo annis, fuitque Iehoiarib summus sacerdos, & Eliiahu propheta. Et regnauit post eum Ahaziahu filius eius anno vno: fuitque Iehoschaphat sacerdos magnus, & Elischa propheta. En decem ætates. Postea surrexit Athalia mater Ahazia, & deleuit semen regni, fuitque tribulatio magna, ita vt absumeretur domus Dauid, nec remaneret nisi Ioas infans quem abscondit Iehoiada sacerdos summus. Regnauit autem Athalia sex annis, & occisa est: regnauitque Ioas quadraginta annis, existentibus summis sacerdotibus Iehoiada & Phadaia. Porrò Zacharias filius Iehoiada fuit sacerdos & propheta, & iussit Ioas eum occidi. Et regnauit post eum Amaziahu filius eius viginti nouem annis, fuitque Zedakia sacerdos magnus. Amots & Amaziah fuerunt fratres Amaziahu, patris Iesaiahu prophetæ. Vziahu filius eius regnauit post ipsum quinquaginta duobus annis: & fuit Ioel sacerdos magnus, & Hoschea, Amos, & Iesaiahu, prophetæ. Regnauitque post ipsum Iotham filius eius sedecim annis, & fuit sacerdos magnus Iotham: Hoseas autem & Iesaiahu, Amos, Vziiahu & Micha Morastithes prophetæ. Post hunc regnauit Ahaz filius eius sedecim annis: & fuit sacerdos summus Vriiahu: Hoschea autem, Iesaiahu, Amos, Micha & Odad, prophetæ. Et regnauit post eum Ezechias filius eius viginti nouem annis: & fuit sacerdos magnus Neriia: & prophetæ, Hoschea, Iesaiahu, Amos, & Micha. Post hunc regnauit Manasses quinquaginta quinque annis,

fuitq;

נביאים אביהו בנו מלך אחריו שלש שנים עזריהו כהן גדול ועדו נביאים: אסא בנו מלך אחריו ארבעים ואחת שנה ויהורם ועזריהו בן עודד וחנני הרואה ויהוא בן חנני נביאים׳ יהושפט בנו מלך אחריו עשרי׳ וחמש שנה ואחז כהן גדול ויהוא בן חנני ועובדיה ומיכה ויחיאל בן זכריה ואלעזר בן דודיהו נביאים: יורם בנו מלך אחריו שמונה שנים יהויריב כהן גדול אליהו נביא: אחזיהו בנו מלך אחריו שנה אחת ויהושפט כהן גדול ואלישע נביא הרי עשרה דורות אחר כך קמה עתליה אם אחזיה ותאבד זרע הממלכה והיה צער גדול וכלו בירת דוד ולא נשאר מהן אלא יואש תינוק קטן והחביא אותו יהוידע כהן גדול ותמלך עתליה שש שנים והרגו אותה ומלך יואש ארבעים שנה יהוידע ופדיה כהנים גדולים וזכריה בן יהוידע כהן ונביא צוה יואש והרגו׳ אמציהו בנו מלך אחריו עשרים ותשע שנים צדקיה כהן גדול אמוץ ואמציה אחי הוו אמציהו אבי ישעיהו נביאים עוזיהו בנו מלך אחריו חמשים ושתים שנה יואל כהן גדול הושע ועמוס וישעיהו נביאים: יותם בנו מלך אחריו שש עשרה שנה יותם כהן גדול הושע וישעיהו ועמוס ועזיהו ומיכה המורשתי נביאים: אחז בנו מלך אחריו שש עשרה שנה אוריהו כהן גדול הושע וישעיהו ועמוס ומיכה ועודד נביאים׳ חזקיהו בנו מלך אחריו עשרי׳ ותשע שנה נריה כהן גדול הושע וישעיה ועמוס ומיכה נביאי׳: מנשה מלך אחריו חמשים וחמש שנה

fuitque magnus sacerdos Hoschááriah : Ioel autem, Nahum & Habacuc prophetæ. Huic successit filius suus Amon duobus annis: existentibus summo sacerdote, Sallum, & Hozi prophetis. Post hunc regnauit filius eius Ioschiiahu triginta & vno annis: fuitque sacerdos Hilkiiahu, Zephania verò, Iirmia, & Hulda prophetæ. Post hunc regnauit Iehoahaz filius eius tribus mensibus, existentibus Hilkiahu sacerdote, & Iirmeia prophetis. Et regnauit post eum Iehoiakim frater eius vndecim annis: & fuit Azariahu sacerdos magnus. Vriia verò & Irmiia prophetæ. En decem ætates. Porrò Nebucadnezar rex Babel anno tertio regni sui transtulit hunc, mortuusque est in carcere suo: vt confirmaretur quod dictum erat, Sepultura asini sepelietur. Hic transtulit Ierusschalaim & omnes principes: & de Beniamin & alijs tribubus septem millia captiuorum, qui omnes erant fortes bellatores. Regnauit autem post hunc Iehoiachin filius eius tribus mensibus & decem diebus: fuitque magnus sacerdos Saraia, & Iirmeia propheta. Transtulit itaque Nebucadnezar rex & hunc in Babel, & octodecim millia cum eo, instituitque Zidkiiahu fratrem patris sui filium Ioschiiahu regem, qui regnauit vndecim annis: fuitque Iehosedek frater Ezræ scriba: Iirmeia verò & Iehæzkel prophetæ. Anno quinto regni sui venit exercitus Babel contra Ieruschalaim, & obsederunt eam, extruxeruntque contra eam in circuitu munitiones: & venit ciuitas in obsidionem vsque ad vndecimum annum regni sui, in quo anno transmigrauit Iehudam de terra sua. hic est annus octingentesimus tertius introitus in terram: & octingentesimus nonagesimus exitus de Ægypto: & annus ter millesimus trecentesimus octauus à creatione mundi. Et non fuit aliquis residuus de domo Dauid, præter Iechonneiahu solum, qui genuit Schealthiel, Malchiram Phadaiam & Gamariam. Hæ itaque sunt triginta octo generationes.

Porrò

הושעיה כהן גדול יואל ונחום וחבקוק נביאים ׳ אמון
בנו מלך אחריו שתי שנים שלום כהן גדול חוזי נביא׳:
יאשיהו בנו מלך אחריו שלשים ואחת שנה חלקיהו
כהן גדול צפניה וירמיה וחלדה נביאים : יהואחז בנו
מלך אחריו שלש׳ חדשים חלקיה כהן גדול ירמיה
נביאים : יהויקים אחיו מלך אחריו אחת עשרה שנה
עזריהו כהן גדול ירמיה ואוריה נביאים ׳ הרי עשרה
דורות ובשנ׳ השלישית למלכו הגלה אותו נבוכדנצר
מלך בבל מת באיסורו לקיים מה שנאמר קבורת
חמור יקבר הוא הגלה את ירושלם ואת כל השרים
ומבנימן ומשאר שבטים שבעת אלפי גולה הכל גבורי
עושים מלחמה ׳ ומלך אחריו יהויכין בנו שלש חדשי
ועשרה ימי׳ שריה כהן גדול וירמיה נביא והגלה אותו
נבוכדנצר מלך בבל הוא ושמונה עשר אלף עמו
והמליך את צדקיהו אחי אביו בן יאשיהו ומלך אחת
עשרה שנה יהוצדק אחי עזרא הסופר ירמיה ויחזקאל
נביאים : בשנה התמישית למלכו באו חיל בבל על
ירושלם ויחנו עליה ויבנו עליה דיק סביב ותבא העיר
במצור עד אחת עשרה שנה למלכו ובאותה שנה
הגלה יהודה מעל אדמתם היא שנת שמונה מאות
ושלש שנים לכניסתן לארץ ושמונה מאות ותשעים
לצאתם ממצרים ושנת שלשת אלפים ושלש מאות
ושמונה שנה לבריאת עולם ׳ ולא נשאר מבית דוד
אלא יכניהו לבדו והוא הוליד את שאלתיאל ומלכירם
ופדיה וגמריה שלשים ושמונה משפחות המה ומלך

נבוכדנצר

Porrò Nebuchadnezar regnauit triginta ſeptem annis captiuitatis regis Iehoiachin. Et quum obijſſet, ſucceſſit ei Euilmerodach filius eius, regnauitque viginti tribus annis. Anno primo regni ſui eduxit Iehoiachin de domo carceris, & poſtea mortuus eſt in Babel. Poſt mortem Zidkiiahu Schealthiel filius Iehoiachin fuit, quem ſapientes in captiuitate direxerunt, regnante Belſaſar tribus annis, mortuus eſt, ſtetitque poſt eum Zerubabel filius eius in anno quinquageſimo ſecundo deſolationis templi, qui eſt annus ſeptuageſimus regni Babylonici: regnauitque Darius Medus, & extirpatum eſt regnum Chaldæorum. Aſcendit autem Zerubabel in Ieruſchalaim cum captiuitate, anno primo Cyri regis Perſiæ: fuitque Ioſue filius Iehozedek ſacerdos magnus & Haggæus Zecharia & Ezra prophetæ. Tunc ſtetit Aſſuerus & impediuit opus domus ſanctuarij, & conatus eſt extirpare Iſrael: ſed Dominus ſanctus & benedictus extirpauit eum, & Haman impium illum de ſeculo. Anno decimo octauo Medorum, qui eſt annus ſeptuageſimus deuaſtations templi, aſcendit Ezra ſcriba in Ieruſalem, & alia captiuitas cum eo: ædificauitque murum Ieruſalem, & reſtaurata domo ſanctuarij redijt Zerubabel in Babel, mortuusque eſt ibi: & ſtetit poſt eum Meſchullam filius eius. In diebus eius floruit regnum Græciæ, anno ſcilicet quinquageſimo ſecundo Medorum & Perſarum: & mortui ſunt Haggæus, Zecharia & Maleachi. Eo tempore ceſſauit prophetia ab Iſrael, ipſe eſt annus mundi ter milleſimus quadringenteſimus quartus. Hinc & vltrà arrige aurem tuam, & audi verba ſapientum. Alexander Macedo rex Græciæ regnauit duodecim annis: mortuúſque eſt Meſchullam, & ſucceſſit ei Hanania filius eius, directus à ſapientibus: in cuius diebus imperauerunt Phutran, Salmon, Alaſchanos, & Maparis, reges Græciæ. Anno centeſimo quadrageſimo Græciæ mortuus eſt Hanania, & Mathathia filius Iohanan filij Simeon, ſucceſſitque

נבוכדנצר עד שנת שלשי׳ ושבע לגלות המלך יהויכין:
מת נבוכדנצר ומלך אויל מדורך בנו עשרים ושלש
שנים ׳ בשנה הראשונה למלכו הוציא יהויכין מבית
כלא ואחר כך מת בבבל אחרי מות צדקיהו שאלתיאל
בן יהויכין חכמים דברוהו בגולה ומלך בלשצר שלש
שנים ומת שאלתיאל ועמד אחריו זרובבל בנו בשנת
חמשים ושתים לחורבן הבית היא שנת שבעי׳ למלכו׳
בבל מלך דריוש המדי ובטלה מלכות כשדים ועלה
זרובבל לירושלם וגלות עמו בשנת אחת לכורש
מלך פרס ׳ ויהשוע בן יהוצדק כהן גדול וחגי וזכריה
ועזרא נביאים עמד אחשורוש ובטל מלאכת בית
המקדש ובקש לעקור את ישראל ועקרו הקב״ה לו
ולהמן הרשע מן העולם : בשנת שמונה עשרה למדי
היא שנת שבעים לחרבן הבית עלה עזרא הסופר
לירושלם וגלות אחרת עמו ובנה חומת ירושלם
והכין את בית המקדש וחזר זרובבל לבבל ומת שם
ועמד אחריו משולם בנו ובימיו מלכה מלכו׳ יון בשנת
חמשים ושתים שנה למדי ופרס מתו חגי זכריה
ומלאכי באותו הזמן פסקה נבואה מישראל היא שנת
ג׳ אלפים וד׳ מאות וארבע לבריאת עולם מכאן ואילך
הט אזנך ושמע דברי חכמים אלכסנדרוס מוקדון
מלך יון מלך שתים עשרה שנה ומת משולם ועמד
ואחריו חנניה בנו חכמים דברוהו ובימיו מלך פוטרן
וסלמון ואלסכנוס ומפריס מלכי יון בשנת מאה
ארבעים ליון מת חנניה ומתתיה בן יוחנן בן שמעון

ועמד

fitque ei Barahia filius eius, quem ſapientes direxerunt. Et in diebus eius fuit Salikos Santroc Antioch & Antiuchas & Gaſcalnas & Antikæus, qui ædificauit Antiochiam, & Tolmai qui ſcripſit Pentateuchon Græcè. Anno centeſimo ſeptuageſimo Græciæ, occiſus eſt Simeon filius Iohanan filij Mathathia, mortuusque eſt Barachia, & ſucceſſit ei Haſadia filius eius, directus à ſapientibus.
In diebus eius fuit tribulatio magna contra Iſrael, in diebus ſcilicet Nicanoris regis Græcorum. Et egreſſi ſunt Haſmonim, occideruntque tam eum quàm totum eius exercitum, ipſe eſt annus centeſimus ſeptuageſimus quintus Græcorum, regnauitque Iohanan filius Simeon filij Mathathia, filij Haſmonai triginta ſeptem annis, & dormiuit Haſadia, cui ſucceſſit Iſaias quē & ſapientes direxerunt. Regnauit autem Ianai filius Ioanan ſacerdos magnus annis viginti ſeptem: & cùm dormiſſet, ſucceſſit ei Ariſtobulus filius eius: qui regnans tredecim annis, occiſus eſt. Poſt hunc regnauit Antigonus filius eius annis viginti ſex, & occiſus eſt anno centeſimo & tertio regni Machabæorum. Cui ſuccedens Herodes filius Antipatris ſeruus Machabæorum, qui rebellauit & occidit totam domum domini ſui, regnauit duobus annis. Porrò Obadia dormiens, reliquit ſucceſſorem filium ſuum Schemaia, quem ſapientes direxerunt. En decem ætates. Et regnauit Agrippas filius Herodis, cui ſucceſſit Munabaz filius eius. Dormiuit autem Schemaia, & habuit ſucceſſorem Sechaniam, quem ſapientes direxerunt. Anno centeſimo & tertio regni Hagarenorum, qui eſt annus quadringenteſimus quadrageſimus reædificati templi, & annus ter milleſimus quingenteſimus quinquageſimus octauus à creatione, venit Aſpaſianus deuaſtans templum, tranſtulitque Iſrael & familias multas de domo Dauid & Iehuda in Aſpamiam quæ eſt Hiſpania. Hic fuit annus cen-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0146-5

ועמד אחריו ברכיה בנו וחכמים דברוהו ובימיו היה
סליקוס סנטרוך אנטיוך ואנטיוכס ונסקלנס ואנטיקי
הוא בנה אנטוכיא ותלמי הוא כתב את התורה יונית
בשנת מאה ושבעים ליון איקטיל שמעון בן יוחנן בן
מתתיה ומת ברכיה ועמד אחריו חסדיה בנו חכמים
דברוהו בימיו היה צער גדול לישראל בימי נקנור
מלך יון ויצאו בני חשמונים והרגו אותו וכל חילותיו
היא שנת מאה ושבעים וחמש ליון ומלך יוחנן בן
שמעון בן מתתיה בן חשמוני שלשים ושבע שנים
ושכיב חסדיה ועמד אחריו ישעיה חכמים דברוהו
ומלך ינאי בן יוחנן כהן גדול עשרים ושבע שנים
ושכיב ינאי ועמד אחריו ארסתבלוס בנו ומלך
שלש עשרה שנה ונהרג ומלך אחריו אנטיגנוס
בנו עשרים ושש שנים ונהרג בשנת מאה ושלש
למלכות בית חשמונאי ועמד אחריו הורדוס בן א
אנטיפטר עבד חשמונים ומרד והרג כל בית אדוניו
ומלך שנים : ושכיב עובדיה ועמד אחריו שמעיה בנו
חכמים דברוהו הרי עשרה דורות ומלך אגריפס בן
הורודוס ומלך אחריו מונבז בנו ושכיב שמעיה ועמד
אחריו שכניה וחכמי׳ דברוהו : בשנת מאה ושלש
למלכות הגרים היא שנת ארבע מאות וארבעים שנה
לבנין הבית ושנת ג׳ אלפים וה׳ מאות חמשים ושמנה
שנים לבריאת עולם בא אספסיאנוס והחריב הבית
והגלה ארץ ישראל ובתים הרבה מבית דוד ויהודה
לאספמיא היא ספרד : והיא היתה שנת מאה

ושמונים

centesimus octogesimus Romanorum, qui reges habuerunt ante templum. Porrò anno quinquagesimo secundo desolationis templi, deuastata est Bitter ciuitas. Anno centesimo sexagesimo sexto desolationis domus, irruerunt Persæ in Romanos. Dormiuit autem Sechania, & successit ei Hizkiia filius suus: sapientes direxerunt eum: & dormiens sepultus est in terra Israel in colle Arbeel, qui ipsius Iosue filij Naschraph sacerdotis erat ad orientem vrbis. Cui successit filius eius, quem sapientes direxerunt, cumque moreretur reliquit posthumum Nathan, Desusita cognomine. Dormiuit autem Nathan, reliquitque filium suum Rab Hona successorem quem sapientes direxerunt. Item moriens Akob reliquit Nahum successorem filium suum, quem similiter sapientes direxerunt. Rab Hona & Rab Hanana & Rab Mattana & Rab Hananeel sapientes eius (seu consiliarij) fuere. Dormiuit autem Nahum, in cuius loco extitit Iohanan, qui à sapientibus gubernatus est. Rab Hananeel eius sapiens (consiliarius) fuit. Mortuus est Iohanan, qui post se reliquit Saphat filium suum, quem deduxerunt sapientes, & Rab Hananeel eius sapiens (seu consiliarius). Saphat verò moriente reliquit post se Anan. à sapientibus similiter hic gubernatus est, eiusque consiliarius extitit Samuel. Ascendit verò Passa filius Netsar, tunc temporis, & vastauit Nehardea (ea erat vrbs ad Euphratis ripam condita, in qua captiui in Babylone Iudæi synagogam & Academiam celebrem habuere). Obijt verò Rab Hona, & sepultus est in terra Israel iuxta R. Hiia doctorem suum, cui successit Nathan filius eius, quem similiter sapientes direxerunt. Rab Iehuda filius Ezechiel & Rab Schescheth eius consiliarij fuere. Et obtinuerunt regnum Persæ anno ducentesimo quadragesimo quinto à destructione templi, decretoque sanciuerunt destruendos Iudæos. Et dormiens Nathan reliquit post se Nehemiam filium suum, quem sapientes conduxerunt: siquidem Schezbi eius consiliarius extitit. Dormiens verò Nehemia surrexit post ipsum Akabia filius eius iam probè à sapientibus institutus. Raba & Rab Ada eius cõsiliarij. Eius tempore cũ exercitu in Syriã iter susceptũ est, quę & subacta est. Dormiuit aũt Mar Akebam Detsutsita, & sepultus est in terra Israel, quem mox subsecutus est Hona Mar frater ipsius, quem sapientes insti-

ושמונים לרומיים שמלכו לפני הבית ובשנת חמשים
ושתים לחורבן הבית חרבה ביתר בשנת מאה וששי׳
וששׁ לחרבן הבית אתו פרסאי על רומאי ושכיב
שכניה ועמד אחריו חזקיה בנו חכמים דברוהו ושכיב
חזקיה ונקבר בארץ ישראל בגבעת ארבאל אשר
ליהושע בן נשרף הכהן במזרח העיר : ועמד אחריו
בנו וחכמים דברוהו ׳ וכד שכיב פש נתן במעי אמו
הוא נתן דצוציתא ושכיב נתן ועמד אחריו רב הונא
בנו חכמי׳ דברוהו ׳ ושכי׳ עקוב ועמד נחום בנו חכמים
דברוהו ׳ רב הונא ורב חננ׳ ורב מתנא ורב חננאל חכמי׳
שלו ׳ ושכיב נחום ועמד יוחנן חכמי׳ דברוהו רב חננאל
חכם שלו ׳ ושכיב יוחנן ועמד שפט בנו חכמי׳ דברוהו
ורב חננאל חכם שלו : ושכיב שפט ועמד אחריו ענן
בנו חכמים דברוהו ורב שמואל חכם שלו וסליק
פפא בר נצר דא ואחרבה לנהרדעא ושכיב רב
הונא ונקבר בארץ ישראל אצל רבי חייא רבא ועמד
נתן בנו חכמים דברוהו רב יהודה בר יחזקאל ורב
ששת חכמים שלו ואחסינו מלכותא פרסאי בשנת
מאתים וארבעים וחמשה לחרבן הבית וגזרו פרסא
גזירה על יהודאי ׳ ושכיב נתן ועמד נחמיה בנו
חכמים דברוהו רב שזבי חכם שלו ׳ ושכיב
נחמיה ועמד עקביה בנו חכמים דברוהו רבא ורב
אדא חכם שלו ׳ ובימיו סליק לארמאי וכבשה ׳
ושכיב מר עקבן דצוציתא ונקבר בארץ ישראל
ועמד אחריו הונא מר אחיו חכמים דברוהו ׳

instituerunt, Abaie & Rabba & Rab Ioseph filius Chama eius consiliarij extitere. Viuente ipso ascendit Schebur in Netsib, & eam subegit. Obijt autem Hona Mar, quem subsequutus est Okba frater ipsius, quem sapientes direxerũt: siquidem Rab Hananeel eius consiliarius erat. Mortuo itaque Okba, successit Aba filius fratris ipsius: filius Mar Okban, Raba & Rabena illius consiliarij extitere. Anno 416 desolationis templi stetit seculum sine rege. Mortuus est Aba & stetit post eum Mar Cahana eius frater, Rab Saphra eius consiliarius. Dormiuit Mar Cahana, & stetit post eum Rab Saphra frater eius, Rab Acha Medaphthæus eius consiliarius. Obijt autem Mar Zutra: in cuius locum successit Cahana filius eius, Rabana eius consiliarius. Obijt etiam Rab Cahana, in cuius locum successit Rab Hona, Mar frater ipsius fuit. Rab Acha Medaphthæus filius Hanilai eius consiliarius. Eoque mortuo in eius locum successit Rab Hona frater patris ipsius, qui fuit filius Rab Cahana. Rab verò Mari, & Mar Chanina, Raba eius consiliarij. Hoc ipso autem tempore finẽ accepit domus Dauidis quod sic euenit. Vxor ipsius Rab Hona Aichmalotarchæ filia fuit ipsius Mar Rab Chanina, qui ipsius Academiæ caput fuit. Rab verò Chanina excellens admodum fuit, qui profectus est & iuit vt iudex esset Aichmalotarchæ in ciuitatem Rab Chanina principis Academiæ, petiitque sibi dari locum habendæ concionis, neq; illi permisit Academiæ princeps. Venit itaque coram Aichmalotarcha, præcepit verò Aichmalotarcha, vt irent quidam qui ad se adducerent Academiæ caput. Quo facto decreuit, vt deduceretur per omnes vrbis portas per totam noctem. Crastina die ad ipsum deductus est, decreuitque vt euellerentur ipsi omnes barbæ pili, nullique licitum esse voluit eum hospitio accipere. Profectus est itaque Academiæ princeps, & sedit in synagoga magna, & fleuit, impleuitq; vas lachrymis quas ebibit: irruitque pestis in domũ Aichmalotarchæ, mortuique sunt omnes vna nocte excepto solo Mar Zutra, qui in vtero matris suæ erat. Ea ipsa nocte vidit Mar Rab Chanina in somnio, quòd proficisceretur in paradysum cedris plenum, & arrepta securi

אביי ורבה ורב יוסף בר חמא חכמי׳ שלו׳ ובימיו סליק
שבור לנציבא וכבש׳ ושכיב הונ׳ מר ועמד עוקבא אחיו
חכמים דברוהו רב חנני׳ חכם שלו׳ ומת עוקבא ועמד
אחריו אבא בן אחיו בן מר עקבן רבא ורבינא חכמים
שלו׳ בשנת ת״ו שנה לחרבן הבית קם עלמא בלא
מלכ׳ ושכיב אבא ועמד אחריו מר כהנ׳ אחיו רב ספר׳
חכם שלו׳ ושכיב מר כהנא ועמד אחריו רב ספרא
אחיו רב אחא מדפתי חכם שלו׳ ושכיב מר זוטרא
ועמד אחריו כהנא בנו רבנא חכם שלו׳ ושכיב רב
כהנא ועמד אחריו רב הונא מר אחיו רב אחא מדפתי
בר חנילאי חכם שלו׳ ושכיב ועמד אחריו רב הונא
אחי אביו בר רב כהנא רב מרי ומר חנינא רבא חכם
שלו׳ ובנו כלון דבית דוד והכי הוא אתתיה דרב הונא
ריש גלותא ברתיה דמר רב חנינא ריש מתיבתא הוה
ורב חנינ׳ גבר׳ הוה ופריש ואזיל דיינא דריש גלותא
למתא דרב חנינא ריש מתיבתא ובעא למעבד פרקא
ולא שבקיה ריש מתיבתא ואתא לקמיה ריש גלותא
ופקיד ריש גלותא ושדר ואתייה לריש מתיבתא
ופקיד עליה ואותביה בהדי פילי מתא כולי ליליא
למחר אתייה ופקיד ושמטו לכל מזייה דדיקניה ולא
למיתן ליה אושפיזא ואזל ריש מתיבתא ויתיב בבי
כנישת׳ רבתי ובכא ומלא קוקיזא דדמעי ושתייה ונפל
מותנא בבי ריש גלותא ומייתו כולהו בחד ליליא
ופש מר זוטרא בכריסיה דאימיה וחזא ההוא ליליא
מר רב חנינא בחלמא דעל לבוסתנא דארזי ושקל

ſecuri omnes cedros ſcinderet, quotquot ſcilicet in eo erant excepta cedro vna minima, quæ ſub terra latitabat. Suſtulit ergo ſecurim, vt & hanc ſcinderet, quo tempore apparebat illi vir rubicundus ſenex, qui ſic eſt eum allocutus. Ego ſum Dauid rex Iſrael, & hic paradiſus meus eſt, quid tibi in eo negotij eſt, vt illum ſcindas? Quo dicto illi impegit alapam, eo pacto vt facies eius retrorſum verteretur, atque ita excitatus eſt, inuenitque faciem ſuam retrorſum verſam. Profectus itaque ad ſapientes dixit eis adhuc reſtare vnum ex domo Dauidis, qui reſponderunt nullum amplius reſtare vna ſola excepta filia ſua eaque grauida: Profectus itaque ſtetit ad eius oſtium per pluuiam & ſolis calores donec peperiſſet. Quando verò peperit, eius facies in priſtinum locum reſtituta eſt: ſuſcepitque puerum penes ſe, quem honore maximo proſequutus eſt, ita vt magnus vir euaſerit. Gener quidam fuit domus Dauid, cuius nomen erat Rab Pachara, qui quum vidiſſet quòd mortua eſſet vniuerſa domus Dauidis, dedit opes & munera regi, qui eum conſtituit principem. Quando verò Mar Zutra natus fuit annos quindecim, profectus eſt ipſe & Academiæ princeps ad regem, qui eum principem conſtituit depoſito ex dignitate principis Rab Pachara. Huic autem Rab Pachara muſca ingreſſa eſt in naſum, & tumidus redditus eſt adeò vt moreretur: & idcircò domus Dauidis depingunt muſcam in ſigillis ſuis. Fuit itaque Mar Zutra Aichmalotarcha viginti annis, Mar verò Chanina, & Rab Sama & Rab Iſaac eius ſapientes (ſeu conſiliarij). Viuente ipſo interfectus eſt Mar Rab Iſaac Academiæ præſes, & eo ipſo die magnus vir ſtatim euaſit Raba, memoria principis noſtri in vita futuri ſeculi, cui apparuit columna ignea. Itaque exijt ſimul cum quadringentis viris, & prælium inierunt cum Perſis, & poſſedit illud imperium, & exegit vectigalia ſeptem annis. Exactis ſeptem annis peccarunt hi milites qui cum eo erant, inuentique ſunt vinum oblationis bibiſſe, & adulteriũ in domo regũ Perſiæ cõmiſiſſe, aſcẽditq; columna ignis, quæ multa ſolebat eſſe corã ipſo;

In

נרגא וקטל לכל ארזי דהוו ביה ופש חדא ארזא
זוטרא תחות ארעא דלי נרגא למקטליה ואתא גבר
סומקא סבא אמר ליה אנא דוד מלך ישראל והאי
בסתנ׳ דילי הוא את מאי הוה לך בהדייהו דקטלתינהו
מחיי׳ בהפתקא ואהדרינהו לאנפיה לאחורי׳ ואיתער
ומהדרין אנפיה לאחוריה אמר להו לרבנן פש מבית
דוד חד אמרו ליה לא פש מנהון חד שום אנש אלא
ברתך דמעברא ואזל וגנא על בבא דילה במטרא
ובשמשא עד דילדה וכד ילדה תרצן אנפיה כדרכן
ושקליה לגביה ואקרייה ושוייה גברא רבא חד חתן
הוה לבית דוד והוה רב פחרא שמיה כד חזייה דמית
בי׳ דוד שקל ממונא ושוחדא למלכ׳ ושוייה רישא וכד
הוה מר זוטרא בר חמש עשרה שנים אזל הוא וריש
מתיבתא לגבי מלכא ושקליה לראש ונותיה מן רב
פחרא וההוא רב פחרא עייל ליה דודבא בנחירידה
ואיתפח עד דמית משום הכי ציירין דבית דוד דודבא
על חותמייהו : וחיה מר זוטר׳ ריש גלותא עשרי׳ שני׳
ומר רב חנינא ורב סמא ורב יצחק חכמי׳ שלו : ובימיו
נהרג מר רב יצחק ריש מתיבתא ובההוא יומא נפק
רבא מיד גדול זכר נשיאנו לחיי העולם הבא איתחזי
לי׳ עמודא דנורא ונפקי בהדיה ארב׳ מאה גברין ועבדו
קרבא עם פרסאי ואירית מלכותא וגבא גזיאתא שבע
שנין ובסוף שבע שנין חטוא הנך דנתקי דהוו בהדיה
ואשכחינין דהוו שתויי יין נסך וקא מזנאן בבית מלכי
פרסאי ואסתלק עמודא דנורא דהוה סגי קמיה:

In vincula itaque coniecerunt ipsum Persæ & occiderunt eum, & suspenderunt ipsum scilicet Aichmalotarcham Mar Zutra & Academiæ rectorē super pontem illius prouinciæ. Et præcepit rex, vt in captiuitatem duceretur vrbs Aichmalotarchæ, quo scilicet die interfectus est Mar Zutra Aichmalotarcha, memoria principis nostri sit in benedictionem. Huic natus est filius, quem vocarunt Mar Zutra de nomine patris sui. Et fugerunt qui erant de domo Dauidis, & durantibus triginta annis non potuit Mar Hahonai reuelare facies suas. Cæterùm Mar Rab Gizza frater patris ipsius domus Mar Rab Nehilai profectus est, & habitauit ad fluuium Tsaua: & Mar Zutra filius Mar Zutra Aichmalotarcha profectus est in terram Israel, factusq; est caput concionatorum. Anno verò quadringentesimo quinquagesimo secundo destructionis, is est annus quater millesimus ducentesimus octogesimus creationis mundi ascendit in terram Israel factusque est caput Synedrij, cui successit Rab Guria, quem subsecutus est Mar Zutra filius eius, dein post eum Rab Iacob eius filius, post ipsum verò Rab Migas eius filius, post eum verò Rab Nehemia eius filius, post ipsum deinde Rab Abdimi filius eius octoginta septem ætates, quæ octoginta septem nominibus his generalibus notatæ sunt. At Rab. Abaie genuit Rabi Iacob, & Rabi Phinees & Rabi Azaria & Rabi Phinees genuit Rabi Chatsub, qui omnes efficiunt 89 ætates..

FINIS.

ונקטוה פרסאי וקטלוה וצלבוה לריש גלותא מר זוטר׳ ולריש מתיבתא על גשרא דמחוזא ופקיד מלכא ושבייה מתא דריש גלותא ובההוא יומא איקטיל מר זוטרא ריש גלותא זכר נשיאנו לברכה ואיתיליד ליה ברא וקריוה מר זוטרא על שמיה דאבוה וערקו דבית דוד ותלתי׳ שנין לא יכיל מר אהונאי לגלויי אנפי ומר רב גיזא אחוי דאבוהון דבית מר רב נהילאי אזל ויתיב בנהר צבא ומר זוטרא בר מר זוטר׳ ריש גלותא סליק ליה לא״י ועיילוה בריש פירקיה׳ ובשנת ד׳ מאות ונב״ שנה לחרבן הבית היא שנת ארבעת אלפים ומאתים ושמונים לבריאת עולם עלה לארץ ישרא׳ והיה ראש סנהדרין ואחריו רב גוריא ואחריו מר זוטרא בנו: ואחריו רב יעקב בנו: ואחריו רב מינס בנו: ואחריו רב נחמיה בנו: ואחריו רב אברימי בנו שמנים ושבעה דור וכולם שמנים ושבעה כלל שמותם: ורב אביי הוליד את ר׳ יעקב ואת ר׳ פנחס ואת ר׳ עזריה ור׳ פנחס הוליד את ר׳ חצוב הרי שמנים ותשעה דור:

סליק סדר עולם זוטא

In Chronologiam Hebræorum eiuſdem Genebrardi notæ.

Pag.8.lin.9. ubi dicitur Abraham natus 45 annos diuiſionis tempore, reponendum pro 45, 48.

P.10.l.20. ea quæ incluſa ſunt parentheſi, ex Geneſeos cap. 13 per coniecturam addidimus, alioqui exemplar erat mancum.

P.14.l.36. pro multis diebus mendoſè in editione Bibliorum Latina annis. & ibid. lin. 40 Quia ſignificarat Phares genuiſſe Ezron anno ætatis nono, quod prodigij eſt ſimile, conatur alijs exemplis id efficere probabilius.

P.16.l.31. Aetas Iobi 210 annorum notatur.

P.18.l.26. Plagas Aegypti uocat, quibus Aegyptij Iſraelitarum calamitatem auxerunt. & ibid. lin. 40 notabis nugamentum Iudæorum de mortuorum impiorum ſtatu.

P.20.l.16. Locum illum Pſalmi 49 coactè interpretatur. & ibid. l.29. Inepta eſt illa obſeruatio. & ibid. l.37 dicit menſis ſecundi, quia annum ordiuntur ab Aequinoctio uerno.

P.22.l.7. nota authorem percurrere contextum Geneſeos capitis 7 & 8.

P.26.l.8. Niſan ſiue Martius. & ibid. l.12. nota die Iouis patres immolaſſe agnum, ut & Chriſtus. & ib.l.39. uox benedictionis Dei per εὐφημισμὸν pro maledictione. Cæterùm hic affert frigidas coniectu-

ras

ras ad elicienda septem præcepta legis naturæ.

P.28.l.29.Mensem septimum Aprilem uocat,qui est septimus à Septembri.

P.30.l.6.Moses mensem Maium in monte agit. et ib.l.29. Augustum transigit in monte.

P.32.l.31. Sic à mense Septembri in tabernaculi structura consumpti sunt quatuor menses integri.

P.34.l.2.Secundus annus ab exitu hinc incipit. Ita totus liber Exodi ad annum primum pertinet. & ibid.l.15.Diei dominicæ prærogatiuæ.Ne igitur miremini ô Iudæi, si ei sabbathum uestrum cesserit.

P.38.l.29.Cap. illud tractat de 39 anno ab exitu.

P.40.l.24.Trans dicit comparatione loci in quo erant.& ib.l.29 & sequentibus prodigij similia narrat.& l.34 citat locum Scripturæ, qui tamen nihil concludit eorum quæ uult.

P.42.l.9.Ianuarius anni quadragesimi.

P.46.lin.21. Primus mensis primi anni introitus in terram.

P.48.l.29.Quæ illic dicuntur de primo remißionis anno,acciderunt 21 Iosues principatus. Moritur autem anno 25 pòst,aut iuxta alios 28.

P.50.l.5.Aliquæ tamẽ translationes annos habẽt.

P.52.l.27.Iste putat Saulem duos annos duntaxat regnasse,quod falsum est. & ib.l. 31 nimis abruptè à 7 cap.1.Reg.ad 6 secundi transit,fallitur in eo, quòd existimet Samuelẽ & Saulem 13 tantùm annos principatũ tenuisse, cùm ut minimũ imperarint 40.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0157-6

P.54.l.16.Gabaon ciuitas sacerdotalis post Nob destructa. & ibid. lin.17 Tempora ista nimium sunt contracta. Nam pendent è falso principio, quòd Saul tantùm biennium imperauerit. Itaq; cuncta gesta primi libri Regum ad illud referre coguntur. & ib.l.23 supponit Samuelem conceptum primo anno principatus Heli. & ib.lin.26. Sed nec istud satis liquet. & ibid. l.32. Regnum Israel, sic uocat regnum Isboseth siue domus Saulis ad discrimen regni Dauid quem sequebatur tribus Iuda. & ib.l.38 notandũ initio sui regni Dauid constituisse Dei cultum & religionem.

P.56.l.37. Quo tempore rebellio Absalom.

P.58.l.23. De hebdomada annorum non dierum loquitur.

P.62.l.19. Melius alij de Ieroboam.

P.66.lin.8. Ergo Christus ô Iudæe uenire debuit ante Gog & Magog siue Antichristum.

P.70.l.1. Ioiada natus diebus Salomonis.

P.72.l.12. Ioram non uidetur reponendus inter reges interfectos.

P.74.l.27. Catalogus prophetarum.

P.76.l.31. De hoc Amos 2 Paralip. 26. & ibid. lin.34. Hæc citat R.Dauid Kimhi initio commentariorum suorum in hos prophetas, ut & alia paßim ex hoc Chronico.

¶ P.78 initio cap.21. de prophetis tractat, & ib.l.37 docet multos fuisse prophetas præter memoratos.

¶P.86

P.80.l.25.Etiam inter 10 tribus erant prophetæ.

P. 82. lin. 20. Mensem dierum uocat mensem integrum.

P.84.lin.33.Ex Amos 3. desumpta ubi R. Dauid Kimhi ista citat. & ibid.lin.37. pro reliquias populi Kimhi illic legit strati.

Pag.88.lin.1.Decem tribus tres passæ sunt captiuitates.

P.92.l.8.Sic Talmudicos scripsisse author Kimhi in 4. Ezechielis.

P. 104. lin. 35. Alij malunt Ieremiam lapidatum fuisse à Iudæis in Aegypto.

P.110.l.13.Sic legendum non sedecim ut in exemplari Venetiano. & ibid. lin.20 id est luens peccata omnium superiorum ætatum. & ibid. lin.29 Dan.8. Vbi tamen legitur anno tertio. & ibid.lin. 31. Dan. 5. ubi mentio anni tertij nulla, sed capite octauo.

P.114.lin.32.Corrumpunt odio nostri Christi aperta Danielis uerba.

P.116.l.1.Restituendum uiginti, non, decem, ut in exemplari Venetiano.

P.120.l.7.Vitiosè decimus in Venetiano, itaque restitue septimus.

P.112. l.38. Non agnosco istorum nominum maiorem partem.

P.124.l.1.Pro uiginti quatuor repone quatuor. Est enim error in Venetiano codice.

Quæ

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0159-1

Quæ in fine Seder Olam Zuta sunt, nihil omnino ad chronologiam sacram faciunt, sed sunt ex Talmudicis historijs petita: poterántq; illa prætermitti, nisi integrum Seder Olam Zuta dare nobis proposuissemus.

FINIS.

Ad Christianum Lectorem.

VT faciliùs quæ in סדר עולם רבא & סדר עולם זוטא dicta sunt percipi possint, sciendum est Hebræos varias habere temporum supputationes. Nonnunquam enim à diluuio inuenies eos cōputare, aliquando à פלגה, hoc est linguarum diuisione, aliquando ab ingressu, quandoque ab egressu Aegypti: non rarò ab ædificatione primi templi, & quandoq; à reædificatione templi post reditum à captiuitate Babylonica. Denique Alexander Magnus suo tempore illis præscripsit temporum celebrem notam, à qua deinceps supputarent consignarentq; literas & varios contractus: quam vulgato nomine vocant מנין שטרות. Vulgatissima omnium est illa supputandi ratio, quæ fit מבריאת עולם, hoc est a mundi creatione, & hanc scribunt modò perfectè addito millenario numero, aliquando verò imperfectè subticentes millenarium numerum.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0161-9

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0163-0

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0164-5

E. Th
86
Lcc. 7.
d.
Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0165-1

B ë
2953

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0166-6

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-108876-p0167-2